

Kultūra un māksla II

**Padziļinātā kursa programmas paraugs
vispārējai vidējai izglītībai**

Valsts izglītības satura centrs | ESF projekts Nr. 8.3.1.1/16/1/002
Kompetenču pieeja mācību saturā

Kultūra un māksla II

Padziļinātā kursa programmas paraugs vispārējai vidējai izglītībai

Padziļinātā kursa programmas paraugs ir izstrādāts Eiropas Sociālā fonda projektā "Kompetenču pieeja mācību saturā" (turpmāk – Projekts).

Mācību satura izstrādi pirmsskolas, pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības pakāpē Projektā vadija **Dace Namsone** un **Zane Oliņa**.

Padziļinātā kursa programmas parauga izstrādi un sagatavošanu publicēšanai Projektā vadija **Inga Krišāne** un **Pāvels Pestovs**.

Padziļinātā kursa programmas paraugu izstrādāja **Rīta Dementjeva**, **Nadežda Pazuhina** un **Inese Vilciņa**.

Padziļinātā kursa programmas parauga izstrādē piedalījās **Austra Avotiņa**, **Zane Bēķe**, **Anda Laķe**, **Irēna Nelsone** un **Ilze Vilkārse**.

Padziļinātā kursa programmas paraugu izvērtēja ārējie eksperti: mācību satura recenzente **Inta Zankovska** un zinātniskā recenzente **Ieva Rozenbaha**.

Projekts izsaka pateicību visām Latvijas izglītības iestādēm, kas piedalījās mācību satura aprobācijā.

ISBN **978-9934-24-003-4**

Saturs

Ievads	4	Pielikumi	39
Mērķis un uzdevumi	5	1. Kursu programmu paraugos lietotie kodi	38
Mācību saturs	6	2. Kultūra un māksla II padziļinātajā kursā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti	39
Vērtēšanas saturs, mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	8	3. Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot vispārējās vidējās izglītības pakāpi	43
Sasniedzamo rezultātu veidi, vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	8	4. Vērtēšanas uzdevumu piemēri	45
Kursa vērtēšanas saturs	8	1. uzdevums. Analītisks komentārs	45
Kursa apguves prasības	11	2. uzdevums. Starpdisciplinārs jaunrades darbs	47
Ieteikumi mācību darba organizācijai	12	3. uzdevums. Interpretējoša saruna	50
Mācību satura apguves norise	13	4. uzdevums. Jaunrades darbs: noskaņu kolāža	53
Kursa satura pārskats	13	5. uzdevums. Argumentētā diskusija	55
Temata ietvara struktūras paraugs	15	6. uzdevums. Recenzija	58
Izvērstā kursa saturs	16	7. uzdevums. Starpdisciplināra mākslas festivāla konceptija	62
1. Emociju atspoguļojums kultūrā	16	8. uzdevums. Mākslinieciskās jaunrades darbs	65
2. Vara un brīvība	19	9. uzdevums. Eseja	68
3. Savējais un citālais	23	5. Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi un resursi	75
4. Skaistā un neglītā estētika	27		
5. Daba, tehnoloģijas un kultūra	30		
6. Jaunrades darba vai pētnieciskā darba izstrāde	33		

levars

Kursa programmas struktūra

Kultūra un māksla II padziļinātā kursa programmas (turpmāk – programma) paraugs ir veidots, lai palīdzētu skolotājiem īstenot Ministru kabineta 2019. gada 3. septembra noteikumos Nr. 416 “Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem” (turpmāk – standarts) noteiktos plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus kultūras izpratnes un pašizpaušme mākslā mācību jomā augstākajā mācību satura apguves līmenī.

Programmā iekļauti:

- kursa mērķis un uzdevumi;
- mācību saturs;
- vērtēšanas saturs, mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni;
- ieteikumi mācību darba organizācijai;
- mācību satura apguves norise;
- vērtēšanas uzdevumu piemēri.

Mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu un resursu apkopojošs uzskaitījums pievienots 5. pielikumā. Mācību saturs programmā ir veidots atbilstoši standartā noteiktajiem kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem augstākajā mācību satura apguves līmenī.

Programma veidota, paredzot, ka kursa apguvei vidējās izglītības pakāpē tiks atvēlētas 210 mācību stundas. Taču skolai ir iespējams mainīt mācību stundu skaitu kursā, to nesamazinot vairāk par 15 %. Ieteikumus mācību darba organizācijai skatīt programmas sadaļā “Ieteikumi mācību darba organizācijai”. Programmas paraugam ir ieteikuma raksturs. Skolotāji var izmantot šo programmu vai arī izstrādāt savu programmu.

Mācību satura un pieejas akcenti

Vispārējās vidējās izglītības satura īstenošanas mērķis ir lietpratīgs skolēns, kurš apzinās savas personiskās spējas un intereses mērķtiecīgai personiskās un profesionālās nākotnes

veidošanai, kurš ciena sevi un citus, padziļina zināšanas, izpratni, prasmes un turpina nostiprināt vērtības un tikumus atbilstoši saviem nākotnes mērķiem, atbildīgi, inovatīvi un produktīvi darbojas pašā, ģimenes, labklājīgas un ilgtspējīgas Latvijas valsts un pasaules veidošanā.

Vidējās izglītības pakāpes loma ir dot iespēju jauniešiem mācīties, iedziļinoties atbilstoši viņu interesēm un nākotnes mērķiem, padziļinot un vispārinot pamatzinātni apgūto (10./11. klase) un mācoties dziļāk, šaurākā mācību jomu lokā (11./12. klase).

Mācību jomā plānotos rezultātus augstākajā mācību satura apguves līmenī skolēns apgūst padziļinātajā kursā. Tā mērķis ir sniegt zināšanas, izpratni un veidot prasmes, apziņāti, atbildīgi, radoši un patstāvīgi pārraugot savu izziņas darbību, risinot problēmas nepazīstamās, sarežģītās situācijās, veidojot dziļu konceptuālu izpratni mācību jomā, saskatot starpdisciplināras likumsakarības un mācoties patstāvīgi plānot, īstenot, uzraudzīt un izvērtēt produkta radīšanas procesu.

Apgūstot Kultūra un māksla II kursa mācību saturu augstākajā mācību satura apguves līmenī, skolēns turpina pilnveidot pamatkursa optimālajā līmenī iegūtās zināšanas un prasmes un padziļina izpratni par kultūras mantojuma, kultūras un mākslu izpaušmju mijiedarbību ar politiskiem, sociāliem, reliģiskiem, ekonomiskiem un globāliem procesiem.

Padziļinātajā kursā skolēns iedziļinās dažādu mākslas veidu darbos, veido zināšanu pārnesi no optimālā līmeņa kursa un gūto pieredzi izmanto, lai mākslas darba satura un izteiksmes līdzekļu sakarības spētu saskatīt gan mūzikas, gan vizuālās mākslas, gan teātra mākslas un starpdisciplināros mākslas darbos. Tāpat arī skolēns tiek rosināts papildināt jaunrades prasmes ar citu mākslas veidu elementiem, individuāli vai grupā veidojot starpdisciplinārus un multimedialus darbus.

Kursa ietvaros skolēns regulāri un daudzveidīgi vingrinās gan kultūras pētniecībā, gan jaunradē, tādējādi skolēnam tiek dota iespēja būt vienlīdz spējīgam kultūras notikumus, mākslas darbus analizēt, pētīt, kā arī tādus veidot. Šāda pieeja izvēlēta, lai skolēni, pabeidzot šo padziļināto kursu, varētu turpināt studijas gan kultūras pētniecības, gan mākslinieciskās jaunrades, gan kultūras industrijas jomā.

Kursa saturs strukturē un papildina optimālajā kursā apgūtās skolēnu zināšanas par kultūras laikmetu, reģionu un kultūras galvenajām pazīmēm, kā arī pastiprināti pievēršas 20. un 21. gs. kultūras artefaktiem un laikmetīgajai mākslai.

Mērķis un uzdevumi

Kultūra un māksla II kursa apguves mērķis un uzdevumi skolēnam ir:

- 1) pētīt kultūras procesus un fenomenus dažādos kultūras periodos un raksturot to īpašās pazīmes;
- 2) izzināt un analizēt sabiedrības kultūras vajadzības, kultūras piedāvājumu un pieprasījumu dažādās kultūras industrijas jomās;
- 3) formulēt un pamatot savu viedokli, pasaules uzskatu un vērtības, analizējot ideju un emociju daudzveidīgos izpausmes veidus mūzikā, literatūrā, skatuves mākslā un kino, arhitektūrā, dizainā un vizuālajā mākslā;
- 4) nostiprināt prasmes un radoši lietot jaunradē 20. un 21. gs. dažādas mākslas formas, tehnikas, paņēmienus un izgudrojumus;
- 5) īstenot radošā sadarbībā veidotu projektu (grupā) vai māksliniecisku jaundarbu (individuāli) izvēlētā mākslas veidā, lai radītu jaunu māksliniecisku vērtību, kas pamatotu personisko attieksmi.

Mācību saturs

Vidējās izglītības pakāpē mācību saturs ir izstrādāts, fokusējoties uz skolēnam būtiskāko, lai veidotos lietpratība (kompetence) kā komplekss skolēna mācīšanās rezultāts ilgākā periodā. Mācību saturs ir organizēts saskaņā ar mācību satura būtiskākajiem pamatjēdzieniem jeb lielajām idejām, kas skolēnam jāapgūst, lai veidotos vienota izpratne par apkārtējo pasauli un sevi tajā. Lielās idejas veido obligātā mācību satura strukturālo ietvaru. Tām atbilstoši aprakstītas prasības mācību satura apguvei jeb plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, pabeidzot noteiktu izglītības pakāpi.

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas lielās idejas, par kurām skolēns veido izpratni arī padziļinātajā kursā.

- **Katru laikmetu un sabiedrību raksturo tai specifiskas kultūras pazīmes, kas radoši tiek izteiktas dažādos mākslas veidos.**

Skolēniem ir iespēja padziļināti iepazīt, analizēt un salīdzināt dažādu kultūras laikmetu un reģionu kultūru un to raksturojošās pazīmes, meklēt atsauces laikmetīgajā mākslā. Skolēni iepazīst un analizē dažādu mākslas veidu darbus (vizuālus, audiālus, muzikālus, skatuviskus, starpdisciplinārus), vingrinās atpazīt un reflektēt par izmantotajiem mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem, lai īstenotu noteiktus saturiskos mērķus.

- **Kultūras procesi un mākslas darbi pauž sabiedrības vērtības, to pārmantojamību un transformāciju, veido intelektuālo, estētisko un emocionālo pieredzi.**

Skolēns salīdzina dažādās kultūras norisēs un mākslas darbos akcentētās vērtības ar savu intelektuālo, estētisko, emocionālo pieredzi, kā arī komentē mākslas darbu individuālo un personiski emocionālo, sociālo, kultūras un vēsturisko nozīmi, pēta un analizē jaunrades kopsakarības ar tradicionālajiem kultūras artefaktiem, vērtībām, kultūras zīmēm un simboliem. Skolēns kursa apguves laikā atkārtoti pievēršas kultūras mantojuma saglabāšanas, pārradīšanas un transformācijas piemēriem, rada idejas sev un vietējai kopienai nozīmīgu kultūras artefaktu vai tradīciju pārmantošanai.

- **Radošajā procesā, iedvesmojoties no kultūras konteksta un sabiedrības vajadzībām, paplašinās kultūras pieredze, rodas jaunas idejas un inovācijas.**

Skolēns veido kultūras pieredzes dienasgrāmatu, kurā uzkrāj un apkopo iegūto pieredzi, iespaidus, analīzi par piedzīvotajiem kultūras notikumiem. Tematu apguves laikā skolēnam tiek vairākkārt dota iespēja vingrināties mākslinieciskās jaunrades procesā, mērķtiecīgi izvēloties mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus, lai īstenotu konkrētu, patstāvīgi vai grupā izstrādātu ideju. Kursu apguves noslēgumā skolēns izvēlas personīgi un sabiedrībai aktuālu problēmu vai tēmu, kuru pētīs un risinās mākslinieciskās jaunrades darbā vai pētnieciskajā darbā.

- **Kultūras procesi rada pārmaiņas sabiedrībā. Mākslas darbiem ir mākslinieciska, sociāla un ekonomiska vērtība.**

Skolēns argumentēti diskutē par kultūras procesiem un mākslas darbiem, izvērtējot sava laikmeta kultūras un mākslas vērtības, novērtē to ietekmi uz politiskiem, reliģiskiem, ekonomiskiem un globāliem procesiem, kā arī citām dzīves jomām, diskutē par laikmetīgās mākslas nozīmi pilsoniskās līdzdalības veidošanā un mākslas produkta radīšanas mērķiem.

Standartā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācību jomā un no tiem atvasinātie sasniedzamie rezultāti padziļinātā kursa programmā ir kompleksi – galarezultāts veidojas darbībā, kura ietver gan mācību jomas zināšanas, izpratni un prasmes, gan vispārīgās jeb caurviju prasmes (turpmāk – caurviju prasmes), gan vērtībās balstītus ieradumus. Katra kursa skolotāja viens no uzdevumiem ir tos attīstīt.

Caurviju prasmju apguve un izmantošana ikdienā ir nozīmīgs priekšnoteikums dziļākas izpratnes veidošanai kursā. Vingrinoties izmantot caurviju prasmes kursam specifiskos veidos un situācijās, skolēns vienlaikus ir ieguvis vispārīgas prasmes, kuras varēs izmantot visu dzīvi. Standartā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot vispārējās vidējās izglītības pakāpi, iekļauti programmas 3. pielikumā.

Kultūra un māksla II kursā īpaši attīsta tādas caurviju prasmes kā:

- **pilsoniskā līdzdalība** – regulāri rosinot skolēnu domāt un diskutēt par mākslas iespējām risināt un nepieciešamību runāt par sabiedrībai aktuālām problēmām, kā arī katrā tematā piedāvājot uzdevumus, kuros jāveic izpēte un jārada idejas kultūras mantojuma saglabāšanai, pārradīšanai vai transformācijai. Viens no galvenajiem uzsvāriem pilsoniskās līdzdalības caurvijas apguvē ir cieņa pret dažādām kultūrām, kas pastiprināti tiek īstenota tematā “Savējais un citāds”, skolēnam pētot un apzinot dažādu reģionu mākslu caur ikvienai kultūrai saistošiem arhetipiem, tēliem;
- **pašvadīta mācīšanās** – veicot dažāda apjoma un sarežģītības analītiskos, pētnieciskos vai jaunrades uzdevumus, kuros mērķtiecīga pievēršanās pašvadības prasmju lietošanai un attīstībai var uzlabot darba kvalitāti. Pašvadīto mācīšanos skolēns attīsta, virzot savām mācību vajadzībām atbilstošus mērķus, plānojot savu mācīšanos, atrodot piemērotākās stratēģijas, kā vadīt savas emocijas, domāšanu un uzvedību, orientējoties uz iespējām, ieguvumiem un pozitīviem risinājumiem;
- **jaunrade un uzņēmējspēja** – veidojot dažādus jaunrades darbus katrā tematā atbilstoši temata problēmjautājumiem, īstenojot starpdisciplinārus darbus individuāli vai grupā, izmēģinot jaunas idejas un vizualizācijas iespējas. Jaunrade un uzņēmējspējas prasmju attīstīšana skolēniem ir būtiska, lai sasniegtu kursa plānotos rezultātus mākslinieciskajā jaunradē un radošu projektu veidošanā, kas ir efektīvāk panākams, ja skolēns ir atvērts jaunai pieredzei un apņēmīgi īsteno idejas, izmantojot kļūdas un grūtības kā iespēju izaugsmei;
- **informācijpratība** – īstenojas noteiktas, tematam vai pētāmajam jautājumam aktuālas, nozīmīgas informācijas ieguvē un apstrādē, piemēram, saistot vizuāli un audiāli iegūstamo informāciju ar rakstisku informāciju par vēsturiskiem faktiem, sociālo kontekstu, citu mākslas pētnieku veikto analīzi un interpretāciju, kā arī ētiskā iegūtās informācijas izmantošanā, respektējot autortiesības un izmantojot precīzas atsauces uz avotiem.

Galvenais akcents caurviju prasmju izmantošanā likts uz problēmrisināšanu, kas padziļinātajā kursā izpaužas kā:

- kultūras pētniecība katrā temata ietvaros, iegūstot problēmjautājumam atbilstošu informāciju un detalizēti analizējot mākslas darbus (izmantojot mākslu valodu, subjektīvā uztvere, darba nozīmi un mērķis, sociālais, kultūras un vēsturiskais konteksts), lai piedāvātu problēmas risinājumu vai skaidrojumu, demonstrētu izpratni. Kursā apguves beigās skolēns var izvēlēties izstrādāt pētniecisko darbu kā kursa noslēguma darbu;
- mākslinieciskā jaunrade, iedvesmojoties no dažādu kultūras laikmetu, mākslas veidu un reģionu mākslas darbiem, piedāvā skolēnam veidot un īstenot dažāda mēroga jaunrades darbus. Katrā no tematiem skolēnam piedāvāts veidot jaunrades darbu tehnikā un tēmā, kas palīdz demonstrēt izpratni apgūtajā un vingrināties lietot pamatskolā un Kultūra un māksla I kursā apgūtos mākslinieciskos izteiksmes līdzekļus. Skolēns var izvēlēties veidot mākslinieciskās jaunrades uzdevumu kā kursa noslēguma darbu.

Vērtēšanas saturs, mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Sasniedzamo rezultātu veidi, vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Programmas ietvaros paredzēti četru veidu plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti: zināšanas un izpratne, prasmes, vērtībās balstīti ieradumi un zināšanu, izpratnes, prasmju un ieradumu kombinācijas. Katram sasniedzamo rezultātu veidam ir norādītas būtiskas sasniedzamo rezultātu grupas, kuras apkopo standartā noteikto mācību saturu.

Zināšanu un izpratnes apguve attiecas uz standartā plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem, kuri parasti sākas ar darbības vārdiem “skaidro”, “pamato” u. c. Plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu apguvi skolēns parāda, piemēram, skaidrojot jēdzienus, algoritmus, piedaloties sarunās un diskusijās.

Prasmju grupas atspoguļo būtiskas priekšmeta specifiskās prasmes, domāšanas un caurviju prasmes. Prasmju apguvi skolēns demonstrē darbībā, piemēram, modelē, aprēķina, analītiski spriež, lieto priekšmeta specifisko valodu.

Ieradumus, kas balstīti vērtībās, skolēns demonstrē darbībā; tos vērtē, novērojot skolēna darbību ilgākā laikposmā, īpaši situācijās, kuras ietver izvēles iespējas.

Zināšanu, izpratnes, prasmju un ieradumu kombinācijas, kuras ir raksturīgas un būtiskas šī kursa mācību satura apgūvē, skolēns demonstrē darbībā, jaunajās, to skaitā reālajās, dzīves situācijās, risinot problēmas. Katra padziļinātā kursa ietvaros ir norādītas raksturīgas problēmas, piemēram, pētniecība, mākslinieciskā jaunrade, kurās skolēns definē problēmu vai iespēju, formulē un izvēlas risinājumu, plāno un rīkojas, pārbauda un izvērtē risinājumu.

Skolotājs atbilstoši sasniedzamajam rezultātam izvēlas uzdevumu un vērtēšanas formu (mutiski, rakstiski, praktiski vai kombinēti). Būtiska uzdevumu daļa ir vērtēšanas kritēriji, saskaņā ar kuriem iespējams izvērtēt snieguma kvalitāti. Ja skolēns var demonstrēt sniegumu dažādās kvalitātes gradācijās, tad ir svarīgi veidot snieguma aprakstu attiecībā pret būtiskiem kritērijiem. Kritēriju izstrādē un vērtēšanā var iesaistīt skolēnus, lai pilnveidotu viņu pašvadītas mācīšanās prasmes.

Kursa vērtēšanas saturs

Kultūra un māksla II kursa detalizēts sasniedzamo rezultātu grupu uzskaitījums ir apkopots tabulā. Programmas ietvaros atbilstoši sasniedzamo rezultātu grupām ir izstrādāti uzdevumu piemēri ar vērtēšanas kritērijiem. Atsevišķi uzdevumi ietver vairākas sasniedzamo rezultātu grupas. Šo uzdevumu mērķis ir atspoguļot zināšanas un izpratni, prasmes, ieradumus un zināšanu, izpratnes, prasmju un ieradumu kombinācijas, kuras skolēns ir apguvis kursa ietvaros.

Sasniedzamo rezultātu veids	Sasniedzamo rezultātu grupa	Vērtēšanas uzdevuma piemērs*
Zināšanas un izpratne	Interpretē un veido spriedumus par mākslas darbā izvēlētajiem izteiksmes līdzekļiem, darba galvenajām iezīmēm un tā uzbūvi, izmantotajiem materiāliem un tehnikām.	1. uzdevums. Analītisks komentārs. 3. uzdevums. Interpretējoša saruna. 6. uzdevums. Recenzija. 9. uzdevums. Eseja.
	Raksturo kultūras laikmetu, laikmetīgās mākslas un reģionu kultūru galvenās pazīmes, identificē atsauces uz tām dažādos mākslas veidos.	1. uzdevums. Analītisks komentārs. 3. uzdevums. Interpretējoša saruna. 5. uzdevums. Argumentētā diskusija.
	Interpretē kultūras mantojuma, kultūras un mākslu izpausmju mijiedarbību ar politiskiem, sociāliem, reliģiskiem, ekonomiskiem un globāliem procesiem.	3. uzdevums. Interpretējoša saruna. 5. uzdevums. Argumentētā diskusija. 6. uzdevums. Recenzija. 9. uzdevums. Eseja.
Prasmju grupa	Jaunrade un uzņēmējspēja: ir atvērts jaunai pieredzei. Īsteno daudzveidīgas, jaunas un situācijai atbilstošas idejas, izvēloties piemērotākās vai radot savas ideju radīšanas stratēģijas. Gan viens, gan grupā apņēmīgi īsteno idejas, izmantojot kļūdas un grūtības kā iespēju izaugsmei.	2. uzdevums. Starpdisciplinārs jaunrades darbs. 4. uzdevums. Jaunrades darbs: noskaņu kolāža. 8. uzdevums. Mākslinieciskās jaunrades darbs.
	Informācijpratība: - mērķtiecīgi iegūst un atlasa informāciju no dažādu veidu tekstiem (verbāliem, vizuāliem, audiāliem); - interpretē un pārveido informāciju, ievietojot to jaunos kontekstos, pārradot vizuālo, audiālo tekstu saturu verbālajos tekstos, un otrādi; - analizē dažādu mākslas veidu mākslas darbus un kultūras procesus, argumentēti izklāsta savus spriedumus, balstoties piedzīvoto kultūras notikumu pieredzē un ņemot vērā profesionālu kultūras un mākslas kritiķu vērtējumus.	3. uzdevums. Interpretējoša saruna. 5. uzdevums. Argumentētā diskusija. 6. uzdevums. Recenzija. 7. uzdevums. Starpdisciplināra mākslas festivāla koncepcija.
	Pilsoniskā līdzdalība: - izvērtē un skaidro savas un citu vērtības, analizējot situācijas un pieņemot lēmumus; - cieņpilni uzklausa citu domas un ir atvērts citu skatpunktu iepazīšanai.	3. uzdevums. Interpretējoša saruna. 5. uzdevums. Argumentētā diskusija.

Sasniedzamo rezultātu veids	Sasniedzamo rezultātu grupa	Vērtēšanas uzdevuma piemērs*
Prasmju grupa	Pašvadīta mācīšanās: - izvirza savām mācību vajadzībām atbilstošus mērķus; - plāno savu mācīšanos, atrodot piemērotākās stratēģijas, kā vadīt savas emocijas, domāšanu un uzvedību, orientējoties uz iespējām, ieguvumiem un pozitīviem risinājumiem; - mērķtiecīgi izmanto gūto mācīšanās pieredzi, lai izvērtētu, kādas emociju, domāšanas un uzvedības vadīšanas stratēģijas ir visatbilstošākās izvirzīto mērķu sasniegšanā.	2. uzdevums. Starpdisciplinārs jaunrades darbs. 6. uzdevums. Recenzija. 7. uzdevums. Starpdisciplināra mākslas festivāla koncepcija. 8. uzdevums. Mākslinieciskās jaunrades darbs. 9. uzdevums. Eseja.
Zināšanu, izpratnes, prasmju un ieradumu kombinācijas	Kultūras pētniecība (problēmrisināšana): - definē problēmu vai formulē izpētes jautājumu, izvirza pētījuma mērķi un izvēlas pētnieciskos paņēmienus; - plāno pētniecības posmus; - atlasi, iegūst, apkopo, analizē informāciju un datus, formulē atbildi uz izpētes jautājumu; - izvērtē sasniegtā rezultāta atbilstību izvirzītajam mērķim.	3. uzdevums. Interpretējoša saruna. 6. uzdevums. Recenzija. 7. uzdevums. Starpdisciplināra mākslas festivāla koncepcija. 9. uzdevums. Eseja.
	Mākslinieciskā jaunrade (problēmrisināšana): - balstoties iedvesmas avotos, formulē darba ieceri; - definē darba problēmu un izvirza mērķi; - izveido risinājuma/idejas īstenošanas plānu; - rada risinājumu/ideju, izvēloties iecerei atbilstošu jaunrades darba formu, izteiksmes līdzekļus, tehniku un nepieciešamos resursus; - eksperimentējot īsteno radošo risinājumu; - uzlabo jaunrades darbu un izvērtē tā atbilstību iecerei.	2. uzdevums. Starpdisciplinārs jaunrades darbs. 8. uzdevums. Mākslinieciskās jaunrades darbs.

* Vērtēšanas uzdevumu piemērus skatīt 4. pielikumā.

Kursa apguves prasības

Programmā piedāvāts piemērs Kultūra un māksla II kursa beigšanas prasībām, kurā ir norādīti uzdevumi ar attiecīgo īpatsvaru kursa vērtējumā. Norādītais īpatsvars ir saistīts ar sasniedzamo rezultātu nozīmīgumu un mācību laiku, kas ir paredzēts to apguvei.

Prasības skolēnam kursa apguvei		Īpatsvars kursa vērtējumā (%)	
Tematu noslēguma analītiskie un jaunrades darbi	Starpdisciplinārs jaunrades darbs tematā “Emociju atspoguļojums kultūrā”	15	75
	Noskaņu kolāža (<i>moodboard</i>) – jaunrades darba idejas pieteikums tematā “Vara un brīvība”	10	
	Argumentēta diskusija tematā “Savējais un citāda”	15	
	Recenzija tematā “Skaistā un neglītā estētika”	15	
	Starpdisciplināra mākslas festivāla koncepcijas izveide tematā “Daba, tehnoloģijas un kultūra”	20	
Skolēna izstrādāts pētniecības darbs (eseja) vai mākslinieciskās jaunrades darbs par skolēna izvēlētu tēmu. Izstrādes process un rezultāts dokumentēts skolēna portfolio.		25	

Ieteikumi mācību darba organizācijai

Satura starpdisciplinārītāte

Starpdisciplinārītāti ir iespējams plānot tikai skolas līmenī atbilstoši tam, kurš mācību priekšmets ietilpst skolēna izvēlētajā mācību priekšmetu komplektā.

Ja skolēns apgūst Latviešu valoda un literatūra II padziļināto kursu, ir iespējams veidot kopīgus projektus vai integrēt saturu vairākos tematos. Piemēram, temata “Vara un brīvība” saturu integrēt ar Latviešu valodas un literatūras II kursa tematu “Teksts un vara”, kurā skolēns pēta līdzīgu problemātiku – kā ar izteiksmes līdzekļiem tiek pausta, īstenota vara vai stiprināta pretvaras pozīcija, kā sabiedrībā tiek runāts par strīdīgām tēmām. Savukārt tematam “Savējais un citālais” iespējams veidot integrāciju dažādos līmeņos ar Latviešu valodas un literatūras II šādiem tematiem: “Teksts un sociālas grupas”, analizējot kā mākslas darbos un tekstos tiek atklāta dažādu sociālo grupu piederība un vērtības, un “Folkloras teksts un mūsdienu literatūra”, pievēršoties kultūras mantojuma pētniecībai, iespējām mantojumu saglabāt, pārradīt, lai veidotu patstāvīgu attieksmi par nacionālo kultūru (kultūras mantojumu) un tās nozīmi mūsdienu vērtību sistēmā.

Tematā “Vara un brīvība” iespējama satura integrācija arī ar Sociālās zinātnes II padziļinātā kursa tematiem “Taisnīga sabiedrība un valsts” un “Tiesiskums mūsdienu sabiedrībā”, piemēram, aktualizējot māksliniecisko jaunradi kā politiskās līdzdalības elementu vai diskutējot, kā tiesības palīdz nodrošināt brīvību īstenošanu kultūrā un mākslā.

Satura starpdisciplinārītāte īstenojama arī ar Dizains un tehnoloģijas II padziļināto kursu, piemēram, Kultūra un māksla II padziļinātajā kursā, paplašinot kultūras izpratni un zināšanas par kultūras zīmēm un simboliem, to lietojumu, skolēns var izstrādāt ilgtspējīgu un sociāli atbildīgu dizaina risinājumu, veidojot vizuālo identitāti kādam jaunam dizaina projektam.

Stundu sadalījums/grafiks

Kultūra un māksla II padziļināto kursu iespējams īstenot viena mācību gada laikā vai ilgākā laika periodā. Kursa apguvi ieteicams plānot dubultstundu veidā vai modulāri, lai skolēnam mācību process nebūtu fragmentēts, tiktu dota pilnvērtīgāka iespēja iedziļināties, veikt kompleksus uzdevumus, apmeklēt kultūras notikumus. Kursa apguvei ir paredzētas 210 stundas. Katra piedāvātā temata noslēgumā skolēns veic apjomīgāku kompleksu jaunrades vai pētniecisko uzdevumu, kas ir loģisks kursa apguves posma noslēgums, tādējādi iespējams kursa apguvi plānot gan tematus apgūstot vienu pēc otra, gan ar pārtraukumiem, ja nepieciešams veidot sasaisti ar kultūras notikumiem skolā, tuvējā apkārtnē, Latvijā, pasaulē.

Dažādas mācību darba organizācijas formas

Padziļinātā kursa apguvē tiek akcentēta skolēna spēja iesaistīties mācību procesa organizēšanā, kā arī prasme patstāvīgi plānot, uzraudzīt un novērtēt savu un klasesbiedru mācīšanos. Skolēniem kursa apguves gaitā jāvelta laiks dažādu mākslas veidu mākslas darbu detalizētai iepazīšanai, kā arī mērķtiecīgi jāpiedzīvo kultūras pasākumi klātienē vai digitāli (piemēram, virtuālas izstādes), veidojot ilgtermiņa kultūras notikumu pārskatu un apkopojot to kultūras pieredzes dienasgrāmatā. Lai skolēns kursa apguves noslēgumā varētu patstāvīgi izstrādāt mākslinieciskās jaunrades darbu vai pētniecisko darbu, kursa apguves laikā noderīgi izmēģināt dažādas ideju radīšanas, mācīšanās stratēģijas vai ieradumu veidošanu, piemēram, regulāri fiksēt radošos impulsus, pārdomas, reflektējot par pieredzi, dokumentējot to. Organizējot grupu darbu un diskusijas, skolotājs var balstīties uz skolēnu Kultūra un māksla I apgūtajām zināšanām un prasmēm, tādējādi rosinot starpdisciplinārītāti skolēnu sadarbībā.

Mācību satura apguves norise

Kursa satura pārskats

Kurss sastāv no sešiem secīgiem tematiem, kur katrā skolēns veido izpratni par kultūras laikmetu un laikmetīgās mākslas, reģionu un kultūras galvenajām pazīmēm, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu lietojumu, kultūras mantojuma, mākslas veidu izpausmju mijiedarbību ar politiskiem, sociāliem, reliģiskiem, ekonomiskiem un globāliem procesiem. Katrs temats piedāvā veidot izpratni atšķirīgā, kultūras jomai būtiskā tēmas perspektīvā, vienlaikus aktualizējot, strukturējot un padziļinot pamatzglītības un optimālā kursa apguves laikā iegūtās zināšanas par kultūras laikmetu, galvenajām pazīmēm un dažādu mākslas veidu izteiksmes līdzekļiem. Tāpat skolēns izmanto arī savu pieredzi konkrētā mākslas veida satura apguvē un kultūras notikumu dokumentēšanā.

Šī kursa saturs ir strukturēts šādos tematos:

1. Emociju atspoguļojums kultūrā	2. Vara un brīvība	3. Savēja un citāds	4. Skaistā un neglītā estētika	5. Daba, tehnoloģijas un kultūra	6. Jaunrades darba vai pētnieciskā darba izstrāde
----------------------------------	--------------------	---------------------	--------------------------------	----------------------------------	---

Kursa apguves noslēgumā skolēns izvēlas veidot jaunrades darbu vai rakstīt pētniecisko darbu – eseju, tādēļ katrā tematā iekļauta skolēna vingrināšanās jaunradē un kultūras pētniecībā, individuāli vai grupā veidojot dažāda mēroga mākslinieciskās jaunrades darbus, analizējot mākslas darbus, spriedumus formulējot komentāra vai recenzijas formā. Kursa apguves secība veidota, izvērtējot noslēguma uzdevuma satura dziļumu un prasmju kompleksumu, tādējādi, piemēram, jau sākot ar 1. tematu, skolēns vingrinās rakstīt analītiskus komentārus par mākslas darbiem, lai 5. tematā efektīvāk lietotu analītiskās prasmes recenzijas rakstīšanā un, ja vēlas, turpinātu kultūras pētniecību un analīzi, noslēguma darbā rakstot eseju. Skolēns kursa noslēgumā izvēlēto jaunrades darbu vai pētniecisko darbu varēs pēc izvēles turpināt un paplašināt, izstrādājot vidusskolas nobeiguma projekta darbu. Kursa ietvaros dažādu mākslas veidu darbu analīze var izpausties ne tikai rakstu formā kā komentārs vai recenzija, bet arī mutvārdu formā kā jēgpilna saruna/interpretējošā diskusija par mākslas darba satura pakāpenisko atsegšanu un atšķirīgām izpratnes versijām, izmantojot kontekstuālo pieeju mākslas darba traktējumam.

Tāpat kā optimālajā kursā, arī šajā kursā ir iekļauta kultūras pieredzes dienasgrāmata, kuras saturu veido skolēna spriedumi par konkrētajā tematā piedāvātajiem izpētes jautājumiem, balstoties savu pieredzēto kultūras notikumu un mākslas darbu iespaidos.

Tematu apguves norisē norādīti mākslas darbi, kurus skolotājs var piedāvāt kā piemērus konkrētas izpratnes veidošanai. Tie atlasīti, mēģinot pārstāvēt katru no mākslas veidiem, lai skolēni mērķtiecīgi vingrinātu mākslas darbu analīzes prasmes. Mācību līdzekļu un resursu sarakstā 5. pielikumā norādīti tematu satura apguvei noderīgi citi papildu avoti. Skolotājs var atlasīt un piedāvāt citus, sevis izvēlētos mākslas darbu piemērus, balstoties skolēnu zināšanās un pieredzē, kultūras notikumu aktualitātēs vai citos izvēles principos.

1. tematā “Emociju atspoguļojums kultūrā” skolēns aktualizē un attīsta mākslas darba analīzes prasmes, iepazīstot un pētot dažādu mākslas stilu un veidu mākslas darbus, īpašu uzmanību pievēršot tam, kādi mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi izmantoti noteiktu mērķu

sasniegšanai. Vērtē kultūras iespējas, kā, izmantojot mākslas darbus, veidot noteiktu emociju pieredzi un formēt uzskatus, uzlabot cilvēka dzīves kvalitāti un attiecības sabiedrībā. Temata noslēgumā skolēns kopā ar klasesbiedriem veido radošu partnerības projektu – starpdisciplināru jaunrades darbu, izstrādājot ideju, plānojot tās īstenošanu gan mākslinieciski, gan praktiski, demonstrējot darbu vienaudžu auditorijā un reflektējot par darba rezultātu.

2. tematā “Vara un brīvība” akcentēta kultūras un mākslas nozīme varas attiecību veidošanā ar individu un sabiedrību. Skolēni iepazīst un analizē dažādu kultūras laikmetu mākslas darbus un mākslinieku daiļradi, kuri ar mākslu pauduši atbalstu vai bijuši pretspēks pastāvošajai varai. Temata apguvē skolēns izvērtē, kāda ir mākslas nozīme identitātes un vērtību noteikšanā, piemēram, diskutējot klasē, kāpēc protestētāji un iekarotāji iznīcina kultūras pieminekļus, vai piedāvājot idejas, ko iesākt ar kultūras mantojumu, kuram ir vēsturiski neviennozīmīga vai negatīva nokrāsa. Temata noslēgumā skolēns veido māksliniecisku jaunrades darbu – noskaņu kolāžu, demonstrējot izpratni par mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu, kultūras zīmju un simbolu iespējām paust nostāju un ietekmēt auditoriju par kādu sabiedrībai aktuālu jautājumu.

3. tematā “Savējais un citāda” skolēns turpina padziļināti iepazīt dažādu kultūrvēsturisko periodu kultūru raksturojošās pazīmes, īpaši dažādu pasaules reģionu kultūras artefaktus, lai izprastu kultūras zīmju, simbolu nozīmi un lietojuma saistību ar noteiktu sociālo un kultūras kontekstu. Iepazīstot mūzikas un audiovizuālu mākslas darbu piemērus, skolēns vingrinās atpazīt citu kultūru ietekmi uz sev un vietējai kultūrai aktuāliem kultūras artefaktiem. Temata noslēgumā skolēns argumentēti diskutē par skolotāja izvēlētu diskusiju tēmu saistībā ar kursa apguves tematu, veido argumentus, veicot izpēti, pamatojumam atlasot mākslas darbu piemērus.

4. tematā “Skaistā un neglītā estētika” skolēns diskutē par to, kas ir skaistā un neglītā ideja, uz kādiem sabiedrības un individuālajiem priekšstatiem tā balstās, analizē daudzveidīgus mākslas darbus, salīdzinot skaistā un neglītā versijas dažādu mākslas stilu darbos. Individuāli vai grupā izvēlas mākslas izstādi, multimediju projektu vai kultūras pasākumu, kuru piedzīvo klātienē vai virtuāli, savus iespaidus salīdzina ar profesionālo kritiķu rakstītajām

recenzijām, analizē recenziju saturu, stilu un struktūru. Temata noslēgumā skolēns raksta recenziju, saņem atgriezenisko saiti un veic nepieciešamos uzlabojumus.

5. tematā “Daba, tehnoloģijas un kultūra” skolēnam jāpievēršas jautājumiem par mākslas iedvesmas avotiem (piemēram, daba, realitāte vai nākotnes vīzijas), tehnoloģiju ietekmi uz mākslinieka radošajām pieejām un pieredzi, veidojot mākslu, jo tehnoloģijas ietekmē skatītāju pieredzi un viņu uztveri. Skolēni analizē dažādus mākslas darbus, kuros tehnoloģijām ir būtiska loma satura atklāsmē vai izteiksmes līdzekļu lietojumā, tostarp pētot un piedāvājot idejas, kā tehnoloģiju lietojums palīdz aktualizēt Latvijas kultūras mantojumu. Sadarbojoties grupā, skolēns izstrādā ideju koncepciju starpdisciplināram Mākslu festivālam, kurā savienoti dažādu mākslas veidu darbi, ievietojot tos jaunā kontekstā un radot autentisku vēstījumu.

6. tematā “Jaunrades darba vai pētnieciskā darba izstrāde” skolēns izvēlas veidot mākslinieciskās jaunrades darbu vai rakstīt pētniecisko darbu – eseju – par sev un sabiedrībai aktuālu problēmu vai tēmu. Mākslinieciskās jaunrades darbā nozīmīga ir iepriekšējā izpēte, savukārt pētniecisko eseju skolēns var papildināt ar vizuālu, audio vai audiovizuālu informāciju. Temata apguves laikā skolēns piedzīvo pilnu problēmrisināšanas ciklu – definē problēmu vai iespēju un mērķi, formulē un izvēlas risinājumu, plāno un rīkojas, pārbauda, demonstrē un izvērtē risinājumu. Būtisks ir skolotāja atbalsts un mērķtiecīga procesa organizēšana, lai skolēns patstāvīgi varētu īstenot kursa noslēguma darbu. Temata apguves norise papildināta ar pašvadības caurvijas elementiem, kur skolēnam ir, piemēram, jāizmanto ideju radīšanas stratēģijas vai jāplāno sevis motivēšana un uzraudzīšana darba izstrādes laikā.

Nākamajā sadaļā izklāstīts izvērsts kursa saturs, katru tematu aprakstot pēc turpmāk norādītā temata ietvara struktūras parauga.

Programmā lietoto kodu skaidrojums pievienots 1. pielikumā.

Temata ietvara struktūras paraugs

1. Temata numurs un nosaukums	2. Temata numurs un nosaukums	3. Temata numurs un nosaukums	4. Temata numurs un nosaukums	5. Temata numurs un nosaukums
-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------

Temata apguvei ieteicamais laiks

Temata apguves mērķis: tematā plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu kopums un apguves pamatojums.

Temata izpētes jautājumi – dažādu veidu jautājumu piemēri, kas atspoguļo mācību satura dziļumu un plašumu. Šī sadaļa ietver jautājumu piemērus, kas:

- aktualizē nepieciešamās zināšanas un veido dziļāku konceptuālu izpratni par temata saturu/jēdzieniem;
- rosina diskusiju par tematu, ir apskatāmi no vairākiem aspektiem un nav viennozīmīgi atbildami.

Sasniedzamie rezultāti – skolēna spēja koordinēti lietot zināšanas, prasmes un ieradumus jaunās, neierastās situācijās. Iekavās norādīts kods no standarta attiecīgās mācību jomas plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu tabulas.

Temata apguves norise

Temata vienuma nosaukums	Tematā plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu apguvei nepieciešamās skolēna darbības.
--------------------------	---

Izvērsts kursa saturs

1. Emociju atspoguļojums kultūrā	2. Vara un brīvība	3. Savēja un citāda	4. Skaistā un neglītā estētika	5. Daba, tehnoloģijas un kultūra	6. Jaunrades darba vai pētnieciskā darba izstrāde
----------------------------------	--------------------	---------------------	--------------------------------	----------------------------------	---

1. Emociju atspoguļojums kultūrā

Temata apguvei ieteicamais laiks: 32 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: padziļināt izpratni par kopīgām stila iezīmēm dažādos mākslas veidos attiecīgo kultūras laikmetu ietvaros; attīstīt prasmi formulēt patstāvīgu argumentētu spriedumu par mākslas darbā atspoguļotajām idejām un emocijām; rosināt refleksiju par savu pieredzi dažādu mākslas veidu mākslas darbu uztverē. Attīstīt prasmes sadarboties grupā un radoši risināt izvirzītās problēmas, paužot izpratni par dažādu mākslas veidu mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu sintēzes iespējām.

Temata izpētes jautājumi

- Kādas emocijas tika atspoguļotas dažādos kultūras laikmetos, un ko tas liecina par konkrētā vēsturiskā laikmeta, sabiedrības domāšanu un aktualitātēm? Kuri mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi izmantoti emociju atspoguļojumam?
- Kā līdzīgas emocijas, noskaņas tiek panāktas dažādu mākslas veidu darbos – mūzikā, vizuālajā mākslā, teātra mākslā?
- Kādas emocijas tiek atspoguļotas mākslā mūsdienās un laikmetīgajā mākslā? Kādi paņēmieni un mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi tiek izmantoti?
- Kā kultūras piedzīvošana uzlabo sabiedrības labsajūtu un cilvēka dzīves kvalitāti?
- Kā, izmantojot mākslu, es spēju paust emocijas un radīt tās citiem?
- Kādu iespaidu un emocijas spēj radīt viens un tas pats mākslas darbs dažādiem cilvēkiem? Kas nosaka to, kā atšķirīgi cilvēki piedzīvo un izjūt mākslu?
- Kā kultūra formē un iegrožo emocijas?

Sasniedzamie rezultāti

Salīdzina dažādu kultūrvēsturisko periodu un reģionu kultūru un to raksturojošās pazīmes dažādos mākslas darbos (vizuālos, audiālos, muzikālos, literāros, skatuviskos, starpdisciplināros). Izmanto savu pieredzi, ar mākslas piemēriem skaidrojot dažādu kultūru atsaucē laikmetīgajā mākslā. Novērtē un pieņem sev atšķirīgu viedokli zīmju un simbolu interpretācijā. (K.A.1.1.)

Mērķtiecīgi lieto vizuālās, audiovizuālās un laikmetīgās mākslas (redīmeida, instalāciju, performances) izteiksmes līdzekļus, simbolus un zīmes radošas idejas īstenošanai un argumentēti analizē to nozīmi starpdisciplināra mākslas darba saturā. (K.A.1.4.)

Mērķtiecīgi piedalās kultūras notikumos kā skatītājs vai dalībnieks. Salīdzina savu intelektuālo, estētisko, emocionālo pieredzi un kritiskās atziņas ar profesionālu kultūras un mākslas kritiķu vērtējumiem. Veido ilgtermiņa (semestra, pusgada, gada) notikumu pārskatu par kultūras un mākslas procesiem pēc izvēlētiem kritērijiem (mākslas veida, teritoriāliem, estētiskiem un emocionāliem vai citiem), analizē apkopoto informāciju, prezentē secinājumus, diskutē ar vienaudžiem par izvēlēm un ieguvumiem kultūras notikumu pētīšanā. (K.A.2.1.)

Salīdzina klātienē vai dokumentētos materiālos (video, audio, aprakstos) iepazītu dažādu mākslas veidu laikmetīgas izpausmes un kultūras mantojuma (materiālā, nemateriālā, digitālās kultūras) vērtības, to transformācijas. Diskutē par laikmetīgās mākslas, kultūras mantojuma un tā transformācijas nozīmi sabiedrībā. (K.A.2.2.)

Vērtē vizuālās un audiovizuālās mākslas, mūzikas, literatūras un teātra mākslas darbus, to struktūru, kompozīciju un izpausmes formas, salīdzina saturiski līdzīgus mākslas darbus dažādos mākslas veidos. Mērķtiecīgi diskutē par laikmetīgās mākslas darbiem,

starpdisciplināriem mākslas procesiem un izpausmēm, lieto atsauces uz kultūrvēsturisko periodu pazīmēm, personiskām, sabiedrības vai grupas kultūras vērtībām, kultūras mantojumu, argumentē personisko viedokli. (K.A.2.6.)

Komentē un analizē savu kultūras un mākslas pieredzi, formulē savas personības izaugsmē būtiskas ētiskas un estētiskas vērtības, saskata to atspoguļojumu vai ierosmi mākslā. (K.A.2.8.)

Īsteno radošā sadarbībā veidotu projektu (grupā) vai māksliniecisku jaundarbu (individuāli) izvēlētajā mākslas veidā, lai radītu jaunu māksliniecisku vērtību, kas pamatotu personisko attieksmi estētiskās un ētiskās kategorijās. Konstruē savai idejai atbilstošus risinājumus praktiskā darbībā. Prezentē radošā procesa rezultātu un gaitu. Reflektē par savu sniegumu. (K.A.3.1.)

Darbojas motivēti un konstruktīvi domubiedru grupā, lai radošā sadarbībā veidotu projektu. Reflektē par grupas veidošanas procesu, darba gaitas plānošanu un organizāciju. (K.A.3.5.)

Analizē savu pieredzi, piedzīvo pozitīvas emocijas projekta īstenošanas gaitā un gandarījumu, prezentējot, producējot vai publicējot radošās darbības veikumu. Reflektē par procesu un rezultātu. (K.A.3.9.)

Uzskatāmi un pārliecinoši prezentē savu radošo vai pētniecības darbu, izvēloties un pielāgojot uzstāšanās saturu, formu un izpildījumu situācijai un auditorijai, piedāvājot izsvērtu savu izvēli/apgalvojumu pamatojumu. Sadarbojas ar auditoriju, analizējot un diskutējot par sava darba rezultātu un pieņemot atšķirīgus viedokļus. (K.O.3.10.)

Vienaudžu auditorijā demonstrē radošu partnerības projektu vai prezentē jaunrades vai pētniecības darbu, ar auditoriju pārrunā līdzdalības nozīmi sociālajos procesos un to, kā radošās darbības rezultāts var radīt inovatīvas pārmaiņas sabiedrībā, diskutē par mākslas darbu un kultūras procesu nozīmi starpkultūru komunikācijā. (K.A.4.3.)

Temata apguves norise

Kā emocija var izpausties dažādos mākslas veidos un stilos?	Aplūko dažādu mākslas stilu (piemēram, baroks, rokoko, sentimentālisms, romantisms, impresionisms, ekspresionisms) mākslas darbu piemērus un izvērtē, balstoties savā pieredzē un līdzšinējās zināšanās, kādas emocijas tiek atspoguļotas konkrētajos mākslas darbos, skaidro izmantoto mākslinieciskās izteiksmes līdzekļu atbilstību un lietojumu. Piedāvātajos piemēros salīdzina un izvērtē, kā līdzīgas emocijas, noskaņas tiek panāktas dažādu mākslas veidu darbos – mūzikā, vizuālajā mākslā, teātra mākslā. Atrod līdzīgo un atšķirīgo māksliniecisko līdzekļu lietojumā, ja nepieciešams, izmanto atgādni par mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem. Spriež par mākslas veidu iespējām un amplitūdu noteiktu emociju, noskaņas radīšanā. Analizē starpdisciplinārus un audiovizuālus piemērus – Herca Franka dokumentālo īsfilmu “Par 10 minūtēm vecāks”(1978), Bila Viola (<i>Bill Viola</i>) videodarbus <i>Passions</i>, <i>The Quintet of the Astonished</i>, <i>Raft</i>, H. Pērsela operu “<i>Dido & Aeneas</i>” Sašas Valcas (<i>Sasha Waltz</i>) iestudējumā. Pēta, kā noteikta emocija, tās izpausme (piemēram, bailes, prieks, skumjas) atspoguļota 17., 18., 19. un 20. gs. mākslā, un salīdzina, kā konkrētā emocija izpaužas mūsdienu laikmetīgajos mākslas darbos. Analizē mākslas darbus, atbildot uz šādiem jautājumiem: kāda ir mākslas darbā paustā ideja, vēstījums?, kuri mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi izmantoti, lai demonstrētu vai radītu mākslas darba vērotājā noteikto izjūtu, emociju?, ko konkrētās emocijas, tās izpausmes atspoguļojums vēsta par tā laika sabiedrību, kultūras normām?, kādas ir manas kā mākslas darba piedzīvotāja izjūtas?. Savus iespaidus formulē, rakstot komentāru par vairākiem izvēlētajiem mākslas darbiem no vienas vai vairākām jomām. Balstoties savos un klasesbiedru komentāros un mākslas darbu piemēros, diskutē par jautājumu, kā kultūra formē vai iegrožo emocijas.
---	---

Kā kultūras piedzīvošana uzlabo sabiedrības labsajūtu un cilvēka dzīves kvalitāti?	Mērķtiecīgi piedalās kultūras notikumos kā skatītājs vai dalībnieks. Analizē piedzīvoto kultūras notikumu (mākslas darbu) un apraksta kultūras pieredzes dienasgrāmatā, domājot par šādiem jautājumiem: • kādas emocijas tiek atspoguļotas konkrētajā darbā, kultūras notikumā?, kuri mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi, simboli, kultūras zīmes ir izvēlēti, un kā tie pauž konkrēto vēstījumu un atspoguļo emocijas?, • kā kultūras notikums, mākslas darbs “strādā” ar emocijām (piemēram, vai kultūras notikums, mākslas darbs palīdz skatītājam vai dalībniekam tikt galā ar kādām emocijām, saprast vai pārdzīvot tās? vai emocijas tiek ierobežotas amplitūdā, izpausmēs?)?, • kādas ir manas gūtās emocijas un izjūtas pēc šīs kultūras pieredzes?, kas ir šo izjūtu pamatā (piemēram, pieredze, zināšanas, pārliecības)?, vai manas piedzīvotās emocijas, izjūtas atšķiras no citu skatītāju piedzīvotā? Par iegūto kultūras pieredzi un secinājumiem stāsta klasesbiedriem, veido sarunu. Meklē pierādījumus un piemērus tam, kā kultūras piedzīvošana uzlabo sabiedrības labsajūtu un cilvēka dzīves kvalitāti. Piemēram, kā uzlabojas sociālā labsajūta ar svētku vai rituālu starpniecību (izvēlas konkrētus svētkus vai svētku elementus vai rituālus), analizē konkrēto tradīciju nozīmi, mērķi un nolūku sabiedrībā un attiecību veidošanā, kā arī vērtē iespējamās dalībnieku emocijas. Piedāvā savu skatījumu klasesbiedriem, papildinot ar pašu dokumentētiem vizuāliem un audiāliem piemēriem, diskutē par tiem.
Kā, izmantojot mākslu, es spēju paust emocijas un radīt tās citiem?	Aplūko un analizē laikmetīgās mākslas piemērus no Latvijas un pasaules mākslinieku jaunrades, kas devuši iespēju gūt jaunu pieredzi, piedzīvojot mākslas darbu, un radījuši emocijas, skāruši cilvēku vērtības un priekšstatus. Piemēram, Kristas Burānes un Mārtiņa Eihses režisētais notikums “Robežas” vai “Lasītava”, Marinas Abramovičas performance <i>The artist is present</i>. Reflektē par gūtajiem iespaidiem, izmantojot noteiktus jautājumus: kas šos notikumus padara par mākslu?, vai un kā tas atšķiras no ikdienas darbībām?, kāpēc?, kad māksla sākas un beidzas?, ko mākslas darbi piedāvā skatītājiem, uz kādām darbībām viņus mudina?, ko zīmogs “mākslas darbs” paredz?, kurš ir ieguvējs, ja notikumu nosauc par mākslu?. Izmēģina performanci kā dalībnieks vai veidotājs (piemēram, izmantojot piedāvātās tēmas “Rituāls”, “Svētki”, “Ikdiena”, “Māksla”), izmantojot resursus telpā vai skolā, kā arī savas mākslinieciskās vai ikdienas prasmes. Reflektē par gūtajiem iespaidiem un emocijām, performances un citu starpdisciplināru mākslas veidu ietekmi uz iespējām īstenot noteiktus mērķus. Sadarbojoties grupā, veido ar tematu saistītu starpdisciplināru jaunrades darbu, kurš radītu noteiktu pozitīvu vai neitrālu emociju, izjūtu skatītājiem (grupā izvēlas vienu noteiktu emociju, izjūtu, veic detalizētu šīs emocijas, izjūtas izpēti, plāno, izstrādā un īsteno starpdisciplināru jaunrades darbu). Grupā sadala pienākumus un plāno radošā projekta praktisko īstenošanu (sk. 4. pielikumā 2. uzdevumu). Analizē savu iegūto pieredzi starpdisciplināra jaunrades darba veidošanas un demonstrēšanas procesā, diskutē ar klasesbiedriem par plānoto un sasniegto rezultātu.

1. Emociju atspoguļojums kultūrā	2. Vara un brīvība	3. Savējamais un citālais	4. Skaistā un neglītā estētika	5. Daba, tehnoloģijas un kultūra	6. Jaunrades darba vai pētnieciskā darba izstrāde
----------------------------------	--------------------	---------------------------	--------------------------------	----------------------------------	---

2. Vara un brīvība

Temata apguvei ieteicamais laiks: 21 mācību stunda.

Temata apguves mērķis: izprast kultūras un mākslas nozīmi indivīda un sabiedrības brīvības aizstāvēšanā un vērtību noteikšanā, pētīt mākslas mijiedarbību ar sociāliem un politiskiem procesiem, padziļināt prasmes atlasīt nepieciešamo informāciju un ievietot to jaunā kontekstā, vingrināt prasmes pārrādīt verbālos tekstus vizuālajā vēstījumā, veicinot skolēnu vizuālo izpratni.

Temata izpētes jautājumi

- Kas man ir nepieciešams, lai uztvertu mākslas darba vēstījumu?
- Kā mākslinieku var ietekmēt ekonomiskie, politiskie un sociālie procesi sabiedrībā?
- Vai māksliniekam ir jābūt pilsoniski aktīvam? Kāpēc dažiem māksliniekiem ir svarīgi būt pilsoniski aktīviem?
- Cik lielā mērā mākslinieki ar saviem darbiem var ietekmēt sabiedrības uzskatus un attieksmi pret būtiskiem jautājumiem?
- Kā un kāpēc māksla tiek izmantota tādiem nolūkiem, kas demonstrē varu, ietekmē sabiedrību un rada izmaiņas?
- Kā māksla var veidot un stiprināt pie varas esošo spēku pozīciju un autoritāti?
- Kāpēc viens un tas pats mākslas darbs var provocēt pretējos viedokļus (pretrunīgus vērtējumus)?
- Kāpēc un kā māksla un mākslinieki var tikt uzskatīti par tādiem, kuriem piemīt īpašs spēks?
- Kāpēc protestētāji vai iekarotāji iznīcina kultūras pieminekļus?
- Kā māksla var kļūt par politisko norišu spoguļi un rosināt politiskas izmaiņas?

Sasniedzamie rezultāti

Salīdzina dažādu kultūrvēsturisko periodu un reģionu kultūru un to raksturojošās pazīmes dažādos mākslas darbos (vizuālos, audiālos, muzikālos, literāros, skatuviskos, starpdisciplināros). Izmanto savu pieredzi, ar mākslas piemēriem skaidrojot dažādu kultūru atsaucē laikmetīgajā mākslā. Novērtē un pieņem sev atšķirīgu viedokli zīmju un simbolu interpretācijā. (K.A.1.1.)

Klātienē vai dokumentētos materiālos (video, foto, audio, aprakstos) pēta dažādu laikmetu teātra virzienus, saskata to atsaucē 20. un 21. gs. teātra mākslā. Saskata sabiedrības procesu ietekmi ētiskajos un estētiskajos meklējumos teātra mākslā (piemēram, I un II pasaules kara neglītuma estētiku, buto, Brehta teātri, postdramatisko teātri). Analizē dažādu laikmetu un teātra virzienu ietekmi jaunākajos teātra iestudējumos, teatros projektos un festivālos Latvijā. Salīdzina dažādu režisoru vienas lugas vai līdzīgas tematikas iestudējuma interpretācijas. (K.A.1.11.)

Mērķtiecīgi piedalās kultūras notikumos kā skatītājs vai dalībnieks. Salīdzina savu intelektuālo, estētisko, emocionālo pieredzi un kritiskās atziņas ar profesionālu kultūras un mākslas kritiķu vērtējumiem. Veido ilgtermiņa (semestra, pusgada, gada) notikumu pārskatu par kultūras un mākslas procesiem pēc izvēlētiem kritērijiem (mākslas veida, teritoriāliem, estētiskiem un emocionāliem vai citiem), analizē apkopoto informāciju, prezentē secinājumus, diskutē ar vienaudžiem par izvēlēm un ieguvumiem kultūras notikumu pētīšanā. (K.A.2.1.)

Vērtē vizuālās un audiovizuālās mākslas, mūzikas, literatūras un teātra mākslas darbus, to struktūru, kompozīciju un izpausmes formas, salīdzina saturiski līdzīgus mākslas darbus dažādos mākslas veidos. Mērķtiecīgi diskutē par laikmetīgās mākslas darbiem, starpdisciplināriem mākslas procesiem un izpausmēm, lieto atsaucē uz kultūrvēsturisko periodu pazīmēm, personiskām, sabiedrības vai grupas kultūras vērtībām, kultūras mantojumu, argumentē personisko viedokli. (K.A.2.6.)

Komentē un analizē savu kultūras un mākslas pieredzi, formulē savas personības izaugsmē būtiskas ētiskas un estētiskas vērtības, saskata to atspoguļojumu vai ierosmi mākslā. (K.A.2.8.)

Sadarbībā ar domubiedru grupu pēta, kā kultūrvidē (reālajā un digitālajā) radošās un mākslinieciskās darbības rezultātā izpaužas personiskā un kopienas identitāte. Reflektē par savas identitātes izpausmēm reālajā un digitālajā vidē. (K.A.2.10.)

Argumentēti diskutē par kultūras procesiem un mākslas darbiem (vizuālajiem, audiālajiem, audiovizuālajiem, literārajiem, skatuves, starpdisciplinārajiem), izvērtējot sava laikmeta kultūras un mākslas vērtības, komunicē par tām sabiedrībā, novērtē to ietekmi uz

politiskiem, reliģiskiem, ekonomiskiem un globāliem procesiem, kā arī citām dzīves jomām, t. sk. sociāli un politiski aktuālu jautājumu risināšanu. (K.A.4.1.)

Pēta radošo personību (mākslinieku, arhitektu, mūziķu, komponistu, literātu, tulkotāju, aktieru, režisoru u. c.) un sabiedrības savstarpējo ietekmi, 20. un 21. gs. ētisko, estētisko, politisko, sociālo un ekonomisko procesu atsaucē laimīgo autoru daiļradē. (K.A.4.2.)

Argumentēti diskutē par laikmetīgās mākslas (vizuālās un audiovizuālās mākslas, mūzikas, literatūras, teātra mākslas un starpdisciplināras mākslas) nozīmi pilsoniskās līdzdalības veidošanā un mākslas produkta radīšanas mērķiem. Pamato ar piemēriem no savas pieredzes. (K.A.4.5.)

Temata apguves norise

Kā ar mākslas palīdzību sabiedrība piedzīvo varas ietekmi/iejaukšanos/kontroli?	Aplūko un analizē mākslas piemēros, kā izpaužas varas un pilsoņu kopienas attiecības antīkajā pasaulē. Analizē, atbildot uz noteiktiem jautājumiem: kā vara tiek stiprināta caur skaisto, harmoniju un idealizētiem tēliem?, kādas kultūras, uzvedības normas un uzskatu robežas pauž māksla?. Vērtē, kā antīkajā mākslā nolasāmas tā laika valsts attiecības ar pilsoni, kādi mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi izmantoti noteiktu mērķu sasniegšanai – Romas pilsoņa kodekss, priekšstats par tikumu u. c. Salīdzina, ar kuriem tēliem, simboliem, arhetipiem un sižetiem varas un brīvības attiecību iemiesojums ir saskatāms mākslas darbos (kultūras tekstos), kā vara un brīvība tiek pozicionēta viduslaiku mākslas piemēros (varoņa tēls antīkajā mitoloģijā/dramaturģijā, viduslaiku eposā un klasicisma dramaturģijā, romantisma mūzikā u.c.). Saskata un norāda uz antīkajā kultūrā izmantoto kultūras zīmju un simbolu interpretāciju citu laikmetu mākslas darbos. Meklē un atlasa vizuālās mākslas, mūzikas, kino vai teātra mākslas piemērus, kuros ir saskatāms pastāvošas varas atbalsts, varas slavināšana, valdošās ideoloģijas propaganda. Identificē, kādas zīmes, simboli un mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi tiek izmantoti šādam mērķim. Reflektē par mākslas darbu atstāto iespaidu uz sevi.
---	--

Kāds ir mākslas spēks būt par pretspēku?	Iepazīstas un analizē 20. un 21. gs. mākslas darbus, kuros mākslinieki mērķtiecīgi risina politiskus, sabiedriski, ekonomiski, vēsturiski un globāli izaicinošus, neērtus jautājumus, rakstot komentāru (piemēram, "Šindlera saraksts", rež. S. Spilbergs (1993), Marina Abramoviča <i>Balkan Baroque</i> (1997), Olbrams Zubeks, Jans Kerels, Znedeks Holzls "Pieminekļi komunistiskā režīma upuriem" (2002, Prāga), <i>National September 11 Memorial & Museum</i> (2014), Vahits Tuna (<i>Vahit Tuna</i>) <i>Untitled</i> (2018, Stambula)). Balstoties aplūkotajos piemēros, klasē diskutē, kā māksla var kļūt par politisko norišu spoguļi un rosināt politiskas izmaiņas. Izvēlas vienu no piedāvātajiem 20. vai 21. gs. māksliniekiem vai mākslas darbiem (piemēram, Aijs Veivejs (<i>Ai Weiwei</i>) <i>Sunflower seeds</i>, Maurīcijs Katelāns (<i>Maurizio Cattelan</i>) <i>Him, The Farm Security Administration</i> (<i>Dorothea Lange, Walker Evans</i>), Bertolda Brehta luga "Kaukāza krīta aplis"; Miervalža Poļa darbi, multimedialā opera "Kara daba" (2011), "Lielais diktators", rež. Č. Čaplins (1940)) un analizē, spriež par darba nozīmi un mērķi, sociālo, kultūras un vēsturisko kontekstu un tādēļ izmantotajiem mākslinieciskajiem izteiksmes līdzekļiem. Individuāli veic izpēti, sagatavo rakstiski, veicot piezīmes un meklējot piemērus, diskutē grupās par šādiem jautājumiem: kā mākslinieki ir kļuvuši par politisko norišu spoguļi un mēģinājuši izraisīt vai provocēt politiskas izmaiņas?, kā zināmās situācijās māksla tiek politizēta, un kādus piemērus var atrast?, vai visiem māksliniekiem ir jābūt pilsoniski aktīviem?, kāpēc dažiem māksliniekiem ir svarīgi būt pilsoniski aktīviem?, kādi paņēmieni ir visprecīzākie, lai mākslas darba skatītājos radītu provokāciju, rosinātu izvērtēt pastāvošās sociālās normas un varas iekārtu?, cik lielā mērā mākslinieki ar saviem darbiem var ietekmēt sabiedrības uzskatus un attieksmi pret būtiskiem jautājumiem?.
Kāda ir mākslas nozīme identitātes un vērtību veidošanā?	Izsaka dažādas idejas, kāpēc protestētāji vai iekarotāji iznīcina kultūras pieminekļus, ievieš cenzūru, aizliedzot noteiktus skaņdarbus, teātra izrādes u. c. Atrod vai atsauc atmiņā faktus vēsturē un mūsdienās, minot konkrētus piemērus. Analizē un diskutē klasē, piedāvājot idejas par šādiem jautājumiem: ko iesākt ar kultūras mantojumu, kuram ir vēsturiski neviennozīmīga vai negatīva nokrāsa, piemēram, PSRS pieminekļi Latvijā, mākslas darbi (piemēram, socreālisma glezniecība, monumentālā tēlniecība), mūzikas skaņdarbi, mākslinieki, kuri noteiktu daiļrades posmu izdzīvošanas nolūkos pielāgojušies un kalpojuši autoritārai varai, tajos apstākļos radījuši pēc formas izcilus mākslas darbus, kuru vēstījums ir neētisks (nepieņemams)?, kā rīkoties sabiedrībai ar šādu kultūras mantojumu, kā transformēt tā nozīmi, vēstījumu?, kāpēc viens un tas pats mākslas darbs var provocēt pretējos viedokļus vai arī pretrunīgus vērtējumus? ("Svina garša" (2016), rež. V. Sīlis; "Vojceks" (2012), rež. K. Serebreņņikovs, Latvijas Nacionālais teātris; "Pēdējais pionieris" (2016), rež. D. Petrenko, <i>Dirty Deal Teatro</i>; "Zem diviem karogiem" (2019), rež. V. Sīlis). Identificē savu personisko nostāju šī mantojuma saglabāšanā, pārrādīšanā vai iznīcināšanā. Reflektē par sava viedokļa veidošanās aspektiem. Sadarbībā ar domubiedru grupu pēta, kā kultūrvīdē (reālajā un digitālajā) radošās un mākslinieciskās darbības rezultātā izpaužas personiskā un kopienas identitāte, iepriekš vienojoties, kādu kopienu pētīs. Izpētē iekļauj noteiktus jautājumus: kurus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus, simbolus un kultūras zīmes izmanto?, kāds ir kopējais kopienas vēstījums, kā kopiena redz sevi, citus un individu? Reflektē par savas identitātes izpausmēm reālajā un digitālajā vidē.

Cik lielā mērā ar mākslas darbiem var ietekmēt sabiedrības uzskatus, attieksmi pret būtiskiem jautājumiem?	Mērķtiecīgi piedalās kultūras notikumos kā skatītājs vai dalībnieks. Piedzīvoto kultūras notikumu (mākslas darbu) analizē un apraksta kultūras pieredzes dienasgrāmatā, iekļaujot noteiktus jautājumus: • kā konkrētais kultūras notikums, mākslas darbs ir saistīts ar brīvību un varu?, • kurām vērtībām un idejām konkrētais kultūras notikums, mākslas darbs palīdz, “kalpo”?, kas par to liecina?, • kādus sabiedrības uzskatus kultūras notikums, mākslas darbs provocē, rosina pārvērtēt?, kā konkrētais kultūras notikums vai mākslas darbs ietekmē tavus uzskatus vai pārliecības?. Izvērtē skolotāja piedāvātas noskaņu kolāžas (<i>moodboard</i>) atbilstoši jaunrades darba snieguma līmeņa apraksta kritērijiem, lai izprastu nepieciešamo saturu, izteiksmes līdzekļu un darba struktūras mijiedarbību un kvalitāti. Izveido (digitālu) noskaņu kolāžu (<i>moodboard</i>) jaunrades darba idejai, kura pauž nostāju (atbalstu vai protestu) par nozīmīgu politisku, ekonomisku, sociālu vai vides jautājumu, pēc izvēles papildinot to ar citiem izteiksmes līdzekļiem – skaņu, gaismu u. c. (sk. 4. pielikumā 4. uzdevumu). Prezentē savu rezultātu klasei. Reflektē par procesu un iegūto rezultātu, iekļaujot noteiktus jautājumus: vai piekrīti apgalvojumam, ka attēls ir spēcīgāks par vārdu?, cik lielā mērā, izmantojot noskaņas kolāžu, izdevās ietekmēt klasesbiedru uzskatus, attieksmi pret konkrēto jautājumu?.
--	--

1. Emociju atspoguļojums kultūrā	2. Vara un brīvība	3. Savējais un citāda	4. Skaistā un neglītā estētika	5. Daba, tehnoloģijas un kultūra	6. Jaunrades darba vai pētnieciskā darba izstrāde
----------------------------------	--------------------	-----------------------	--------------------------------	----------------------------------	---

3. Savējais un citāda

Temata apguvei ieteicamais laiks: 31 mācību stunda.

Temata apguves mērķis: analizēt dažādu laikmetu un reģionu kultūru kopīgās un atšķirīgās iezīmes, veicināt prasmi saskatīt, kā mainās kultūras zīmju un simbolu nozīmes atšķirīgos kontekstos; padziļināt izpratni par kultūras un mākslas iespējām stiprināt vai šķelt dažādu kultūras kopienu savstarpējo komunikāciju; attīstīt skolēnu cieņpilnu saskarsmi, spēju būt atvērtiem atšķirīgām pieredzēm un iesaistīties starpkultūru dialogā.

Temata izpētes jautājumi

- Kā visām kultūrām būtiskas tēmas un arhetipi tiek risināti dažādu pasaules reģionu mākslā? Ko tas vēsta par konkrēto kultūru, sabiedrību noteiktajā reģionā?
- Kāpēc vienu un to pašu kultūras zīmi var saprast atšķirīgi? Kas vai kādi apstākļi to ietekmē?
- Vai ir iespējams ar vienām un tām pašām kultūras zīmēm pārraidīt atšķirīgu saturu? Kā mainās vienu un to pašu simbolu nozīme (kas nosaka simbolu jēgas izmaiņas) dažādos kultūrvēsturiskajos kontekstos?
- Kuri elementi vieno atšķirīgas kultūras? Kas palīdz runāt par atšķirīgo kultūras pieredzi, nenosodot neierasto?
- Kuros gadījumos savējais kultūrā var kļūt par citādo? Kuros gadījumos citāda kultūrā var kļūt par savējo?
- Kādas kultūras atšķirības var radīt konfliktus? Kas jāņem vērā, lai mazinātu iespēju rasties šādiem konfliktiem? Vai ir iespējams pavisam izvairīties no kultūras konfliktiem?
- Kāpēc māksliniekiem var būt svarīgi iekļaut atsauci uz citu kultūru/kultūras laikmetu?
- Kādiem nolūkiem mākslas darbos tiek izmantoti elementi, kas nav saistīti ar konkrētas mākslas jomas valodu (tai raksturīgajiem izteiksmes līdzekļiem)? Kuri "ārpusējie" (ārpusmuzikālie, ārpusmākslinieciskie, ārpusteatrālie) elementi attaisno sevi mākslas darbā?

Sasniedzamie rezultāti

Salīdzina dažādu kultūrvēsturisko periodu un reģionu kultūru un to raksturojošās pazīmes dažādos mākslas darbos (vizuālos, audiālos, muzikālos, literāros, skatuviskos, starpdisciplināros). Izmanto savu pieredzi, ar mākslas piemēriem skaidrojot dažādu kultūru atsauces laikmetīgajā mākslā. Novērtē un pieņem sev atšķirīgu viedokli zīmju un simbolu interpretācijā. (K.A.1.1.)

Prognozē vizuālās un audiovizuālās mākslas izmantošanas iespējas pārraidīt kultūras zīmes un simbolus dažādu kopienu iekšējai un savstarpējai komunikācijai. (K.A.1.3.)

Analizē dažādu mūzikas stilu, virzienu skaņdarbus un tiem raksturīgos mūzikas valodas elementus (melodiju, skaņkārtu, ritmu, metru, tempu, dinamiku, mūzikas formu), t. sk. laikmetīgajā un populārajā mūzikā. Salīdzina un vērtē dažādu izpildītājmākslinieku skaņdarbu interpretācijas, raksturojot izpildījuma atbilstību konkrētiem mūzikas stilu virzieniem. Vērtē dažādu pasaules reģionu kultūru (piemēram, Indijas, Āfrikas) ietekmi 20. un 21. gs. mūzikā, analizē eksperimentus ar ārpusmūzikālo elementu (trokšņu, neakustisku elementu, klusuma) izmantošanu laikmetīgajā mūzikā. (K.A.1.6.)

Vērtē personisko pieredzi un individuālo, ģimenes un skolas atbildību un iespējas tradīciju un kultūras mantojuma pārmantošanā, saglabāšanā un pārradīšanā laikmetīgos artefaktos. (K.A.2.4.)

Piedalās kultūras un mākslas vērtību, daudzveidīgās materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanas (dokumentēšanas, citu iepazīstināšanas) un pārradīšanas praksēs. Kritiski vērtē Latvijas kultūras kanonu, piedāvā alternatīvas un papildinājumus Latvijas kultūras mantojuma popularizēšanai un saglabāšanai. (K.A.2.5.)

Analizē dažādu mākslas veidu autoru vai autoru kolektīvu jaunrades kopsakarības ar tradicionālajiem kultūras artefaktiem, kultūras varoņiem, vērtībām, zīmēm un simboliem, rituāliem, svētkiem. (K.A.2.7.)

Komentē un analizē savu kultūras un mākslas pieredzi, formulē savas personības izaugsmē būtiskas ētiskas un estētiskas vērtības, saskata to atspoguļojumu vai ierosmi mākslā. (K.A.2.8.)

Izvērtē un analizē patstāvīgi paveikto radošas partnerības projektā, radošās rakstīšanas vai pētniecības darbā, diskutējot ar vienaudžiem par iegūto pieredzi un sev nozīmīgām vērtībām reālajā multikulturālajā vidē. (K.A.2.9.)

Īsteno radošā sadarbībā veidotu projektu (grupā) vai māksliniecisku jaundarbu (individuāli) izvēlētajā mākslas veidā, lai radītu jaunu māksliniecisku vērtību, kas pamatotu personisko attieksmi estētiskās un ētiskās kategorijās. Konstruē savai idejai atbilstošus risinājumus praktiskā darbībā. Prezentē radošā procesa rezultātu un gaitu. Reflektē par savu sniegumu. (K.A.3.1.)

Analizē radošā sadarbībā veidota kultūras/mākslas projekta vai pētījuma rezultātus, vērtē tā nozīmi plašākā mērogā, atsaucas uz sabiedrības aktualitātēm, atšķirīgu uzskatu un tradīciju radītiem konfliktiem, diskutē par mākslas valodas iespējām sabiedrības procesos. (K.A.3.7.)

Argumentēti diskutē par kultūras procesiem un mākslas darbiem (vizuālajiem, audiolajiem, audiovizuālajiem, literārajiem, skatuves, starpdisciplinārajiem), izvērtējot sava laikmeta kultūras un mākslas vērtības, komunicē par tām sabiedrībā, novērtē to ietekmi uz politiskiem, reliģiskiem, ekonomiskiem un globāliem procesiem, kā arī citām dzīves jomām, t. sk. sociāli un politiski aktuālu jautājumu risināšanu. (K.A.4.1.)

Temata apguves norise

Par ko runā māksla citur, un par ko tas liecina?	Iepazīstot atšķirīgu kultūru mākslas darbus, reflektē par savu līdzšinējo pieredzi ar atšķirīgu kultūru un mākslu, domājot par noteiktiem jautājumiem: kādā veidā un kur ikdienas dzīvē es saskaros ar atšķirīgu kultūru?, kas veido manu iespaidu par atšķirīgo (ārējais izskats, neparasta forma, krāsu salikums, emociju paušanas veids, valoda)?, kā mani ietekmē saskarsme ar atšķirīgo: izraisa ziņkārību, interesi, simpātijas, bažas/bailes, neizpratni, noliegšanu, dusmas?, kāpēc rodas šādas izjūtas?. Salīdzina un analizē piemērus, kā dažādu pasaules reģionu mākslas darbos un mākslas veidos risina līdzīgas tēmas un arhetipus, piemēram, Madonnas tēls/mātes un bērna risinājums vizuālajā mākslā, lūgšana/lūgšanu dziesma mūzikā, personāžs/maska teātra mākslā. Pievērš uzmanību izmantotajiem mākslinieciskās izteiksmes līdzekļiem, ņem vērā darba nozīmi un mērķi, sociālo un kultūras kontekstu, raksta komentāru par katru no izvēlētajiem darbiem. Diskutē par tēmas vai arhetipa risinājumu atšķirībām un līdzībām. Izvēlas tēmu vai arhetipu un mākslas veidu, raksturo, kā dažādu pasaules reģionu mākslas darbos tiek risināta konkrētā tēma vai arhetips. Izvērtē, kādi sociāli un kultūras konteksti noteikuši šādu tēmas vai tēla interpretāciju, ko tādēļ var/nevar secināt par konkrētā reģiona kultūras īpatnībām, sabiedrības uzskatiem un vērtībām. Reflektē, kuri no izvēlētajiem darbiem šķiet personiski citādi, sveši, kuri "savējie", meklē savu priekšstatu iemeslus. Par izpētīto stāsta klasesbiedriem, demonstrē piemērus.
Kādas ir mākslas darba iespējas veidot komunikāciju starp atšķirīgām kopienām?	Apskata mākslas piemērus (ielu māksla, karikatūras u.c.), kuros simboli un zīmes dažādās kultūrās tiek atšķirīgi interpretēti, virzot domāšanas procesu no savas perspektīvas: kādu informāciju šis piemērs man dod, ko es spēju "nolasīt"? , ko šī piemēra informācija nozīmē man, citai sabiedrībai, noteiktai kopienai?. Sarunājas ar klasesbiedriem par atlasīto piemēru interpretēšanas riskiem un iespējām dažādu kopienu savstarpējā komunikācijā. Diskutē un pamato ar piemēriem savu viedokli par noteiktiem jautājumiem: kuri ir Latvijas sabiedrības pārprastie simboli un kultūras zīmes?, kuri ir diskutablie simboli un zīmes pasaules kontekstā?, kādos gadījumos savējais kultūrā var kļūt par citādo?, kādos gadījumos citāda kultūrā var kļūt par savējo?, kādas kultūras atšķirības var radīt konfliktus?, kas jāņem vērā, lai mazinātu iespēju rasties šādiem konfliktiem?, vai ir iespējams pavisam izvairīties no kultūras konfliktiem?. Analizē piedzīvoto kultūras norisi un mākslas darbu, apraksta kultūras pieredzes dienasgrāmatā, domājot par noteiktiem jautājumiem: • kādu tēmu, ideju, problēmu kultūras norise, mākslas darbs risināja?, kas par to liecina (piemēram, mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi, frāzes, nosaukums u. c.)?, • kādas kultūras zīmes un simboli tika izmantoti darbā?, kāpēc un kā es tās atpazīnu, spēju "nolasīt"?, • vai mākslinieks ir iekļāvis atsauci uz citu kultūru/citu kultūras laikmetu?, • vai ir kādas kultūras zīmes, simboli, kas nebūtu saprotamas kādai Latvijas sabiedrības daļai, citu reģionu kultūrām?, kāpēc?, • kā kultūras norise, mākslas darbs būtu jāpārveido, lai tas būtu saprotams ikvienai Latvijas sabiedrības daļai?, vai tas ir iespējams?, ko mākslas darbs no tā iegūtu un ko zaudētu?.

Kā mākslā tiek aizgūtas un pārradītas citas kultūras idejas?	Vērtē dažādu pasaules reģionu kultūru (piemēram, Indijas, Āfrikas) ietekmi 20. un 21. gs. mūzikā (piemēram, džeza virziens <i>Fusion</i>, citi piemēri no pasaules mūzikas (<i>world music</i>)). Analizē eksperimentus ar ārpusmūzikālo elementu (trokšņu, neakustisku elementu, klusuma) izmantošanu laikmetīgajā mūzikā (piemēram, salīdzina Pjēra Šēfera “Dzelzsceļa etīdi” ar Artūra Onegina darbu “<i>Pacific 231</i>”; Džona Keidža darbs “4’33”, Bērnija Krauzes (<i>Bernie Krause</i>) pētījumi un dabas skaņu izmantošana mākslas darbos). Izvēlas 2–3 savus iecienītus, pēc mūzikas stila atšķirīgus skaņdarbus, analizē skaņdarbu mūzikas valodas elementus (skaņkārtu, ritmu, metru, tempu, dinamiku, mūzikas formu), meklē konkrēto skaņdarbu mūzikas stilistikas izcelsmi. Pēta, kādiem mērķiem, vēstījumam konkrētais mūzikas stils, virziens izmantots sākotnēji, salīdzina izvēlēto skaņdarbu autoru plānoto vēstījumu ar savu subjektīvo un personisko nozīmi. Izvēlas vienu savu iecienītu (vai Latvijā populāru) audiovizuālu skaņdarbu (videoklipu), veic kopējā darba analīzi – mākslas valodas (mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi, mediji un tehnika, darba struktūra), darba nozīme un mērķis (darba rašanās iemesli, paustās idejas, vērtības, uzskati), sociāli politisko, ekonomisko un kultūras kontekstu. Īpašu uzmanību pievērš izmantotajām kultūras zīmēm un simboliem, izvērtē, kā konkrētajā darbā tie interpretēti, no kādas kultūras aizgūti, apraksta secinājumus, klasē dalās ar uzzināto. Vingrinās kombinēt dažādu mākslas veidu mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus, lai radītu starpdisciplināru radošo darbu tēmā “No citādā par savējo” – izvēlas jau esošu cita pasaules reģiona vizuālās mākslas darbu vai mūzikas skaņdarbu, kuru papildina ar sevis radītu vizuālo noformējumu vai skaņdarbu vai teātra elementiem (piemēram, izmantojot konkrēto darbu etīdē), radot citu mākslas darbu ar citu nozīmi un vēstījumu atbilstoši tēmai. Demonstrē jaunradīto darbu klasesbiedriem, diskutē par iegūto rezultātu un tā radīto iespaidu.
Kā sarunāties par savējo un citādo mākslā?	Piedalās strukturētā grupas diskusijā – izvēlas nostāju, individuāli un grupā izstrādā argumentus, veic kultūras un mākslas darbu atlasī un analīzi, lai tie atbilstu izvirzītajiem argumentiem (sk. 4. pielikumā 5. uzdevumu). Iespējamās diskusiju tēmas. 1. “Cilvēks pilnvērtīgi spēj saprast un radīt mākslas darbus tikai kultūrā, kurā viņš ir izaudzis” vai “Cilvēks pilnvērtīgi spēj saprast un radīt mākslas darbus jebkurā kultūrā”. 2. “Cilvēki visos pasaules reģionos ir līdzīgi un kultūra (māksla) PALĪDZ mums to ieraudzīt” vai “Cilvēki visos pasaules reģionos ir līdzīgi, bet kultūra (māksla) TRAUCĒ mums to ieraudzīt”. 3. “Māksla palīdz pasaulei risināt globālas problēmas” vai “Māksla nespēj palīdzēt pasaulei risināt globālas problēmas”. *Globāls – visai pasaulei nozīmīgs. Reflektē individuāli un grupās par savas nostājas maiņu vai stabilitāti, iekšējām izjūtām, uzklusot pretējus argumentus. Sarunājas, atbildot uz šādiem jautājumiem: kā diskusijā piedzīvotais izmainīja kādus personīgos uzskatus par nepazīstamu kultūru vai mākslu?, kā citu kultūru iepazīšana var palīdzēt apzināt savas kultūras identitāti un nozīmīgumu?, kā mēs atpazīstam “savējos”?, kā atšķirīgais var bagātināt mūs?, kā māksla var palīdzēt komunicēt savstarpēji atšķirīgām kopienām un kultūrām?.

1. Emociju atspoguļojums kultūrā	2. Vara un brīvība	3. Savēja un citāda	4. Skaistā un neglītā estētika	5. Daba, tehnoloģijas un kultūra	6. Jaunrades darba vai pētnieciskā darba izstrāde
----------------------------------	--------------------	---------------------	--------------------------------	----------------------------------	---

4. Skaistā un neglītā estētika

Temata apguvei ieteicamais laiks: 32 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: padziļināt izpratni par skaistā un neglītā kā nozīmīgu estētisko kategoriju lomu laikmetīgajā mākslā; formulēt vērtējošu viedokli par mākslas darba estētiskajām iezīmēm, salīdzinot to ar citu – profesionālo kritiķu un savu vienaudžu – vērtējumiem; mērķtiecīgi piedalīties (klātienē un virtuālajos) kultūras notikumos un argumentēti izteikt viedokli par laikmetīgās kultūras izpausmēm dažādās formās un norisēs, saskatot kultūras laikmetu atsaucē un starpdisciplināritātes ietekmi jaunradē; mācīties pieņemt atšķirīgu spriedumu par mākslas darbu.

Temata izpētes jautājumi

- Ko saprot ar jēdzienu “skaistums” un “skaistais”?
- Uz ko attiecinā šos apzīmējumus? Kurās kultūras jomās un kādās izpausmēs mēs saskaramies ar skaisto? Kāpēc skaistuma tēma ir tik nozīmīga kultūrā?
- Kuros avotos var gūt iedvesmu skaistā attēlojumam dažādos mākslas veidos?
- Pēc kādiem kritērijiem ir iespējams “novērtēt” skaisto? Vai tie ir objektīvi (kas tos nosaka?) vai subjektīvi?
- Ko sauc par neglīto? No kā ir atkarīgi priekšstati par neglīto? Kā veidojas tavs personīgais priekšstats par skaisto un par neglīto?
- Kā priekšstati par skaisto un neglīto ir saistīti ar kultūras tradīcijām un sociālajām (politiskajām) pārmaiņām sabiedrības dzīvē?
- Kas var kalpot par skaistā ideālu, kas ietekmē priekšstatus par šo ideālu?
- Kā ir saistīta mākslas darba forma (estētiskais, izteiksmīgais) un saturs (ētiskais – idejas, atziņas, morālās vērtības)? Vai skaistā forma vienmēr paredz arī vērtīgu saturu?
- Kāds nolūks ir neglītā un deformācijas izmantošanai mākslā?
- Kāpēc mākslās (dažādos kultūras tekstos) parādās neglītāis? Kāda loma ir sabiedrībā izplatītajiem priekšstatiem par neglīto? Ko tas ietekmē?

- Kāpēc ne vienmēr ir viegli saprast un pieņemt citās kultūrās iesakņojošos priekšstatus par skaisto un neglīto?
- Kādas skaistā un neglītā izpausmes mākslās varētu nebūt pieņemamas tev? Kāpēc?

Sasniedzamie rezultāti

Salīdzina dažādu kultūrvēsturisko periodu un reģionu kultūru un to raksturojošās pazīmes dažādos mākslas darbos (vizuālos, audiālos, muzikālos, literāros, skatuviskos, starpdisciplināros). Izmanto savu pieredzi, ar mākslas piemēriem skaidrojot dažādu kultūru atsaucē laikmetīgajā mākslā. Novērtē un pieņem sev atšķirīgu viedokli zīmju un simbolu interpretācijā. (K.A.1.1.)

Argumentē un kritiski analizē iedvesmas avotu izteiksmes līdzekļus un to nozīmi vizuālās mākslas darba interpretācijās un izprot to vērtību oriģinālas, patstāvīgas idejas radīšanā. (K.A.1.5.)

Mērķtiecīgi piedalās kultūras notikumos kā skatītājs vai dalībnieks. Salīdzina savu intelektuālo, estētisko, emocionālo pieredzi un kritiskās atziņas ar profesionālu kultūras un mākslas kritiķu vērtējumiem. Veido ilgtermiņa (semestra, pusgada, gada) notikumu pārskatu par kultūras un mākslas procesiem pēc izvēlētiem kritērijiem (mākslas veida, teritoriāliem, estētiskiem un emocionāliem vai citiem), analizē apkopoto informāciju, prezentē secinājumus, diskutē ar vienaudžiem par izvēlēm un ieguvumiem kultūras notikumu pētīšanā. (K.A.2.1.)

Vērtē vizuālās un audiovizuālās mākslas, mūzikas, literatūras un teātra mākslas darbus, to struktūru, kompozīciju un izpausmes formas, salīdzina saturiski līdzīgus mākslas darbus dažādos mākslas veidos. Mērķtiecīgi diskutē par laikmetīgās mākslas darbiem, starpdisciplināriem mākslas procesiem un izpausmēm, lieto atsaucē uz kultūrvēsturisko periodu pazīmēm, personiskām, sabiedrības vai grupas kultūras vērtībām, kultūras mantojumu, argumentē personisko viedokli. (K.A.2.6.)

Analizē dažādu mākslas veidu autoru vai autoru kolektīvu jaunrades kopsakarības ar tradicionālajiem kultūras artefaktiem, kultūras varoņiem, vērtībām, zīmēm un simboliem, rituāliem, svētkiem. (K.A.2.7.)

Komentē un analizē savu kultūras un mākslas pieredzi, formulē savas personības izaugsmē būtiskas ētiskas un estētiskas vērtības, saskata to atspoguļojumu vai ierosmi mākslā. (K.A.2.8.)

Izmantojot noteiktam mākslas veidam piemērotas analīzes metodes, pētniecības darbā pēta un analizē mūsdienu artefaktus, kultūras mantojuma elementus, tradicionālās vērtības un to izpausmes, prognozē sava pētījuma attīstības iespējas tālākā profesionālajā karjerā. (K.A.3.2.)

Argumentēti diskutē par kultūras procesiem un mākslas darbiem (vizuālajiem, audioālajiem, audiovizuālajiem, literārajiem, skatuves, starpdisciplinārajiem), izvērtējot sava

laikmeta kultūras un mākslas vērtības, komunicē par tām sabiedrībā, novērtē to ietekmi uz politiskiem, reliģiskiem, ekonomiskiem un globāliem procesiem, kā arī citām dzīves jomām, t. sk. sociāli un politiski aktuālu jautājumu risināšanu. (K.A.4.1.)

Raksturo radošas personas un komersantu sadarbību mākslas darba un kultūras produkta tapšanā. Analizē, kā mijiedarbojas mākslinieciskās jaunrades aktivitātes un uzņēmējdarbība un kā komunikācijas kanālu un instrumentu (piemēram, reklāmas, mediju) izvēle ietekmē mākslas darbu vai kultūras procesu ekonomisko vērtību. Kritiski vērtē šīs ietekmes pozitīvos un negatīvos aspektus. (K.A.4.4.)

Temata apguves norise

Ko saprot ar jēdzienu “skaistais” ikdienas dzīvē un mākslā? Kādi kritēriji ir nepieciešami, lai raksturotu “skaisto” kā estētisko kategoriju?	Diskutē par to, kas ir skaistā (un skaistuma) ideja, uz kādiem priekšstatiem (ideāliem) tā balstās; atlasa mākslas darbu piemērus no dažādiem kultūras laikmetiem, kuri ir orientēti uz kāda etalona (kanona) kā skaistuma ideāla iemiesojumu, un saskata kopsakarības (piemēram, uzbūvē “objektīvā skaistuma” līniju, kas balstās Senās Grieķijas klasikas, renesanses vai klasicisma un neoklasicisma kanoniskajos priekšstatos par skaistumu, par satura un formas vienotības nozīmi). Diskutē par skaistā atšķirīgo izpratni – subjektīvā uztvere, priekšstats par pievilcīgo, smalko, dekoratīvo. Atlasa piemērus no 20. un 21. gs. mākslas, kurus var uzskatīt par skaistā iemiesojumu, pamato savu viedokli, piedāvā savu skaidrojumu tam, kā mākslas darba tapšanas konteksts ietekmēja formu. Piedāvā savu skatījumu par to, vai laikmetīgajā mākslā pastāv kādi skaistuma kanoni/ideāli, ar ko tie ir saistīti. Raksta īsu komentāru par paša izvēlēto laikmetīgās mākslas darbu, kuru var uzskatīt par “skaistu”, pamato, kādā nozīmē šis darbs ir skaists, piemēram, vērsts uz antīko kanonu, ir dekoratīvi izsmalcināts, izceļas ar savdabīgumu un oriģinalitāti, ar kādiem izteiksmes līdzekļiem šis efekts ir panākts.
---	---

Ko saprot ar jēdzienu “neglītais” ikdienas dzīvē un mākslā?	Piedāvā definīciju, ko uzskata par neglīto, kādas pazīmes ir neglītajam, kādam nolūkam neglītais parādās mākslas darbos. Kāda saikne ir starp neglīto, deformēto veidolu un saturu, vai neglītais asociējas ar sagrozīto, perverso, netikumisko? Vai vienmēr tā ir? (Pārdomām var izmantot Frānsisa Bēkona gleznu “Pašportrets” (1969) vai <i>Study after Velázquez's Portrait of Pope Innocent X</i>, sarunājoties par mijietekmēm starp dažādu mākslas veidu autoriem un viņu radītajiem tēliem (Luisa Bunjuela “Andalūzijas suns” (1929), Kristiāna Brektes darbus).) Sasaista neglīto, deformēto un amorfo ar 20. gs. teorijām par cilvēka psihi struktūru – psihoanalīze un sirreālisms (sirreālisma izpausme dažādos mākslas veidos). Diskutē par deformāciju kā neglītā konstruēšanu mākslas darbā, atlasa piemērus no 20. un 21. gs. mākslas, piemēram, pievēršoties vēsturiskā avangarda virzieniem un laikmetīgajai mākslai – ekspresionismam, dadaismam, abstraktajam ekspresionismam, neodadaismam. (Deformācija mūzikā – kakofoniji, distorsijas efekts u. c., teātris – “nežēlīgais teātris”, absurda teātris.) Veido “neglītuma galeriju” kā emuāra (videoemuāra) ierakstu vizuālā stāsta formā, atlasot personāžus vai motīvus, kuros deformācija tiek izmantota atšķirīgiem nolūkiem (piemēram, lai izraisītu bailes, riebumu, līdzjūtību, paralēlās pasaules ilūziju), un argumentēti paskaidro savu izvēli.
Kā ir iespējams “vērtēt” mākslas darbu (kultūras notikumu)?	Individuāli vai grupā izvēlas mākslas izstādi, multimediju projektu vai kultūras pasākumu, kurš tematizē skaistā un neglītā problēmu mūsdienu sabiedrībā, kuru vēlas piedzīvot klātienē vai virtuālajā vidē. Piedāvā un pieraksta iespējamus kritērijus mākslas darba vērtējumam, domājot par mākslas darba nolūku, adresātu un izmantoto māksliniecisko līdzekļu atbilstību iepriekš minētajam. Savus iespaidus salīdzina ar profesionālo kritiķu rakstītajām recenzijām (piemēram, https://artterritory.com/lv/vizuala_maksla/recenzijas, https://www.kroders.lv/verte, https://www.diena.lv/kd), analizē recenzijas kā teksta žanru (struktūra, argumentācija, valodas stils) un pieraksta savus secinājumus kultūras pieredzes dienasgrāmatā.
Pētnieciski analītiskais darbs/ recenzija	Raksta recenziju par izvēlētu mākslas darbu (kultūras pasākumu) (sk. 4. pielikumā 6. uzdevumu). Saņem klasesbiedra vai skolotāja atgriezenisko saiti par recenziju un veic nepieciešamos uzlabojumus, papildinājumus. Grupās pārrunā recenzijās izteiktos secinājumus par kultūras notikuma vērtību, dalās domās par kritērijiem, kurus ir izdevies atrast, lai raksturotu kultūras notikuma kvalitāti. Diskutē un, ja nepieciešams, veic izpēti par šādiem jautājumiem: ar ko recenzija atšķiras no (slēptās) reklāmas raksta?, kā kultūras notikums kļūst par kultūras produktu?, kuri faktori ietekmē kultūras notikuma ekonomiskos panākumus/vērtību?, kā ir iespējams atrast līdzsvaru starp kultūras notikuma māksliniecisko un ekonomisko vērtību, un vai tas ir iespējams un nepieciešams?.

1. Emociju atspoguļojums kultūrā	2. Vara un brīvība	3. Savējamais un citāda	4. Skaistā un neglītā estētika	5. Daba, tehnoloģijas un kultūra	6. Jaunrades darba vai pētnieciskā darba izstrāde
----------------------------------	--------------------	-------------------------	--------------------------------	----------------------------------	---

5. Daba, tehnoloģijas un kultūra

Temata apguvei ieteicamais laiks: 42 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: attīstīt prasmi saskatīt digitālo tehnoloģiju rosinošo un problemātisko aspektu kultūras jomā (tostarp kultūras mantojuma saglabāšanā un aktualizēšanā) un jaunrades procesā; izprast oriģināla un kopijas attiecības, reprodukcijas un tiražēšanas, citāta un atsauces nozīmi laikmetīgajā mākslā; analizēt un diskutēt par tehnoloģiju un autorības nozīmi jauno mediju mākslā; radošajā sadarbībā izstrādāt starpdisciplināra kultūras notikuma koncepciju, ņemot vērā konkrētas mērķauditorijas kultūras vajadzības.

Temata izpētes jautājumi

- Kādā veidā tehnoloģijas var palīdzēt/traucēt māksliniekam īstenot ideju?
- Kā tehnoloģijas var palīdzēt/traucēt saglabāt kultūras tradīcijas un kultūras mantojumu?
- Vai ar tehnoloģiju palīdzību mākslā ir iespējams viss?
- Kā tehnoloģijas ir ietekmējušas mākslas pieejamību? Kā tās ir mainījušas mūsu uztveri un mākslas patēriņu?
- Kādas ir tehnoloģiju un iztēles attiecības?
- Vai tehnoloģijas sekmē sadarbību starp dažādiem mākslas veidiem? Vai tās palīdz nojaukt robežas?
- Vai un kā ar tehnoloģiju izmantošanu mainās veids, kā mākslinieki lieto mākslas valodu?
- Kā, ienākot tehnoloģijām, mainās mākslinieka loma? Vai viņam jāapgūst jaunas zināšanas un prasmes, jāmaina domāšanas veids?
- Ar kādu nolūku mākslinieki citē vai pārveido oriģinālos darbus?
- Vai jau esošu oriģinālu darbu pārveidošana nozīmē jauna/inovatīva darba radīšanu?
- Kā mainās izpratne par autoru, autorību un autortiesībām digitālo tehnoloģiju laikmetā?
- Vai un kā mainās darba nozīme un vērtība (citējot citu darbu)?
- Kas var kļūt par iedvesmas avotu?

- Kāda ir iedvesmas avota loma? Vai mākslas darbu var radīt arī bez iedvesmas avota?
- Kā zināšanas par iedvesmas avotu man palīdz/traucē interpretēt un vērtēt mākslas darbu?

Sasniedzamie rezultāti

Salīdzina dažādu kultūrvēsturisko periodu un reģionu kultūru un to raksturojošās pazīmes dažādos mākslas darbos (vizuālos, audiālos, muzikālos, literāros, skatuviskos, starpdisciplināros). Izmanto savu pieredzi, ar mākslas piemēriem skaidrojot dažādu kultūru atsauces laikmetīgajā mākslā. Novērtē un pieņem sev atšķirīgu viedokli zīmju un simbolu interpretācijā. (K.A.1.1.)

Analizē dažādu mūzikas stilu, virzienu skaņdarbus un tiem raksturīgos mūzikas valodas elementus (melodiju, skaņkārtu, ritmu, metru, tempu, dinamiku, mūzikas formu), t. sk. laikmetīgajā un populārajā mūzikā. Salīdzina un vērtē dažādu izpildītājmākslinieku skaņdarbu interpretācijas, raksturojot izpildījuma atbilstību konkrētiem mūzikas stilu un virzieniem. (K.A.1.6.)

Klātienē vai dokumentētos materiālos (video, foto, audio, aprakstos) pēta dažādu laikmetu teātra virzienus, saskata to atsauces 20. un 21. gs. teātra mākslā. Saskata sabiedrības procesu ietekmi ētiskajos un estētiskajos meklējumos teātra mākslā (piemēram, I un II pasaules kara neglītuma estētiku, buto, Brehta teātri, postdramatisko teātri). Analizē dažādu laikmetu un teātra virzienu ietekmi jaunākajos teātra iestudējumos, teātrālos projektos un festivālos Latvijā. Salīdzina dažādu režisoru vienas lugas vai līdzīgas tematikas iestudējuma interpretācijas. (K.A.1.11.)

Mērķtiecīgi piedalās kultūras notikumos kā skatītājs vai dalībnieks. Salīdzina savu intelektuālo, estētisko, emocionālo pieredzi un kritiskās atziņas ar profesionālu kultūras un mākslas kritiķu vērtējumiem. Veido ilgtermiņa (semestra, pusgada, gada) notikumu

pārskatu par kultūras un mākslas procesiem pēc izvēlētiem kritērijiem (mākslas veida, teritoriāliem, estētiskiem un emocionāliem vai citiem), analizē apkopoto informāciju, prezentē secinājumus, diskutē ar vienaudžiem par izvēlēm un ieguvumiem kultūras notikumu pētīšanā. (K.A.2.1.)

Argumentēti diskutē par mākslas darbu oriģinālu un reprodukciju attiecībām, tiražēšanu, citēšanu, t. sk. jauno mediju mākslā. Komentē mākslas darbu individuālo un personiski emocionālo, ekonomisko un sabiedrisko nozīmi. (K.A.2.3.)

Vērtē vizuālās un audiovizuālās mākslas, mūzikas, literatūras un teātra mākslas darbus, to struktūru, kompozīciju un izpausmes formas, salīdzina saturiski līdzīgus mākslas darbus dažādos mākslas veidos. Mērķtiecīgi diskutē par laikmetīgās mākslas darbiem, starpdisciplināriem mākslas procesiem un izpausmēm, lieto atsaucē uz kultūrvēsturisko periodu pazīmēm, personiskām, sabiedrības vai grupas kultūras vērtībām, kultūras mantojumu, argumentē personisko viedokli. (K.A.2.6.)

Komentē un analizē savu kultūras un mākslas pieredzi, formulē savas personības izaugsmē būtiskas ētiskas un estētiskas vērtības, saskata to atspoguļojumu vai ierosmi mākslā. (K.A.2.8.)

Darbojas motivēti un konstruktīvi domubiedru grupā, lai radošā sadarbībā veidotu projektu. Reflektē par grupas veidošanas procesu, darba gaitas plānošanu un organizāciju. (K.A.3.5.)

Argumentēti diskutē par kultūras procesiem un mākslas darbiem (vizuālajiem, audiālajiem, audiovizuālajiem, literārajiem, skatuves, starpdisciplinārajiem), izvērtējot sava laikmeta kultūras un mākslas vērtības, komunicē par tām sabiedrībā, novērtē to ietekmi uz politiskiem, reliģiskiem, ekonomiskiem un globāliem procesiem, kā arī citām dzīves jomām, t. sk. sociāli un politiski aktuālu jautājumu risināšanu. (K.A.4.1.)

Pēta, iesaista izpētē citus un pārrunā ar saviem vienaudžiem vai apkaimes iedzīvotājiem, kā dažādu cilvēku grupu (kopienu) kultūras intereses, vajadzības un mainīgi kultūrvides apstākļi ietekmē kultūras un mākslas patēriņa paradumus, pieprasījumu un lietošanas motivāciju. Komentē, izprot un vērtē vizuāla un emocionāla jūtīguma, atvērtības pret citādo, personiskās dzīves pieredzes, kultūras konteksta, kritiskas attieksmes un profesionālu zināšanu nozīmi mākslas radīšanā. (K.A.4.6.)

Temata apguves norise

Kas ir mākslinieka iedvesmas avots un jaunrades mērķis: dabas (realitātes) atspoguļošana vai vizijas par nezināmo? Kāda loma ir autoram digitālo tehnoloģiju laikmetā? Ko nozīmē autorība šajos apstākļos?	Diskutē par to, kā tiek radīta laikmetīgā māksla, īpaši pievēršot uzmanību starpdisciplinārajiem (multimediju) projektiem (piemēram, tekstu grupas “Orbīta” projekti, <i>Rimini Protokoll</i> projekti); formulē un pamato viedokli par tehnoloģiju lomu jaunrades procesā laikmetīgajā kultūrā. Formulē un argumentē savu viedokli par autora lomu un autortiesībām digitālo tehnoloģiju ērā (piemēram, kā ir iespējams un vai ir nepieciešams aizsargāt autortiesības laikā, kad plaši pieejama digitālā kopija aizstāv oriģinālu?, kā jāsaprot autortiesības, ja darbs jau sākotnēji ir radīts digitālajā vidē un tam ir vairāki autori?). Sameklē un atlasa laikmetīgo projektu piemērus, kur nozīmīga vieta ir dabai (piemēram, festivāla “Dabas koncertzāle”, teātra festivāla <i>Homo novus</i> lokācijas un tēmas, Agra Daņileviča deju uzvedums “No zobena saule lēca”, interaktīvā lo-fi klausāmizrāde “Rolanda dziesma”, teātra trupa “Kvadrifrons” (2020), RIXC veidotie projekti), diskutē par dabu kā iedvesmas avotu, dzīvu scenogrāfiju, simbolisko tekstu, kas papildina laikmetīgo mākslas darbu, un salīdzina ar dabas izpratni renesanses un/vai romantisma mākslā. Sameklē piemērus no jauno mediju mākslas jomas, kuri konstruē paralēlo pasauli, kas nav saistīta ar dabu un fizisko cilvēku, bet pastiprina tehnoloģiju radīto vidi, un, izmantojot tehnoloģijas, apstrādā un ģenerē skaņu, attēlu, simulē realitāti. Diskutē par to, kāds vēstījums ir šādiem mākslas darbiem, ar ko tie atšķiras no “klasiskās mākslas” un ko pieprasa no skatītāja. Veic komentāru kultūras pieredzes dienasgrāmatā par kādu nesenu multimediju projektu, kurš piesaistīja uzmanību.
--	---

Kā tehnoloģijas maina mākslinieka pieredzi un metodes? Kā tehnoloģijas ietekmē skatītāju pieredzi, viņu uztveri un to, ko viņi sagaida no mākslas?	Grupās veic minipētījumu par reprodukciju un oriģināla attiecībām: sameklē vienas gleznas (pēc izvēles vai noteiktā laika posma) vairākas reprodukcijas, salīdzinot krāsu atveidojumu, formātu; izseko līdz šī reprodukciju izmantošanai citos mākslas darbos un analizē tā nolūku – autora vēstījumu, citējot vai kopējot zināmu oriģinālu (Marsels Dišāns “L.H.O.O.Q.” (Mona Liza ar ūsām), Frančeskas Kirkes un Rituma Ivanova gleznas, Dāvis Sīmanis <i>Escaping Riga</i> (2014)). Formulē secinājumus par pārmaiņām autora/autorības izpratnē. Grupās apkopo informāciju par aktuāliem multimediju projektiem, mākslu festivāliem Latvijā, Eiropā un citās valstīs, kur, izmantojot tehnoloģijas, tiek radīta īpaša atmosfēra, īstenota oriģināla iecere vai pausts vērtīgs vēstījums. Novērtē šos projektus no skatītāju pozīcijas. Sagatavo kādam ziņu portālam vai skolas vietnei minirecenziju vai minireportāžu (pašu uzņemtais video vai fotoreportāža no internetā pieejamiem attēliem) par izvēlēto projektu.
Kā tehnoloģijas var palīdzēt aktualizēt Latvijas kultūras mantojumu, padarīt to par nozīmīgu taviem vienaudžiem?	Iepazīst un analizē piemērus, kuros tradīciju un kultūras mantojuma vērtības ir pārradītas un transformētas laikmetīgos artefaktos, piemēram, Krišs Salmanis “Dziesma”; Katrīna Neiburga “Transformācijas. Raganu slota. Vēja slota”; Latvijas Radio kora koncertuzvedumu cikls “Latvijas gredzens” (2018); postfolkloras un folkroka grupa “Ilgi”; izrāde “Skroderdienas Silmačos” (2007), Latvijas Leļļu teātris; izrāde “Raiņa sapņi” (2015), rež. K. Serebreņņikovs, Latvijas Nacionālais teātris; dokumentālā filma “Ievainotais jātnieks” (2017), rež. I. Brūvere. Diskutē par citiem zināmiem Latvijas kultūras mantojuma vai kultūras kanona mākslas darbiem, kuri iegūtu būtisku, jaunu nozīmi un vērtību sabiedrībā, ja ar mākslas palīdzību tiktu aktualizēti un pārradīti. Vērtē savu personisko pieredzi, individuālo, ģimenes un skolas atbildību un iespējas, kā pārmantot, saglabāt un pārradīt tradīcijas, kultūras mantojumu. Apzina/izvēlas tuvējās apkārtnes kultūras mantojumu, piemēram, vides artefaktus, skaņdarbus, kultūrvietas, sabiedrības tradīcijas, kuras senāk ir bijušas nozīmīgas vai saredz nepieciešamību nepazaudēt. Grupās izstrādā idejas, kā, iesaistot mākslu un kultūru, pārmantot, saglabāt vai pārradīt konkrēto kultūras mantojumu. Izstrādāto ideju stāsta klasei, pamatojot arī konkrētā kultūras mantojuma personisko nozīmīgumu. Diskutē par idejas iespējamību un ietekmi uz vietējo kopienu.
Pētnieciski analītiskais darbs/ starpdisciplinārā mākslu festivāla koncepcija	Grupā izstrādā starpdisciplināra mākslas festivāla koncepciju, kurā savienoti dažādu mākslas veidu darbi, ievietojot tos jaunā kontekstā un radot autentisku vēstījumu (sk. 4. pielikumā 5. uzdevumu). Darba izstrādes gaitā, izmantojot snieguma līmeņu aprakstu, skolēnu grupa saņem atgriezenisko saiti no klasesbiedriem vai skolotāja, lai veiktu nepieciešamos uzlabojumus. Prezentē izstrādāto idejas koncepciju. Reflektē par grupas veidošanas procesu, darba gaitas plānošanu un organizāciju. Diskutē klasē par tehnoloģiju, dabas un kultūras sasaisti katrā no izstrādātajiem darbiem, pēc skolotāja izvēles atgriežas pie kādiem temata izpētes jautājumiem, vērtē, kā temata apguves laikā mainījies viedoklis par tehnoloģiju lomu kultūrā, dabu kā mākslas iedvesmas avotu.

1. Emociju atspoguļojums kultūrā	2. Vara un brīvība	3. Savējamais un citāds	4. Skaistā un neglītā estētika	5. Daba, tehnoloģijas un kultūra	6. Jaunrades darba vai pētnieciskā darba izstrāde
----------------------------------	--------------------	-------------------------	--------------------------------	----------------------------------	---

6. Jaunrades darba vai pētnieciskā darba izstrāde

Temata apguvei ieteicamais laiks: 52 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: īstenot radošu, pētniecībā balstītu mākslinieciskās jaunrades vai pētniecisko darbu par sev personiski nozīmīgu un sabiedrībai aktuālu tēmu vai problēmjautājumu no idejas līdz gala rezultātam; pilnveidot prasmi dokumentēt pētnieciskā vai radošā procesa gaitu; nostiprināt pašvadītas mācīšanās prasmes, patstāvīgi plānojot, uzraugot un novērtējot procesa gaitu un tā rezultātu; attīstīt prasmi kritiski izvērtēt paveikto un mērķtiecīgi izmantot gūto pieredzi savā izaugsmei.

Temata izpētes jautājumi

- Kādu ziņu es vēlos nodot ar savu darbu?
- Kādas tēmas, jautājumi, idejas, vērtības vai attieksmes man ir svarīgas? Vai tas, kas ir svarīgs man, ir svarīgs arī citiem?
- Kas ir mana mērķauditorija?
- Kas man nepieciešams, lai es varētu īstenot savu ideju vai veikt izpēti?
- Cik nozīmīgu lomu manā radošajā procesā spēlē izpēte un eksperimentēšana? Kādu iespaidu tas atstāj uz sākotnēji iecerēto? / Cik nozīmīgu lomu manā izpētes procesā spēlē daudzveidīgu avotu un interpretāciju iepazīšana? Kā tas var ietekmēt manu viedokli?
- Kā darba uzlabošana un izvērtēšana man palīdz sasniegt sākotnēji iecerēto?

Sasniedzamie rezultāti

Mērķtiecīgi izvēlas un lieto vizuālās mākslas izteiksmes līdzekļus (līniju, laukumu, formu, krāsas, kontrastu, kompozīciju, citus laikmetīgās mākslas izteiksmes līdzekļus) radošas idejas īstenošanai un analizē to nozīmi satura veidošanā, atsaucas uz dažādu kultūrvēsturisko

periodu kontekstiem, argumentēti diskutē un uzklasa atšķirīgus viedokļus par piedāvāto ideju. (K.A.1.2.)

Mērķtiecīgi lieto vizuālās, audiovizuālās un laikmetīgās mākslas (redīmeida, instalāciju, performances) izteiksmes līdzekļus, simbolus un zīmes radošas idejas īstenošanai un argumentēti analizē to nozīmi starpdisciplināra mākslas darba saturā. (K.A.1.4.)

Īsteno savas radošās ieceres mūzikā, izmantojot mūzikas valodas elementus, kas atbilst izvēlētajai kultūras, laikmeta, stila iezīmēm, muzicēšanas procesā brīvi lietojot mūzikas izteiksmes līdzekļus (melodiju, ritmu, metru, tempu, dinamiku, formu u. c.). (K.A.1.7.)

Izmanto 20. un 21. gs. pasaules teātra virzieniem raksturīgus izteiksmes līdzekļus un teātra un skatuves mākslas formas radošu ideju īstenošanai. Argumentēti un analizē to nozīmi saturā, diskutē un uzklasa atšķirīgus viedokļus par savu un grupas sniegumu. (K.A.1.12.)

Izmantojot noteiktam mākslas veidam piemērotas analīzes metodes, pētniecības darbā pēta un analizē mūsdienu artefaktus, kultūras mantojuma elementus, tradicionālās vērtības un to izpausmes, prognozē sava pētījuma attīstības iespējas tālākā profesionālajā karjerā. (K.A.3.2.)

Izvēlas personīgi aktuālu mērķi pašpriedzei pētniecības darbā vai idejas to īstenošanai radošajā (viena izvēlētajā mākslas veida) darbā, procesā vai partnerības projektā, kritiski izvērtē un pamato izvēlēto izteiksmes līdzekļu un kultūras zīmju izmantošanu, argumentēti analizē izvēlēto mākslas valodas elementu atbilstību iecerētajam stila iezīmēm. Diskutē par radošo procesu un rezultātu, uzklasa atšķirīgus viedokļus. (K.A.3.3.)

Mērķtiecīgi attīsta vērtīgumu, dzīves un mākslas procesu rosinātas intelektuālas, ētiskas un estētiskas pašreakcijas, dokumentē jaunrades impulsus. Mākslinieciskās jaunrades procesā realizē sev aktuālu ideju izvēlētajā mākslas veidā, prognozējot un ar mākslas līdzekļiem piedāvājot un radot jaunus, provokatīvus risinājumus sabiedrībai aktuālām problēmām. (K.A.3.4.)

Praksē eksperimentē, veido paraugus un izmēģina dažādus risinājumus māksliniecisko un sociālo mērķu sasniegšanai, īstenojot radošā sadarbībā veidotu projektu. Izmanto

izvēlēto mākslas veidu profesionālu speciālistu konsultācijas projekta gaitā. Dokumentē risinājuma izvēles procesu. (K.A.3.6.)

Prezentējot, producējot vai publicējot savu vai grupas jaunrades darbu vai pētījumu, sadarbojas ar citiem grupas dalībniekiem, izsaka un uzklausa argumentētu, vērtējošu viedokli. Izmanto atbilstošā mākslas veida specifisko terminoloģiju un analīzes metodes citu snieguma kritiskai vērtēšanai, ievēro ētikas un tiesiskuma principus. Diskutē par snieguma māksliniecisko un individuālo vērtību, reflektē par savai profesionālajai karjerai nodērogo. (K.A.3.8.)

Analizē savu pieredzi, piedzīvo pozitīvas emocijas projekta īstenošanas gaitā un gandarījumu, prezentējot, producējot vai publicējot radošās darbības veikumu. Reflektē par procesu un rezultātu. (K.A.3.9.)

Uzskatāmi un pārliecinoši prezentē savu radošo vai pētniecības darbu, izvēloties un pielāgojot uzstāšanās saturu, formu un izpildījumu situācijai un auditorijai, piedāvājot izsvērtu savu izvēļu/apgalvojumu pamatojumu. Sadarbojas ar auditoriju, analizējot un diskutējot par sava darba rezultātu un pieņemot atšķirīgus viedokļus. (K.O.3.10.)

Vienaudžu auditorijā demonstrē radošu partnerības projektu vai prezentē jaunrades vai pētniecības darbu, ar auditoriju pārrunā līdzdalības nozīmi sociālajos procesos un to, kā radošās darbības rezultāts var radīt inovatīvas pārmaiņas sabiedrībā, diskutē par mākslas darbu un kultūras procesu nozīmi starpkultūru komunikācijā. (K.A.4.3.)

Temata apguves norise

Definē darba problēmu vai tēmu, formulē darba mērķi	Izvēlas un definē jaunrades vai pētnieciskā darba problēmu vai tēmu, mērķtiecīgi reflektējot par savu pieredzi, sabiedrības aktualitātēm, savām iespējām un interesēm šīs tēmas pētīt vai risināt mākslinieciskajā jaunradē. Piemēram, skolēns meklē un apzina savā un apkārtnē pieredzi, sabiedrībā kopumā vai medijos aktuālus problēmjautājumus vai tēmas, kritiski vērtē to aktualitāti un personisko nozīmīgumu. Sarunājas ar klasesbiedriem par savu iespējamo pētāmo problēmu vai tēmu, noskaidro citu viedokļus, uzdod jautājumus. Apzina un izvērtē iegūtās zināšanas, iespaidus un pieredzi līdzšinējos kursa tematos, uzdodot sev jautājumus: kā māksla tiek pētīta?, ko esmu pētījis kultūrā un mākslā?, kas ir svarīgs kultūrā un mākslā?, kā mākslā var risināt sabiedrībai nozīmīgus jautājumus?, vai ir kāda tēma vai problēmjautājums, kuru vēlos pētīt un risināt vairāk, detalizētī? Skolēni, kuri izvēlējušies veidot pētniecisko darbu, papildina domāšanas procesu ar jautājumiem: kuri mākslinieki savos darbos ir risinājuši sabiedrībai aktuālus jautājumus, kas ir nozīmīgi arī man?, kuri mākslinieku darbi mani īpaši uzrunā?, kuri darbi visprecīzāk atbilst pētāmajai problēmai vai tēmai?, vai pētīšu un salīdzināšu viena mākslinieka vairākus darbus vai divu atšķirīgu mākslinieku darbus? Lai definētu jaunrades darba problēmu vai tēmu, individuāli vai kopā ar klasesbiedriem izmanto ideju radīšanas stratēģijas. Definē jaunrades darba vai pētnieciskā darba mērķi, uzdod sev jautājumus: kādu ziņu es vēlos nodot ar savu darbu?, kādas tēmas, jautājumi, idejas, vērtības vai attieksmes man ir svarīgas?, vai tas, kas ir svarīgs man, ir svarīgs arī citiem?, kā es zināšu, ka esmu sasniedzis sava darba mērķi, kas par to liecinās?.
--	--

Izvēlas risinājumu/ paņēmienu un izstrādā īstenošanas plānu	Diskutē ar klasesbiedriem par laba jaunrades darba vai pētnieciskā darba pazīmēm, lai veicinātu izpratni par darba kvalitāti (piemēram, kā es zinu, ka jaunrades darbs vai pētnieciskais darbs ir labs?, kā es zinu, ka jaunrades darbs vai pētnieciskais darbs nav labs, ir zemas kvalitātes?). Aktualizē jaunrades darba vai pētnieciskā darba uzdevuma prasības un vērtēšanas kritērijus – snieguma līmeņu aprakstus, domā par iespējamo mākslinieciskās jaunrades darba mērogu, pētnieciskās esejas struktūru un elementiem. Izvēlas pētnieciskos paņēmienus un plāno pētniecisko procesu vai izstrādā ieceres versijas, veido skices/idejas uzmetumus un izstrādā idejas īstenošanas plānu, domājot par jautājumiem atbilstoši tam, kāda veida darbu izstrādā: • kas ir mana mērķauditorija?, kas man ir jāizpēta par tēmu, lai to risinātu mākslinieciskajā jaunradē?, kādi pētnieciskie paņēmieni būs visefektīvākie problēmjautājuma vai tēmas izpētei?, • kas man nepieciešams, lai es varētu īstenot savu ideju vai veikt izpēti?, kādi resursi man nepieciešami, piemēram, materiāli, telpas, laiks, iesaistītie cilvēki, finanses, tehnoloģijas, prasmes?, kāds atbalsts man varētu būt nepieciešams?. Izstrādā īstenošanas plānu laika grafikā, iekļauj plānā pašvadības aktivitātes, piemēram, kā un kad es sevi uzraudzīšu darba īstenošanā?, kā sevi motivēšu darbam, kādas darba stratēģijas izmantošu?. Ja nepieciešams, veic izpēti, kādas darba stratēģijas izmanto vai ieradumus veido Latvijā un pasaulē atzīti mākslinieki, lai efektīvi īstenotu savas idejas. Plāno, kā dokumentēs jaunrades darba vai pētnieciskā darba izstrādes procesu, lai veidotu portfolio, piemēram, kādi pierādījumi (piemēram, fotogrāfijas, skices, domu kartes, saraksti par idejām vai atgriezeniskā saite no klasesbiedriem vai skolotājiem, piezīmes, prototipi, melnraksti) nepieciešami par procesa izstrādes posmiem?, kā un cik bieži šo informāciju uzkrās, apkopos?. Izvērtē citus portfolio piemērus pēc struktūras, apjoma, satura elementiem, izvēlētās valodas un stila, sarunājas par portfolio mērķi un izmantošanas iespējām.
--	---

Rīkojas – pēta, izstrādā, eksperimentē	Pētnieciskajā darbā skolēns pēta mākslas darbos izmantotos mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus, mākslas darbu nozīmi un mērķi, sociālo, kultūras un vēsturisko kontekstu, salīdzina mākslas darbus, meklējot līdzīgo un atšķirīgo, veidojot secinājumus par konkrētā problēmjautājuma vai tēmas risinājumu mākslas darbos. Izmanto piedāvāto mākslas darba izpētes tabulu un citas informācijas strukturēšanas iespējas. Pētniecībā izmanto dažādus informācijas avotus, ņem vērā kritiķu teikto par konkrētajiem mākslas darbiem. Veido savu viedokli par pētniecībā iegūto informāciju, piefiksē un reflektē par domas, viedokļa attīstību, piemēram, cik nozīmīgu lomu manā izpētes procesā spēlē daudzveidīgu avotu un interpretāciju iepazīšana?, kā tas var ietekmēt manu viedokli? Apkopo un analizē iegūto informāciju, pārbauda vai informācija ir iegūta pietiekami un atbilstoši. Veido melnrakstu esejai, strukturē analizēto informāciju, izvērtē un plāno, vai un kā eseju papildinās ar vizuāliem, audio vai audiovizuāliem materiāliem. Mākslinieciskajā jaunrades darbā skolēns pēta konkrēto problēmu vai tēmu detalizētāk (piemēram, meklē informāciju un datus, veido asociācijas, sarunājas ar klasesbiedriem vai cilvēkiem, kas saistīti ar darba tēmu, uzdod sev jautājumus: ko es zinu par šo tēmu?, kas man nav zināms?, ko vispār var un vajag uzzināt?). Rada risinājumu/ideju, izvēloties iecerei atbilstošu jaunrades darba formu, izteiksmes līdzekļus, tehniku un nepieciešamos resursus mākslinieciskajā jaunradē. Eksperimentē, meklē citus skatpunktus, mērķtiecīgi sevi rosina izmēģināt dažādus risinājuma elementus, skatījumus, izteiksmes līdzekļus, iespējams, izmanto ideju radīšanas stratēģijas. Piefiksē un reflektē par domas, risinājuma attīstību, piemēram, kāda nozīme manā radošajā procesā ir izpētei un eksperimentēšanai?, kādu iespaidu tas atstāj uz sākotnēji iecerēto?. Izvērtē citu mākslinieku vēstījumus par mākslas darbiem, piemēram, kombinējot mākslas darbus ar mākslinieka vēstījumiem (LOTO princips), sarunājoties klasē par pareizajām un nepareizajām kombinācijām. Meklē sev saistošo izteiksmes veidu, stilu, raksta mākslinieka vēstījuma melnrakstu. Uzrauga sevi procesa laikā un piefiksē izstrādes progresu katrā izstrādes posmā, atgriežas pie izstrādātā darba plāna, papildina, maina to. Reflektē par darba tapšanas procesu, saturu, savu ieguldījumu, gūtajām emocijām un iespējamo iznākuma sakritību ar plānoto mērķi. Diskutē ar klasesbiedriem par izaicinājumiem apjomīga darba veikšanā, idejas attīstībā un meklē risinājumus. Papildina portfolio ar procesa dokumentāciju, plāno vēl nepieciešamos materiālus portfolio izveidei.
Pārbauda, uzlabo un izvērtē	Pētnieciskajā darbā veido melnrakstu esejai, turpina analizēt iegūtos materiālus, ja nepieciešams, meklē papildu informāciju. Formulē atbildi uz izpētes jautājumu, strukturē analizēto informāciju, izvērtē un plāno, vai un kā eseju papildinās ar vizuāliem, audio vai audiovizuāliem materiāliem. Mākslinieciskajā jaunrades darbā izvērtē sasniegtā rezultāta atbilstību izvirzītajam mērķim. Strādā pie detaļām un uzlabo tehniskos elementus. Izvērtē savu darbu pēc snieguma līmeņa apraksta, meklē iespējas uzlabojumiem, saņem atgriezenisko saiti no klasesbiedra vai skolotāja, plāno, ko no saņemtās informācijas izmantos, un veic uzlabojumus. Salīdzina, dokumentē un reflektē, kā izdevies darbu uzlabot, papildināt. Plāno darba prezentāciju, domājot par prezentācijas formātu, struktūru, mērķauditoriju, telpu un laiku, kurā notiks prezentācija. Darba prezentācijā plāno komentēt darba saturu, ideju, teorētiskās un pētnieciskās atziņas. Aktualizē kvalitatīvas prezentācijas prasības, snieguma līmeņa apraksta dimensiju.

Prezentē, vērtē un analizē radošā un pētniecības darba pieredzi	Demonstrē mākslinieciskās jaunrades darbu vai iesniedz pētniecisko darbu – eseju. Prezentē atziņas par pētniecības darba vai jaunrades darba procesu un tā laikā izmantotajām stratēģijām, kā arī savu personisko izaugsmi (prezentācija ir paredzēta kā skolēna pašrefleksija). Vērtē un analizē savu un pārējo dalībnieku māksliniecisko sniegumu vai pētnieciskās esejas saturu un kvalitāti, raksta komentāru. Sadarbojas ar auditoriju, analizējot un diskutējot par sava darba rezultātu un pieņemot atšķirīgus viedokļus. Reflektē un grupā pārrunā īstenotos mākslinieciskos un praktiskos risinājumus, izdarītos secinājumus par izvirzīto problēmjaudājumu, gūtajām emocijām un pieredzi darba izstrādes laikā. Papildina un pilnveido portfolio ar prezentācijas procesā iegūto dokumentāciju un informāciju, sava darba veikto izvērtējumu.
---	---

Pielikumi

1. pielikums

Kursu programmu paraugos lietotie kodi

Atsaucei uz standartu* mācību priekšmetu programmās izmantoti šādi plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu (SR) un lielo ideju (Li) kodi. (Standarta pielikumi, kuros lietoti šie kodi, atrodami *Skola2030* tīmekļa vietnē.)

SR kodi

Piemērs:

VLM.3.2.1.9.			
VLM.	3.	2.1.9.	
Mācību joma (visu mācību jomu apzīmējumus sk. tabulā)	Izglītības posma pēdējās klases numurs	Mācību jomas SR kārtas numurs standartā	
		2.1.9. Saprot, ka tekstveide ir process, kura laikā tekstu vairākkārt var uzlabot. Pēc parauga un pedagoga ieteikumiem labo un pilnveido tekstu	2.1.9. Labo un pilnveido savu tekstu, sniedz un iegūst atgriezenisko saiti par teksta saturu un noformējumu. Prot strādāt individuāli un sadarboties teksta pilnveides laikā
			2.1.9. Rediģē savu tekstu. Sniedz un saņem konstruktīvu atgriezenisko saiti. Izmanto dažādus paņēmienus teksta uzlabošanai, piemēram, jautājumu formulēšanu, diskusijas, nepieciešamo avotu un resursu izmantošanu, laika plānojumu

Li kodi

Piemērs:

S.Li.8.		
S.	Li.	8.
Mācību joma	Lielā ideja	Mācību jomas Li kārtas numurs standartā
		8. Informācijas avoti, kas atspoguļo norises sabiedrībā pagātnē un mūsdienās, ir izvērtējami kritiski
		8.1. Raksturo dažādu plašsaziņas līdzekļu sniegtās informācijas izmantošanas iespējas, atrod un atlasa faktus
		8.1. Kritiski izvērtē un izmanto dažādu plašsaziņas līdzekļu un vēstures avotu sniegto informāciju. Salīdzina dažādos informācijas avotos atrodamos faktus, meklē līdzības un atšķirības
		8.1. Analizē un skaidro plašsaziņas līdzekļu iespējas atspoguļojot un ietekmējot cilvēku politiskos, sabiedriskos, estētiskos priekšstatus un uzskatus, manipulēt ar personisko un kultūras identitātes izpratni, priekšstatiem par kultūras mantojumu un vērtībām

Mācību jomu apzīmējumi

V	Valodu mācību joma	
	VL	Latviešu valoda
	VLM	Latviešu valoda un literatūra izglītības iestādēs, kas īsteno mazākumtautību izglītības programmas
	VS	Svešvaloda
	VM	Mazākumtautības valoda
K	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma	
S	Sociālā un pilsoniskā mācību joma	
D	Dabaszinātņu mācību joma	
M	Matemātikas mācību joma	
T	Tehnoloģiju mācību joma	
F	Veselības un fiziskās aktivitātes mācību joma	

* Ministru kabineta 2018. gada 27. novembra noteikumi Nr. 747 "Noteikumi par valsts pamatzglītības standartu un pamatzglītības programmu paraugiem".

2. pielikums

Kultūra un māksla II kursā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti augstākajā mācību satura apguves līmenī

K.A.1.1. Salīdzina dažādu kultūrvēsturisko periodu un reģionu kultūras un to raksturojošās pazīmes dažādos mākslas darbos (vizuālos, audiālos, muzikālos, literāros, skatuviskos, starpdisciplināros). Izmanto savu pieredzi, ar mākslas piemēriem skaidrojot dažādu kultūru atsaucis laikmetīgajā mākslā. Novērtē un respektē atšķirīgus viedokļus zīmju un simbolu interpretācijā.
K.A.1.2. Mērķtiecīgi izvēlas un lieto vizuālās mākslas izteiksmes līdzekļus (līniju, laukumu, formu, krāsas, kontrastu, kompozīciju, citus laikmetīgās mākslas izteiksmes līdzekļus) radošas idejas īstenošanai un analizē to nozīmi satura veidošanā, atsaucas uz dažādu kultūrvēsturisko periodu kontekstiem, argumentēti diskutē un uzklausa atšķirīgus viedokļus par piedāvāto ideju un risinājumu.
K.A.1.3. Prognozē vizuālās un audiovizuālās mākslas izmantošanas iespējas pārraidīt kultūras zīmes un simbolus dažādu kopienu iekšējai un savstarpējai komunikācijai.
K.A.1.4. Mērķtiecīgi lieto vizuālās, audiovizuālās un laikmetīgās mākslas (redīmeida, instalāciju, performances) izteiksmes līdzekļus, simbolus un zīmes starpdisciplināra radoša darba īstenošanai un argumentēti analizē to nozīmi starpdisciplināra mākslas darba saturā.
K.A.1.5. Argumentē un kritiski analizē iedvesmas avotu izteiksmes līdzekļus un to nozīmi vizuālās mākslas darba interpretācijās un izprot to vērtību oriģinālas, patstāvīgas idejas radīšanā.
K.A.1.6. Analizē dažādu mūzikas stilu, virzienu skaņdarbus un tiem raksturīgos mūzikas valodas elementus (melodiju, skaņkārtu, ritmu, metru, tempu, dinamiku, mūzikas formu), t. sk. laikmetīgajā un populārajā mūzikā. Salīdzina un vērtē dažādu izpildītājmākslinieku mūzikas interpretācijas, raksturojot izpildījuma atbilstību konkrētiem mūzikas stiliem un virzieniem. Vērtē dažādu pasaules reģionu kultūru (piemēram, Indijas, Āfrikas) ietekmi 20. un 21. gs. mūzikā, analizē eksperimentus ar ārpusmūzikālo elementu (trokšņu, neakustisku elementu, klusuma) izmantošanu laikmetīgajā mūzikā.
K.A.1.7. Īsteno savas radošās ieceres mūzikā, izmantojot mūzikas valodas elementus, kas atbilst izvēlētajai kultūras, laikmeta, stila iezīmēm, muzicēšanas procesā brīvi lietojot mūzikas izteiksmes līdzekļus (melodiju, ritmu, metru, tempu, dinamiku, formu u. c.).
K.A.1.11. Klātienē vai dokumentētos materiālos (video, foto, audio, aprakstos) pēta dažādu laikmetu teātra virzienus, saskata to atsaucis 20. un 21. gs. teātra mākslā. Saskata sabiedrības procesu ietekmi ētiskajos un estētiskajos meklējumos teātra mākslā (piemēram, I un II pasaules kara neglītuma estētiku, buto, Brehta teātri, postdramatisko teātri). Analizē dažādu laikmetu un teātra virzienu ietekmi jaunākajos teātra iestudējumos, teatrālos projektos un festivālos Latvijā. Salīdzina dažādu režisoru vienas lugas vai līdzīgas tematikas iestudējuma interpretācijas.

K.A.1.12. Izmanto 20. un 21. gs. pasaules teātra virzieniem raksturīgus izteiksmes līdzekļus un teātra un skatuves mākslas formas radošu ideju īstenošanai. Argumentē un analizē to nozīmi saturā, diskutē un uzklauša atšķirīgus viedokļus par savu un grupas sniegumu.
K.A.2.1. Mērķtiecīgi piedalās kultūras notikumos kā skatītājs vai dalībnieks. Salīdzina savu intelektuālo, estētisko, emocionālo pieredzi un kritiskās atziņas ar profesionālu kultūras un mākslas kritiķu vērtējumiem. Veido ilgtermiņa (semestra, pusgada, gada) notikumu pārskatu par kultūras un mākslas procesiem pēc izvēlētiem kritērijiem (mākslas veida, teritoriāliem, estētiskiem un emocionāliem vai citiem), analizē apkopoto informāciju, prezentē secinājumus, diskutē ar vienaudžiem par izvēlēm un ieguvumiem kultūras notikumu pētīšanā.
K.A.2.2. Salīdzina klātienē vai dokumentētos materiālos (video, audio, aprakstos) iepazītu dažādu mākslas veidu laikmetīgas izpausmes un kultūras mantojuma (materiālā, nemateriālā, digitālās kultūras) vērtības, to transformācijas. Diskutē par laikmetīgās mākslas, kultūras mantojuma un tā transformāciju nozīmi sabiedrībā.
K.A.2.3. Argumentēti diskutē par mākslas darbu oriģinālu un reprodukciju attiecībām, tiražēšanu, citēšanu, t. sk. jauno mediju mākslā. Komentē mākslas darbu individuālo un personiski emocionālo, ekonomisko un sabiedrisko nozīmi.
K.A.2.4. Vērtē savu personisko pieredzi un individuālo, ģimenes un skolas atbildību un iespējas tradīciju un kultūras mantojuma pārmantošanā, saglabāšanā un pārrādīšanā laikmetīgos artefaktos.
K.A.2.5. Piedalās kultūras un mākslas vērtību, daudzveidīgās materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanas (dokumentēšanas, komunicēšanas citiem) un pārrādīšanas praksēs. Kritiski vērtē Latvijas Kultūras kanonu, piedāvā alternatīvas un papildinājumus Latvijas kultūras mantojuma popularizēšanai un saglabāšanai.
K.A.2.6. Vērtē vizuālās un audiovizuālās mākslas, mūzikas, literatūras un teātra mākslas darbus, to struktūru, kompozīciju un izpausmes formas, salīdzina saturiski līdzīgus mākslas darbus dažādos mākslas veidos. Mērķtiecīgi diskutē par laikmetīgās mākslas darbiem, starpdisciplināriem mākslas procesiem un izpausmēm, lieto atsauces uz kultūrvēsturisko periodu pazīmēm, personiskām, sabiedrības vai grupas kultūras vērtībām, kultūras mantojumu, argumentē personisko viedokli.
K.A.2.7. Analizē dažādu mākslas veidu autoru vai autoru kolektīvu jaunrades kopsakarības ar tradicionālajiem kultūras artefaktiem, kultūras varoņiem, vērtībām, zīmēm un simboliem, rituāliem, svētkiem.
K.A.2.8. Komentē un analizē savu kultūras un mākslas pieredzi, formulē savas personības izaugsmē būtiskas ētiskas un estētiskas vērtības, saskata to atspoguļojumu vai ierosmi mākslā.
K.A.2.9. Izvērtē un analizē patstāvīgi paveikto radošās partnerības projektā, radošās rakstīšanas vai pētniecības darbā, diskutējot ar vienaudžiem par iegūto pieredzi un sev nozīmīgām vērtībām reālajā multikulturālajā vidē.
K.A.2.10. Sadarbībā ar domubiedru grupu pēta, kā kultūrvidē (reālajā un digitālajā) radošās un mākslinieciskās darbības rezultātā izpaužas personiskā un kopienas identitāte. Reflektē par savas identitātes izpausmēm reālajā un digitālajā vidē.

K.A.3.1. Īsteno radošā sadarbībā veidotu projektu (grupā) vai māksliniecisku jaundarbu (individuāli) izvēlētā mākslas veidā, lai radītu jaunu māksliniecisku vērtību, kas pamatotu personisko attieksmi estētiskās un ētiskās kategorijās. Plāno un/vai veic savai idejai atbilstošus risinājumus praktiskā darbībā. Prezentē radošā procesa rezultātu un gaitu. Reflektē par savu sniegumu.
K.A.3.2. Izmantojot noteiktam mākslas veidam piemērotas analīzes metodes, pētniecības darbā pēta un analizē mūsdienu artefaktus, kultūras mantojuma elementus, tradicionālās vērtības un to izpausmes, prognozē sava pētījuma attīstības iespējas tālākā profesionālajā karjerā.
K.A.3.3. Izvēlas personīgi aktuālu mērķi pašpieredzei pētniecības darbā vai radošas idejas to īstenošanai radošajā (izvēlēta vienā mākslas veidā) darbā, procesā vai radošā partnerības projektā, kritiski izvērtē un pamato izvēlēto izteiksmes līdzekļu un kultūras zīmju izmantošanu, argumentēti analizē izvēlēto mākslas valodas elementu atbilstību iecerētā stilistikā. Diskutē par radošo procesu un rezultātu, uzklausa atšķirīgus viedokļus.
K.A.3.4. Mērķtiecīgi attīsta vērīgumu, dzīves un mākslas procesu rosinātas intelektuālas, ētiskas un estētiskas pašreakcijas, dokumentē jaunrades impulsus. Mākslinieciskās jaunrades procesā realizē sev aktuālu ideju izvēlēta mākslas veidā, prognozējot un ar mākslas līdzekļiem piedāvājot un radot jaunus, provokatīvus risinājumus sabiedrībai aktuālām problēmām.
K.A.3.5. Darbojas motivēti un konstruktīvi domubiedru grupā, lai radošā sadarbībā veidotu projektu. Reflektē par grupas veidošanas procesu, darba gaitas plānošanu un organizāciju.
K.A.3.6. Praksē eksperimentē, veido paraugus un izmēģina dažādus risinājumus māksliniecisko un sociālo mērķu sasniegšanai, īstenojot radošā sadarbībā veidotu projektu. Izmanto izvēlēto mākslas veidu profesionālu speciālistu konsultācijas projekta gaitā. Dokumentē risinājuma izvēles procesu.
K.A.3.7. Analizē radošā sadarbībā veidota projekta vai pētījuma kultūrā/mākslā rezultātus, vērtē tā nozīmi plašākā mērogā, atsaucas uz sabiedrības aktualitātēm, atšķirīgu uzskatu un tradīciju radītiem konfliktiem, diskutē par mākslas valodas iespējām sabiedrības procesos.
K.A.3.8. Prezentējot, producējot vai publicējot savu vai grupas jaunrades darbu vai pētījumu, sadarbojas ar citiem grupas dalībniekiem, izsaka un uzklausa argumentētu, vērtējošu viedokli. Izmanto atbilstošā mākslas veida specifisko terminoloģiju un analīzes metodes citu snieguma kritiskai vērtēšanai, ievēro ētikas un tiesiskuma principus. Diskutē par snieguma māksliniecisko un individuālo vērtību, reflektē par savai profesionālajai karjerai noderīgo.
K.A.3.9. Analizē savu pieredzi, piedzīvo pozitīvas emocijas projekta īstenošanas gaitā un gandarījumu prezentējot, producējot vai publicējot radošās darbības veikumu. Reflektē par procesu un rezultātu.
K.A.4.1. Argumentēti diskutē par kultūras procesiem un mākslas darbiem (vizuālajiem, audiālajiem, audiovizuālajiem, literārajiem, skatuves, starpdisciplinārajiem), lai izvērtētu sava laikmeta kultūras un mākslas māksliniecisko potenciālu vērtību komunikēšanai sabiedrībā, atsaucies uz politiskiem, reliģiskiem, ekonomiskiem un globāliem procesiem, ietekmi uz citām dzīves jomām, t. sk. sociāli un politiski aktuālu jautājumu risināšanā.
K.A.4.2. Pēta radošo personību (mākslinieku, arhitektu, mūziķu, komponistu, literātu, tulkotāju, aktieru, režisoru u. c.) un sabiedrības savstarpējo ietekmi, 20. un 21. gs. ētisko, estētisko, politisko, sociālo un ekonomisko procesu atsaucies laikmetīgo autoru daiļradē.

K.A.4.3. Vienaudzū auditorijā demonstrē radošu partnerības projektu vai prezentē jaunrades vai pētniecības darbu, ar auditoriju pārrunā līdzdalības nozīmi sociālajos procesos un to, kā radošās darbības rezultāts var radīt inovatīvas pārmaiņas sabiedrībā, diskutē par mākslas darbu un kultūras procesu nozīmi starpkultūru komunikācijā.

K.A.4.4. Raksturo radošas personas un komersantu sadarbību mākslas darba un kultūras produkta tapšanā. Analizē, kā mijiedarbojas mākslinieciskās jaunrades aktivitātes un uzņēmējdarbība un kā komunikācijas kanālu un instrumentu (piemēram, reklāmas, mediju) izvēle ietekmē mākslas darbu vai kultūras procesu ekonomisko vērtību. Kritiski vērtē šīs ietekmes pozitīvos un negatīvos aspektus.

K.A.4.5. Argumentēti diskutē par laikmetīgās mākslas (vizuālās un audiovizuālās mākslas, mūzikas, literatūras, teātra mākslas un starpdisciplināras mākslas) nozīmi pilsoniskās līdzdalības veidošanā un mākslas produkta radīšanas mērķiem. Pamato ar piemēriem no savas pieredzes.

K.A.4.6. Pēta, iesaista izpētē citus un pārrunā ar saviem vienaudžiem vai apkaimes iedzīvotājiem, kā dažādu cilvēku grupu (kopienu) kultūras intereses, vajadzības un mainīgi kultūrvides apstākļi ietekmē kultūras un mākslas patēriņa paradumus, pieprasījumu un lietošanas motivāciju. Komentē, izprot un vērtē vizuāla un emocionāla jūtīguma, atvērtības pret citādo, personiskās dzīves pieredzes, kultūras konteksta, kritiskas attieksmes un profesionālu zināšanu nozīmi mākslas radīšanā.

3. pielikums

Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot vispārējās vidējās izglītības pakāpi

1. Kritiskā domāšana un problēmrisināšana:

- 1.1. mērķtiecīgi formulē precīzus jautājumus, lai kritiski analizētu kompleksas situācijas un abstraktas idejas. Izzina kontekstu, to analizē, kritiski izvērtē, kā arī sintezē un interpretē informāciju, lai sasniegtu konkrētu mērķi. Gūst vispusīgu, precīzu informāciju par kompleksiem jautājumiem, izvērtē tās ticamību un analizē, kādēļ atsevišķās situācijās iegūt ticamu informāciju ir grūti;
- 1.2. kompleksās situācijās spriež no konkrētā uz vispārīgo un no vispārīgā uz konkrēto. Pamana loģiskās argumentācijas kļūdas savos un citu izteikumos, novērš tās. Argumentē, pierādot izteiktā apgalvojuma ticamību un veidojot pamatotus secinājumus;
- 1.3. nosaka aktuālas vajadzības, precīzi formulē kompleksu problēmu un pamato nepieciešamību to risināt, izvirza mērķi, piedāvā vairākus risinājumus, izvērtē tos attiecībā pret mērķi, izvēlas īstenot labāko;
- 1.4. kompleksās, neskaidrās situācijās patstāvīgi izstrādā problēmas risinājuma plānu un īsteno to, izvēloties, lietojot un pielāgojot piemērotas problēmrisināšanas stratēģijas, elastīgi reaģē uz neparedzētām pārmaiņām, izvērtē paveikto un gūtos secinājumus izmanto arī citā kontekstā.

2. Jaunrade un uzņēmējspēja:

- 2.1. interesējas par atklājumiem un inovācijām, proaktīvi meklē jaunas iespējas, kā efektīvi uzlabot savu un citu dzīves kvalitāti, rosina uzlabot esošo situāciju, pieņem nepieredzētus, kompleksus izaicinājumus, saglabā emocionālu līdzsvaru un atvērtību nenoiektības apstākļos;
- 2.2. raugoties uz situāciju no dažādiem skatpunktiem, pamana jaunas iespējas, mērķtiecīgi un elastīgi izmanto vai attīsta pats savas ideju radīšanas stratēģijas, lai nonāktu pie jauniem un noderīgiem risinājumiem, efektīvi organizē resursus (cilvēku, zināšanu, kapitāla, infrastruktūras), lai īstenotu savu ieceru, patstāvīgi meklē, izvērtē un atbildīgi izmanto citu idejas, kā arī piedāvā savas, lai iedvesmotu citus;
- 2.3. gan patstāvīgi, gan grupā attīsta ideju ilgtspējīgā piedāvājumā, kļūdas un grūtības izmanto kā iespēju izaugsmei.

3. Pašvadīta mācīšanās:

- 3.1. regulāri un atbilstoši savām vajadzībām izvirza īstermiņa un ilgtermiņa mērķus, formulē kritērijus, pēc kuriem izvērtēt, vai mērķis ir sasniegts, plāno mērķa īstenošanas soļus, uzņemas atbildību par savu lomu soļu īstenošanā un mērķu sasniegšanā;
- 3.2. patstāvīgi un regulāri analizē un reflektē par savas darbības saistību ar emocijām, personiskajām īpašībām un uzvedību, rod veidus, kā attīstīt spējas pārvaldīt savu domāšanu, emocijas un uzvedību;
- 3.3. patstāvīgi izvēlas, pielāgo un rada savas domāšanas stratēģijas kompleksās situācijās;
- 3.4. pieņemot atbildīgus lēmumus, vada emocijas sociāli pieņemamā veidā un orientējas uz iespējām, ieguvumiem un pozitīviem risinājumiem;
- 3.5. patstāvīgi izmanto kritērijus, kas palīdz īstenot darba uzraudzīšanu un pilnveidošanu, izvērtē, apkopo un turpmākā darba procesā mērķtiecīgi izmanto gūto pieredzi.

4. Sadarbība:

- 4.1. plāno un īsteno personisko un grupas mērķu sasniegšanai nozīmīgu, cieņpilnu verbālu, neverbālu un digitālu komunikāciju;
- 4.2. piedalās gan viendabīgas, gan neviendabīgas grupas darba procesā, pieņem viedokļu atšķirības, dalībnieku dažādo pieredzi un spējas, prognozē, novērš un risina domstarpības un konfliktus, tostarp digitālā vidē;
- 4.3. mācību procesā un sabiedriskajā dzīvē apzināti orientējas uz kopīgo labumu un grupai nozīmīgu mērķu sasniegšanu, spēj pārstāvēt savas un respektēt citu intereses, ja grupas un paša vajadzības atšķiras.

5. Pilsoniskā līdzdalība:

- 5.1. skaidro un pamato savu skatījumu par kopsakarībām gan vietējā, gan globālā mērogā, izvērtē individu, sabiedrības un vides mijiedarbību;
- 5.2. balstoties savās vērtībās un cienot citu vērtības, izsvērti izvēlas pasākumus un ikdienas situācijas, kurās iesaistīties un iesaistīt citus, cieņpilni pamatojot savu nostāju, prot atteikties, ja pasākums neatbilst vērtībām, un spēj nepakļauties grupas spiedienam, paliekot saistīts ar tiem, kuriem nepiekrīt;

- 5.3. skaidro savas rīcības sekas un uzņemas par tām atbildību ikdienas situācijās, lokālos un globālos procesos;
- 5.4. patstāvīgi un kopā ar citiem gūst pieredzi, iesaistoties risinājumu meklēšanā un īstenošanā, kas palīdz uzlabot dzīves kvalitāti.

6. Digitālā pratība:

- 6.1. lai īstenotu daudzveidīgas ieceres, mērķtiecīgi izvēlas vai pielāgo un efektīvi izmanto atbilstošas digitālās tehnoloģijas;
- 6.2. analizē digitālās komunikācijas ieguvumus un riskus, atbildīgi uzvedas un komunicē digitālajā vidē atbilstoši savām un citu interesēm;
- 6.3. kritiski analizē mediju radīto realitāti un informācijas ticamību, uzņemas atbildību rīkoties, lai novērstu nekvalitatīva mediju satura radīto ietekmi, un, radot savu mediju saturu, ievēro privātuma, ētiskos un tiesiskos nosacījumus;
- 6.4. analizē un novērtē tehnoloģiju lomu dažādos kontekstos, izvērtē veselīgus un drošus tehnoloģiju lietošanas paradumus, ievēro un pielāgo tos savām vajadzībām, reflektē par savu digitālo identitāti un tās atbilstību savām un sabiedrības interesēm.

4. pielikums

Vērtēšanas uzdevumu piemēri

1. uzdevums

Analītisks komentārs

(1. temats. Emociju atspoguļojums kultūrā)

Sasniedzamais rezultāts: formulē personīgo spriedumu par mākslas darbu, balstoties mākslas darba iezīmju raksturojumā, pauž personīgo attieksmi par sev nozīmīgām tēmām/vērtībām, saskata mākslas darbā atsauces uz kultūrvēsturisko laikmetu.

Uzdevums

Uzraksti īsu analītisku komentāru (ap 100 vārdu), kura struktūru veido divi savstarpēji sasaistīti elementi: mākslas darba iezīmju raksturojums un tavas personīgās attieksmes formulējums (subjektīvais skatījums, uztvere)!

1. variants

1. Izvēlies vienu emociju (prieks, sajūsma, bailes, dusmas u. c.)!
2. Atlasi trīs mākslas darbus no dažādām mākslas jomām: vizuālā māksla (glezniecība, grafika, tēlniecība), mūzika, teātris un kino (tev zināma izrāde, performance, kinofilma, animācijas filma)! Salīdzini, ar kādiem līdzekļiem autors katrā mākslas veidā atspoguļo emocionālo stāvokli un kā to uztver vērotājs/klausītājs – pēc kā atpazīst attēlotās emocijas un vai var just līdzīgu, piedzīvot šo noskaņu savā pieredzē!
3. Uzraksti komentāru (savu pārdomu kopsavilkumu) par līdzīgajiem un atšķirīgajiem izteiksmes līdzekļiem, kurus šajos darbos autori izmanto, lai atspoguļotu emocijas un izjūtas, kas kā atbildes reakcija rodas vērotājā/klausītājā! Komentārā atbildi uz

jautājumu, ko emociju attēlošanas veids vēsta par mākslas darbā atspoguļotā laikmeta sabiedrību un kultūras normām!

2. variants

1. Izvēlies vienu emociju (prieks, sajūsma, bailes, dusmas u. c.)!
2. Atlasi vismaz trīs mākslas darbus (gleznu/grafisko darbu reprodukcijas vai skulptūru attēlus), kuros atspoguļojas šī emocija! Katram darbam ir jābūt atšķirīgā stila/virziena iezīmēm (piemēram, baroks, rokoko, klasicisms, impresionisms, ekspresionisms).
3. Uzraksti komentāru par atlasītajiem darbiem, balstoties uz noteiktiem jautājumiem!
 - Kā es atpazīstu mākslas darbā pausto emociju?
 - Kādas ir manas kā vērotāja izjūtas?
 - Kādi kultūras laikmetam raksturīgi mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi izmantoti, lai demonstrētu šo emociju vai radītu mākslas darba vērotājā noteiktas izjūtas, emocijas?
 - Ko konkrētās emocijas, tās izpausmes atspoguļojums vēsta par tā laika sabiedrību un kultūras normām?

Snieguma līmeņu apraksts. Analītisks komentārs

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Mākslas veidu valoda	Atpazīst un nosauc mākslas darbā (kultūras notikumā) izvēlētos izteiksmes līdzekļus, stilistiskās iezīmes un tā uzbūvi, izmantotos materiālus un tehnikas. Nosauc atsevišķus terminus, kuri ir attiecināmi uz izteiksmes līdzekļiem.	Identificē un apraksta mākslas darbā (kultūras notikumā) izvēlētos izteiksmes līdzekļus, stilistiskās iezīmes un tā uzbūvi, izmantotos materiālus un tehnikas. Lieto atsevišķus terminus, lai aprakstītu izteiksmes līdzekļus.	Raksturo mākslas darbā (kultūras notikumā) izvēlētos izteiksmes līdzekļus, stilistiskās iezīmes un tā uzbūvi, izmantotos materiālus un tehnikas. Lieto atbilstošu terminoloģiju, lai raksturotu mākslas darba iezīmes.	Demonstrē vērigumu, interpretē un veido spriedumus par mākslas darbā (kultūras notikumā) izvēlētajiem izteiksmes līdzekļiem, stilistiskajām iezīmēm un tā uzbūvi, izmantotajiem materiāliem un tehnikām. Konsekventi lieto atbilstošu terminoloģiju, interpretējot mākslas darbu.
Nozīme un mērķis	Piedāvā subjektīvu redzējumu (pirmo iespaidu par iemesliem), kāpēc mākslas darbs ir radīts. Burtiski apraksta mākslas darbā pausto ideju. Pauž emocionālu reakciju uz mākslas darbu (kultūras notikumu).	Izsaka pieņēmumu par iemesliem, kāpēc mākslas darbs ir radīts, atsaucoties uz savu pieredzi. Interpretē mākslas darbā pausto ideju, atsaucoties uz atsevišķiem darba formas un satura elementiem. Pauž emocionālajā reakcijā balstītu personisko viedokli par mākslas darbu (kultūras notikumu).	Piedāvā iemeslus, kāpēc mākslas darbs ir radīts, atsaucoties uz kultūras faktiem. Interpretē mākslas darbā pausto ideju, veidojot sakarības starp darba formu, saturu un mērķi. Pauž izvērtu personisku viedokli par mākslas darbu (kultūras notikumu).	Piedāvā iemeslus, kāpēc mākslas darbs ir radīts, atsaucoties uz kultūras faktiem, pastāvošo diskusiju (kritiķu, profesionāļu redzējumu). Interpretē mākslas darbā pausto ideju, formulējot darba autora nolūku, attieksmi un ņemot vērā saikni ar kultūras kontekstu. Savu viedokli pamato, veidojot sakarības starp personisko viedokli un mākslas darbā (kultūras notikumā) pausto vēstījumu.
Komentāra struktūra	Izmanto tikai vienu komentāra struktūras elementu (personiskais spriedums vai mākslas darba (kultūras notikuma) iezīmju raksturojums).	Daļēji ievēro komentāra struktūru, viens no elementiem (personiskais spriedums vai mākslas darba (kultūras notikuma) iezīmju raksturojums) ir pārspīlēti uzsvērts. Personīgais spriedums daļēji balstās mākslas darba (kultūras notikuma) iezīmju raksturojumā.	Ievēro komentāra struktūras elementus (personiskais spriedums un mākslas darba (kultūras notikuma) iezīmju raksturojums), to apjoms ir sabalansēts. Personīgais spriedums balstās mākslas darba (kultūras notikuma) iezīmju raksturojumā.	Ievēro komentāra struktūras elementus un to proporcijas. Personīgais spriedums balstās mākslas darba (kultūras notikuma) iezīmju analizē un iepriekšējā kultūras pieredzē.

Metodiskais komentārs

Kursa apguvē izmanto šu komentāru kā vienu no analītisko tekstu formām, lai palīdzētu skolēnam kodolīgi un argumentēti formulēt savus spriedumus par mākslas darbiem, vienlaikus veicinot spēju iedziļināties mākslas darba vēstījumā un atrast atbilstošus vārdus (jēdzienus, terminus), izklāstot savu viedokli. Komentārs tiek saprasts kā patstāvīgi noformulēts īss pārspriedums par mākslas darbu (kultūras notikumu); to struktūru veido personīgās

attieksmes (subjektīvās uztveres) formulējums, kas balstās mākslas darba (kultūras notikuma) iezīmju raksturojumā (abām sastāvdaļām jābūt līdzsvarotām).

2. uzdevums

Starpdisciplinārs jaunrades darbs (1. temats. Emociju atspoguļojums kultūrā)

Sasniedzamais rezultāts: sadarbojoties pāri vai grupā, rada starpdisciplināru jaunrades darbu, demonstrējot izpratni par māksliniecisko izteiksmes līdzekļu iespējām un atbilstību noteiktu emociju izpausmei vai radīšanai auditorijā.

Uzdevums

Sadarbojoties pāri vai grupā, radi starpdisciplināru jaunrades darbu, kurš raisītu noteiktu pozitīvu vai neitrālu emociju (izjūtu) skatītājiem!

Uzdevuma nosacījumi

1. Jaunrades darbs ir starpdisciplinārs – lai īstenotu radošo ieceri, tajā izmantoti atšķirīgu mākslas veidu izteiksmes līdzekļi.
2. Jaunrades darba mērķis ir rosināt skatītājos kādu noteiktu pozitīvu vai neitrālu emociju, izjūtu.
3. Jaunrades darbs veidots sadarbībā, noteiktā laikā un izmantojot esošos, tuvumā pieejamos resursus.

Darba gaita

1. Izdomā un vienojies grupā, kādu pozitīvu vai neitrālu emociju (izjūtu) vēlaties auditorijā radīt!
2. Detalizēti izpētiet šo emociju (izjūtu)! (Kas, kādi notikumi, priekšmeti var noteikto emociju (izjūtu) radīt? Kas to var mazināt? Kā konkrētā emocija (izjūta) izskatās, kad to pieredz – skaņas, smaržas, kas ir redzams, jūtams? Kā šo emociju (izjūtu) caur mākslu esi piedzīvojis tu pats un citi? Ar ko šo emociju (izjūtu) var sajaukt? Kas ir pretēja izjūta (emocija)? Kā šī emocija (izjūta) tiek attēlota mākslās? Vai konkrēto emociju (izjūtu) var panākt ar šķietami pretējiem līdzekļiem?)
3. Plānojiet jaunrades darbu! (Kāda ir jaunrades darba ideja? Kādus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus izmantosim mērķa sasniegšanai? Kādi ir esošie, tuvumā pieejamie resursi? Kāda būs darba struktūra? Kādam jābūt jaunrades darba nosaukumam?)

4. Veidojiet jaunrades darbu un demonstrējiet to!

5. Reflektējiet par jaunrades darba procesu un rezultātu!

Refleksijas jautājumi pēc jaunrades darba prezentēšanas

- Vai izdevās sasniegt jaunrades darba mērķi? Kas par to liecina?
- Vai izvēlētie mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi bija atbilstoši darba mērķim un idejai? Ko tu mainītu, ja veidotu vēlreiz?
- Kādas emocijas, izjūtas tu piedzīvoji jaunrades darba prezentēšanas laikā? Kas pārsteidza, izbrīnīja?
- Vai un kā jaunrades darbs izmainīja tavu pieredzi, uzskatus un redzējumu?
- Kā izdevās sevi vadīt un uzraudzīt darba izstrādes laikā? Kādas mācīšanās, ideju vai darba plānošanas stratēģijas izmantoji?
- Kas izdevās pāra/grupas sadarbībā, un kas traucēja? Kā risināji sadarbības izaicinājumus vai kā palīdzēji grupai efektīvāk sastrādāties?

Snieguma līmeņu apraksts. Starpdisciplinārs jaunrades darbs

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Ideja un saturs	Ideja (doma) ir neskaidra un tikai daļēji atbilst uzdevumam.	Ideja (doma) pausta atbilstoši uzdevumam, bet neskaidri.	Darbā ir nolasāma galvenā ideja (doma), tā pausta atbilstoši uzdevumam. Darbs pauž personisku, neatkarīgu skatījumu tēmas, tēla risinājumā.	Darbā ir nolasāma galvenā ideja (doma), tā pausta atbilstoši uzdevumam. Darbā ir apvienotas savstarpēji atšķirīgas idejas (domas), kas veido ko jaunu, darbs pauž unikālu* skatījumu tēmas, tēla risinājumā. * Unikāls – darbs saturiski atšķiras no citu vienaudžu un citiem iepazītajiem darbiem, kas risinājuši līdzīgu problēmu/tēmu.
Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi nav atbilstoši darba galvenajai idejai (domai) un dotajam uzdevumam. Tehnika un mācību priekšmetam raksturīgās stratēģijas lietotas pavirši (nekārtīgi, nepārdomāti).	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi ir atbilstoši darba galvenajai idejai (domai) un dotajam uzdevumam. Tehnika un mācību priekšmetam raksturīgās stratēģijas lietotas pārdomāti, bet neprecīzi.	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi ir daudzveidīgi* un atbilstoši darba galvenajai idejai, domai un dotajam uzdevumam. Tehnika un mācību priekšmetam raksturīgās stratēģijas lietotas pārdomāti, rūpīgi, prasmīgi. * Daudzveidīgi – atbilstoši tēmai, specifikai un saglabājot samērīgumu.	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi ir daudzveidīgi*, neierasti savienoti un atbilstoši darba galvenajai idejai (domai) un dotajam uzdevumam. Tehnika un mācību priekšmetam raksturīgās stratēģijas ir atjautīgi* un neparasti pielāgotas/apvienotas. Kombinējot dažādus izteiksmes līdzekļus, ir panākts kopveselums. * Atjautīgi – ar mērķtiecīgu izdomu.
Kompozīcija/ uzbūve	Darbs ir sadrumstalots, darba daļas nav savstarpēji saistītas.	Darbam ir struktūra, tā atsevišķās daļas vēl nav savstarpēji saistītas, doto uzdevumu īsteno daļēji.	Darbam ir struktūra, tā atsevišķās daļas, elementu izkārtojums veido kopveselumu, sasniedz uzdevuma mērķi.	Darbam ir struktūra, tā atsevišķās daļas, elementu izkārtojums ir savstarpēji saistīts un papildinošs; veido kopveselumu.
Pašvadīta mācīšanās	Ar pieaugušā atbalstu izvirza uzdevuma izpildīšanas mērķus, plāno to īstenošanas soļus, uzņemas atbildību par to izpildi. Uzdevuma izpildes gaitā spēj vadīt emocijas, ņemot vērā savas stiprās un vājās puses.	Atbilstoši uzdevuma izpildīšanas vajadzībām izvirza mērķus un plāno īstenošanas gaitu, formulē atsevišķus kritērijus, lai izvērtētu mērķu sasniegšanu. Vada savas emocijas un domāšanu, orientējoties uz iespējām, ieguvumiem un pozitīviem risinājumiem.	Atbilstoši uzdevuma vajadzībām izvirza mērķus un plāno īstenošanas gaitu, formulē atbilstošus kritērijus, pēc kuriem izvērtē mērķu sasniegšanu. Vada savas emocijas un domāšanu, orientējoties uz iespējām, ieguvumiem un pozitīviem risinājumiem, uzņemoties atbildību par mērķu īstenošanu.	Izvirza mērķi un spēj plānot uzdevuma pildīšanas gaitu atbilstoši noformulētajiem kritērijiem, atrodot piemērotākās stratēģijas, kā vadīt savas emocijas, domāšanu un uzvedību. Patstāvīgi un regulāri reflektē par gūto mācīšanās pieredzi, patstāvīgi pielāgo un rada emociju, domu un uzvedības vadīšanas stratēģijas.

Metodiskais komentārs

Uzdevums paredzēts skolēnam kā iespēja attīstīt savas mākslinieciskās jaunrades prasmes, sadarbojoties ar klasesbiedru, paplašinot savu pieredzi un mērķtiecīgi izmantojot atšķirīgu mākslas veidu izteiksmes līdzekļus.

Lai sasniegtu uzdevuma mērķi, skolotājam jārosina skolēnus veikt emociju, izjūtu izpēti, domājot ne tikai pašu emocionālās pieredzes kontekstā, bet arī izmantojot savas zināšanas vai meklējot informāciju par to, kā konkrēto emociju attēlo dažādos mākslas veidos un kultūras periodos.

Šajā uzdevumā skolēniem jāvingrina pašvadītas mācīšanās prasmes, skolotājs var piedāvāt strukturēti domāt par darba izstrādes plānošanu, piedāvājot atgādnis vai struktūras (piemēram, veidlapas plānošanai). Tāpat nozīmīga uzmanība jāvelta ideju radīšanas procesam un paša jaunrades darba plānošanai, skolēni jāmudina radīt vairākas atšķirīgas idejas, tās izmēģināt, eksperimentēt, iespējams piedāvāt ideju radīšanas stratēģijas, asociatīvas spēles.

Ja skolēniem nav pietiekama iepriekšēja pieredze reflektēt darba izstrādes laikā par produkta tapšanu, procesu, paša darbībām, iespējams, nepieciešams aicinājums kopīgām sarunām (piemēram, kāds ir uzdevuma mērķis, nozīme?, vai tas, ko šobrīd veidojam, sasniedz uzdevuma mērķi?, kāda informācija ir vēl nepieciešama?, vai varēsim īstenot plānoto noteiktajā laikā?, kas jāmaina mūsu plānā?).

3. uzdevums

Interpretējoša saruna

(2. temats. Vara un brīvība)

Sasniedzamais rezultāts: secīgi veido spriedumus par mākslas darbu, interpretējot tā mijiedarbību ar sociāli un politiski aktuālu jautājumu risināšanu. Novērtē un pieņem sev atšķirīgu viedokli zīmju un simbolu interpretācijā.

Uzdevums

Izpēti Ai Weiwei darbu *Sunflower Seeds!* Iedziļinies mākslas darba saturā, pakāpeniski pie-
saistot katrā solī piedāvāto papildu informāciju! Atbilde uz jautājumiem atbilstoši piedāvā-
tajiem soļiem, daloties savās sajūtās, pārdomās un spriedumos ar citiem klasesbiedriem un
uzklausot viņus!

1. solis. Subjektīvā uztvere	Ko tu redzi? Ar ko tev tas asociējas? Par ko tas tev liek domāt? Vai tava reakcija un viedoklis atšķiras no citu redzējuma?
2. solis. Mākslu valoda (materiāli, tehnika un forma)	Vai vari noteikt, no kāda materiāla ir veidota instalācija? Cik tā ir liela? Kāpēc tā ir izkārtota šādā formā? Kā mainās tavs viedoklis, uzzinot, no kāda materiāla un kādā veidā ir veidota instalācija?
3. solis. Nozīme un mērķis	Vai vari noteikt, kāpēc darbs ir radīts? Kāds ir mākslas darba vēstījums? Vai tam ir kāda simboliska nozīme?
4. solis. Sociālais, kultūras un vēsturiskais konteksts	Kādi notikumi un/vai apkārtējā vide varētu būt ietekmējuši šo darbu? Kā mainās tavs viedoklis, uzzinot vairāk par mākslinieka dzīvi un uzskatiem? Kā šī informācija palīdz darba interpretācijā? Kā šis darbs reprezentē sociālo stāvokli, politiku un ekonomiku? Vai tava interpretācija atšķiras no citu redzējuma? Vai tava interpretācija mainās vai attīstās, uzzinot citu viedokli, lasot kritiķu interpretācijas?

Snieguma līmeņu apraksts. Mākslas darba analīzes algoritms

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Mākslas veidu valoda	Atpazīst un nosauc mākslas darbā (kultūras notikumā) izvēlētos izteiksmes līdzekļus, stilistiskās iezīmes un tā uzbūvi, izmantotos materiālus un tehnikas. Nosauca atsevišķus terminus, kuri ir attiecināmi uz izteiksmes līdzekļiem.	Identificē un apraksta mākslas darbā (kultūras notikumā) izvēlētos izteiksmes līdzekļus, stilistiskās iezīmes un tā uzbūvi, izmantotos materiālus un tehnikas. Lieto atsevišķus terminus, lai aprakstītu izteiksmes līdzekļus.	Raksturo mākslas darbā (kultūras notikumā) izvēlētos izteiksmes līdzekļus, stilistiskās iezīmes un tā uzbūvi, izmantotos materiālus un tehnikas. Lieto atbilstošu terminoloģiju, lai raksturotu mākslas darba iezīmes.	Demonstrē vērīgu attieksmi, interpretē un veido spriedumus par mākslas darbā (kultūras notikumā) izvēlētajiem izteiksmes līdzekļiem, stilistiskajām iezīmēm un tā uzbūvi, izmantotajiem materiāliem un tehnikām. Konsekventi lieto atbilstošu terminoloģiju, interpretējot mākslas darbu.
Nozīme un mērķis	Piedāvā subjektīvu redzējumu (pirmo iespaidu par iemesliem), kāpēc mākslas darbs ir radīts. Burtiski apraksta mākslas darbā pausto ideju. Pauž emocionālu reakciju uz mākslas darbu (kultūras notikumu).	Izsaka pieņēmumu par iemesliem, kāpēc mākslas darbs ir radīts, atsaucoties uz savu pieredzi. Interpretē mākslas darbā pausto ideju, atsaucoties uz atsevišķiem darba formas un satura elementiem. Pauž emocionālajā reakcijā balstīto personisko viedokli par mākslas darbu (kultūras notikumu).	Piedāvā iemeslus, kāpēc mākslas darbs ir radīts, atsaucoties uz kultūras faktiem. Interpretē mākslas darbā pausto ideju, veidojot sakarības starp darba formu, saturu un mērķi. Apspriež alternatīvas mākslas darba interpretācijas. Pauž izsvērtu personisku viedokli par mākslas darbu (kultūras notikumu).	Piedāvā iemeslus, kāpēc mākslas darbs ir radīts, atsaucoties uz kultūras faktiem, pastāvošo diskusiju (kritiķu, profesionāļu redzējumu). Interpretē mākslas darbā pausto ideju, formulējot darba autora nolūku, attieksmi un ņemot vērā saikni ar kultūras kontekstu. Savu viedokli pamato, veidojot sakarības starp personisko viedokli un mākslas darbā (kultūras notikumā) pausto vēstījumu.
Sociālais, kultūras un vēsturiskais konteksts	Nosauca mākslinieka darbības kontekstu raksturojošas iezīmes. Nosauca sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru mijiedarbību ar mākslinieka jaunradi. Salīdzina savus iespaidus ar profesionālu kultūras un mākslas kritiķu vērtējumiem.	Apraksta mākslinieka darbības kontekstu. Apraksta sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru mijiedarbību ar mākslinieka jaunradi. Salīdzina un izklāsta savu viedokli, kas sakrīt ar kultūras un mākslas kritiķu vērtējumiem.	Raksturo mākslinieka darbības kontekstu un min piemērus no mākslinieka darbiem. Raksturo sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru mijiedarbību ar mākslinieka jaunradi. Salīdzina un argumentēti izklāsta savas atziņas, kas sakrīt un kas atšķiras no kultūras un mākslas kritiķu vērtējumiem.	Analizē mākslinieka darbības kontekstu un viedokli, pamato ar piemēriem no mākslinieka darbiem. Piedāvā savu interpretāciju par sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru mijiedarbību ar mākslinieka jaunradi. Argumentēti izklāsta savus spriedumus, ņemot vērā dažādu laikmetu kritiķu vērtējumus, saglabājot savu skatījumu.
Starpkultūru dialogs	Izrāda interesi tikai par to viedokli un idejām, kas saskan ar viņa paša. Atsevišķās situācijās pārliecinās, kā sarunu partneris ir sapratis teikto, bet paliek pie sava viedokļa.	Uzklausa cita viedokli un idejas. Pārliecinās, kā sarunu partneris ir sapratis teikto, bet saskaņo tikai atsevišķus viedokļus.	Interesējas par cita viedokli un idejām. Pārliecinās, kā sarunu partneris ir sapratis teikto, un saskaņo viedokļus.	Proaktīvi interesējas par cita viedokli un idejām. Pārliecinās, kā sarunu partneris ir sapratis teikto, un papildina savu viedokli, saglabājot savu skatījumu.

Metodiskais komentārs

Kursa ietvaros dažādu mākslas veidu darbu analīze var izpausties ne tikai rakstu formā kā komentārs vai recenzija, bet arī mutvārdu formā kā jēgpilna saruna/interpretējošā diskusija par mākslas darba satura pakāpenisko atsegšanu un atšķirīgām izpratnes versijām, izmantojot kontekstuālo pieeju mākslas darba traktējumam. Šo uzdevumu ir iespējams izmantot temata apguves sākumā kā aktualizācijas uzdevumu, to ieteicams vērtēt formatīvi, rosinot skolēnus brīvi izteikt savu viedokli un mācīties empātiski pieņemt atšķirīgo skatījumu.

Mākslas darba analīzes uzdevumā skolēni pakāpeniski pa soļiem atsedz mākslas darba saturu, izmantojot visas trīs mākslas darba analīzes algoritma sadaļas. Atbilstoši uzdevumam un tematam var izvēlēties tikai vienu, divas vai visas piedāvātās mākslas darba analīzes algoritma sadaļas. Paredzētās sarunas laikā katram skolēnam ir iespēja piedāvāt savu mākslas darba interpretāciju. Uzdevuma mērķis ir attīstīt prasmi sarunāties par mākslas darbiem, izsakot savu viedokli un uz klausot citu viedokli, pieņemot to, ka nav pareizu vai nepareizu atbilžu uz jautājumiem. Tāpat šajā uzdevumā uzsvars tiek likts uz mākslas darba analīzes procesu.

4. uzdevums

Jaunrades darbs: noskaņu kolāža (*moodboard*) (2. temats. Vara un brīvība)

Sasniedzamais rezultāts: demonstrē izpratni par kultūras procesu un mākslas darbu mijiedarbību ar lokāla un globāla mēroga procesiem sabiedrībā, kā arī šo kultūras un mākslas procesu nozīmi pilsoniskās līdzdalības veidošanā.

Uzdevums

Izveido digitālu noskaņu kolāžu (*moodboard*) jaunrades darba idejai, kura pauž nostāju (atbalstu vai protestu) par nozīmīgu politisku, ekonomisku, sociālu vai vides jautājumu!

Uzdevuma darba gaita

1. Radi ideju atbilstoši uzdevumam!
2. Radi iedvesmas kolekciju, piemēram, ar fotogrāfijām, skicēm, ilustrācijām, video, tekstiem, citātiem, krāsām un objektiem!
3. Atlasi attēlus no izveidotās kolekcijas atbilstoši idejai!
4. Iekļauj atsevišķus atslēgas vārdus vai citātus, kas raksturo tavu ideju!
5. Iekļauj paskaidrojumus, ja tādi nepieciešami!
6. Definē savu stilu un iekļauj atbilstošu krāsu gammu un fontu!
7. Veido darba struktūru, lai tā būtu skaidri nolasāma, loģiska un veidotu kopveselumu!
8. Eksperimentē un radi vairākas versijas!
9. Izvērtē un uzlabo!
10. Izbaudi procesu!
11. Tavu noskaņu kolāžu interpretēs klasesbiedri, rakstot komentāru, formulējot atbildes uz jautājumiem.
 - Kāda ideja ir pausta noskaņu kolāžā?
 - Vai izvēlētie attēli ir atbilstoši idejai?
 - Vai tie veido vienotu vizualitāti, stāsta stāstu?
 - Vai izvēlētie atslēgas vārdi vai citāti palīdz labāk uztvert/paskaidro noskaņu kolāžas ideju?
 - Vai noskaņu kolāža ir ieturēta vienotā stilā, tā veido kopveselumu?
 - Vai ir elementi, kas šķiet neiederīgi?

Snieguma līmeņu apraksts. Mākslas darba analīzes algoritms. Jaunrades darbs: noskaņu kolāža (moodboard)

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Saturs	Ideja ir neskaidra un tikai daļēji atbilst uzdevumam.	Ideja pausta atbilstoši uzdevumam, bet neskaidri.	Darbā ir nolasāma ideja, tā pausta atbilstoši uzdevumam. Darbs pauž personisku, atšķirīgu skatījumu tēmas risinājumā.	Darbā ir nolasāma ideja (doma), tā pausta atbilstoši uzdevumam. Darbā ir apvienotas savstarpēji atšķirīgas idejas, kas veido ko jaunu, darbs pauž unikālu skatījumu tēmas risinājumā.
Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi nav atbilstoši idejai un dotajam uzdevumam.	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi ir atbilstoši idejai un dotajam uzdevumam.	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi ir daudzveidīgi un atbilstoši idejai un dotajam uzdevumam.	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi ir daudzveidīgi un/vai atjautīgi, neierasti savienoti un atbilstoši idejai un dotajam uzdevumam. Kombinējot dažādus izteiksmes līdzekļus, ir panākts kopveselums.
Kompozīcija/ uzbūve	Darbs ir sadrumstalots, darba daļas nav savstarpēji saistītas.	Darbam ir struktūra, tā atsevišķās daļas vēl nav savstarpēji saistītas, doto uzdevumu īsteno daļēji.	Darbam ir struktūra, tā atsevišķās daļas, elementu izkārtojums veido kopveselumu, sasniedz uzdevuma mērķi.	Darbam ir struktūra, kuras elementi ir savstarpēji saistīti un veido kopveselumu.

Metodiskais komentārs

Uzdevumā skolēni attīsta un demonstrē savu vizuālo izpratni. Skolēniem netiek dota iespēja prezentēt savu darbu, tāpēc noskaņu kolāžas radīšanas procesā īpaša uzmanība jāpievērš attēlu atlasei, lai tie veidotu kopveselumu un stāstītu stāstu. Tāpat būtiska ir atslēgas vārdu vai citātu atlase. To mērķis ir paskaidrot, radīt kontekstu atlasītajiem attēliem, nevis burtiski papildināt jau attēlos redzamo.

5. uzdevums

Argumentētā diskusija

(3. temats. Savējais un citālais)

Sasniedzamais rezultāts: izprot kultūras konteksta un mākslas mijiedarbību ar indivīdu un sabiedrību, diskutē argumentēti, izmantojot atbilstošus mākslas darbus vai kultūras artefaktus.

Uzdevums

Izmantojot kultūras un mākslas piemērus, pamato/pierādi izvirzītos argumentus grupu diskusijā "Cilvēks pilnvērtīgi spēj saprast un radīt mākslas darbus tikai kultūrā, kurā viņš ir izaudzis" vai "Cilvēks pilnvērtīgi spēj saprast un radīt mākslas darbus jebkurā kultūrā"!

Tavs mērķis ir pēc iespējas efektīvāk pierādīt un pamatot savu izvēlēto nostāju grupu diskusijā, izmantojot kultūras un mākslas piemērus.

Tavs uzdevums ir atbilstoši tavas diskusijas nostājas izvirzītajiem argumentiem veikt nepieciešamo izpēti un atlasīt mākslas darbus, kuros ietvertais vēstījums var būt kā pamatojums nostājai un argumentiem, sagatavot rakstiski argumentētu pozīciju, ietverot atlasītos mākslas darbus, un piedalīties diskusijā.

Uzdevuma nosacījumi

1. Ir izstrādāti 3–5 rakstiski argumenti ar piemēriem atbilstoši nostājai.
2. Argumenti veidoti no faktiem, argumentu pamatojumam atlasīti kultūras un mākslas piemēri. Atlasītajiem faktiem un piemēriem ir norādītas atsauces.
3. Izvēlētie kultūras un mākslas piemēri ir no dažādiem pasaules reģioniem.
4. Izvēlētie kultūras un mākslas piemēri balstās izpētē par šo darba rašanās iemesliem, darbā paustām idejām (vērtībām, uzskatiem), sociālo un kultūrvēsturisko kontekstu, mākslinieka darbības kontekstu.
5. Savu nostāju ar argumentiem un kultūras, mākslas darbu piemēriem esi sagatavojis rakstiski un saņēmis atgriezenisko saiti par atbilstību un kvalitāti argumentētās diskusijas kritērijiem.

Snieguma līmeņu apraksts. Argumentēta diskusija

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Izpratne par sociālā, kultūras un vēstures konteksta ietekmi uz mākslas darbu	Argumentācijā izmanto mākslas darbu piemērus, fragmentāri raksturojot sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru ietekmi uz konkrēto mākslinieku darbību un mākslas darbiem. Piedāvā iemeslus, kāpēc mākslas darbs ir radīts, balstoties savos priekšstatos vai nepilnīgos kultūras faktos.	Argumentācijā izmanto mākslas darbu piemērus, raksturojot dažādas nozīmes sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru mijiedarbību ar konkrēto mākslinieku darbības kontekstu un mākslas darbiem. Pamatojumā iesaista informāciju par mākslas darbā pausto ideju, atsaucoties uz atsevišķiem darba formas un satura elementiem. Piedāvā iemeslus, kāpēc mākslas darbs ir radīts, daļēji atsaucoties uz kultūras faktiem.	Argumentācijā izmanto mākslas darbu piemērus, raksturojot būtiskāko sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru mijiedarbību ar konkrēto mākslinieku darbības kontekstu un mākslas darbiem. Pamatojumā iesaista informāciju par mākslas darbā pausto ideju, veidojot sakarības starp darba formu, saturu un mērķi. Piedāvā iemeslus, kāpēc mākslas darbs ir radīts, atsaucoties uz pārbaudītiem kultūras faktiem.	Argumentācijā izmanto mākslas darbu piemērus, raksturojot sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru mijiedarbību ar konkrēto mākslinieku darbības kontekstu un mākslas darbiem. Piedāvā iemeslus, kāpēc mākslas darbs ir radīts, atsaucoties uz pārbaudītiem kultūras faktiem. Pamatojumā iesaista informāciju par mākslas darbā pausto ideju, formulējot darba autora nolūku, attieksmi un ņemot vērā saikni ar kultūras kontekstu. Savu nostāju pastiprina, izmantojot atsauces no kultūras un mākslas kritiķu vērtējumiem.
Prasme izmantot faktus un argumentus diskusijā	Ir izmantota vāja argumentācija, netiek izmantoti konkrēti fakti un piemēri, bet gan aprakstošas, neskaidras frāzes un subjektīvi, nepamatoti minējumi bez analītiskas pieejas.	Ir izmantota pietiekama argumentācija, kas balstīta gan uz subjektīviem vērojumiem, gan uz atsevišķiem faktiem, trūkst priekšstata par viedokļa pamatotību.	Ir prasmīgi izmantots argumentēts viedoklis, kura pamatā ir pārbaudīti fakti un piemēri. Izteiktais viedoklis ir pamatots ar precīzi izvēlētām atsaucēm. Izteiktie apgalvojumi raksturo teicamu prasmi kritiski vērtēt viedokli, balstoties uz kvalitatīviem argumentiem.	Ir teicami izmantots argumentēts viedoklis, kura pamatā ir pārbaudīti fakti un piemēri, kā arī tiek demonstrēta prasme kritiski vērtēt izmantoto avotu informāciju, salīdzinot kontekstuāli dažādus informācijas avotus. Izteiktais viedoklis ir pamatots ar precīzi izvēlētām atsaucēm. Izteiktie apgalvojumi raksturo teicamu prasmi kritiski analītiski vērtēt savu un citu izteikto viedokli, balstoties uz kvalitatīviem argumentiem.
Dalībnieka prasme iesaistīties dialogā/polilogā	Neiesaistās diskusijā, bet darbojas no citiem neatkarīgi. Uzklaua atšķirīgus viedokļus, uztverot tos atbilstoši savai emocionālajai pieredzei. Spēj izteikt savu viedokli, bet nespēj atbildēt uz oponentu jautājumiem.	Daļēji prot iesaistīties dialogā/polilogā, cieņpilni izturoties pret sarunas dalībniekiem, uzdod saturiski atbilstošus jautājumus. Uzklaua atšķirīgus viedokļus, ievērojot verbālo un neverbālo līdzekļu atbilstību situācijai. Daļēji prot atbildēt uz oponentu jautājumiem.	Prot iesaistīties dialogā/polilogā, cieņpilni izturoties pret sarunas dalībniekiem, uzdod precizējošus un diskusiju virzošus jautājumus. Spēj pieņemt atšķirīgus uzskatus, saglabājot vai papildinot savu viedokli, korekti lieto verbālos un neverbālos līdzekļus. Prot atbildēt uz oponentu jautājumiem, kā arī mērķtiecīgi virzīt diskusiju konstruktīvā virzienā.	Prot organizēt dialogu/polilogu un iesaistīties tajā, cieņpilni izturoties pret sarunas dalībniekiem, uzdod jautājumus, kas vērsti uz dziļāku izpratni. Spēj salīdzināt atšķirīgus viedokļus, papildinot savu, un saturiski virzīt diskusiju. Izvēlēta komunikācija pilnībā atbilst kontekstam un situācijai. Prot izsmeloši atbildēt uz oponentu jautājumiem, ņemoties atbildību par diskusijas gaitu.

Metodiskais komentārs

Uzdevumā skolēni demonstrē izpratni par kultūras konteksta ietekmi uz mākslas darbu, argumentācijas prasmes un prasmi iesaistīties diskusijā. Nozīmīga daļa uzdevumā ir sagatavošanās posms, kurā skolēni izstrādā argumentus, veic izpēti, atlasa mākslas darbus. Procesu var organizēt un atbalstīt dažādi, piemēram, piedāvājot skolēniem piemērus dažādas kvalitātes argumentiem, aicinot skolēnu izvērtēt un noteikt, kas ir šo argumentu kvalitātes veidojošie elementi, vai organizējot procesu, kurā skolēni izvērtē viens otra argumentus (tie, kuri izvēlējušies līdzīgu nostāju) pirms detalizētas pamatojuma izstrādes, darbu atlases.

Diskusijai skolēniem var piedāvāt vēl citas tēmas, pielāgojoties satura akcentiem vai svarīgiem izpratnes jautājumiem.

Diskusiju tēmu piemēri

A. *“Cilvēki visos pasaules reģionos ir līdzīgi un kultūra (māksla) PALĪDZ mums to ieraudzīt” vai “Cilvēki visos pasaules reģionos ir līdzīgi, bet kultūra (māksla) TRAUCĒ mums to ieraudzīt”.*

B. *“Māksla palīdz pasaulei risināt globālas problēmas” vai “Māksla nespēj palīdzēt pasaulei risināt globālas problēmas”.*

** Globālas – visai pasaulei nozīmīgas.*

Izvēloties kādu no šīm diskusiju tēmām, skolotājam jāpielāgo, jāprecizē snieguma līmeņa apraksta 1. sadaļa, piemēram, ja izvēlas tēmu par mākslas iespējām risināt globālas problēmas, jāiekļauj kritēriji, kas palīdz izmērīt skolēna izpratni par mākslas darba ietekmi uz sabiedrību.

6. uzdevums

Recenzija

(4. temats. Skaistā un neglītā estētika)

Sasniedzamie rezultāti: argumentēti izklāsta savu viedokli un vērtē dažādu mākslas veidu darbus vai kultūras notikumus, analizējot to mākslas valodu, nozīmi un mērķi, saskatot atsauces uz kultūrvēsturiskajiem laikmetiem, mērķtiecīgi salīdzinot savu pieredzi ar profesionālo kritiķu vērtējumiem; raksturojot mākslas darbus, lieto atbilstošu terminoloģiju; izprot recenzijas žanra specifiku.

Uzdevums

Izvēlies mākslas izstādi, multimediju projektu vai kultūras pasākumu, kuru tu esi piedzīvojis klātienē vai virtuālajā vidē pēdējā gada laikā un kurā, tavuprāt, ir tematizēta skaistā un neglītā problēma mūsdienu sabiedrībā!

Uzraksti recenziju par šo kultūras notikumu (300–350 vārdu), ievērojot nosacījumus!

- Recenzija ir domāta lasītājiem ar kultūras pieredzi, kuri interesējas par laikmetīgo kultūru.
- Recenzijai piemērotākais ir publicistikas stils (formulē domu skaidri, izmanto argumentus, lai pamatotu savu viedokli, droši lieto terminus, kuri palīdz raksturot recenzējamā kultūras notikuma iezīmes).
- Recenzijā nedrīkst nicinoši izteikties par autoru un viņa darbu tikai tādēļ, ka viņa skatījums atšķiras no tava.
- Rakstot recenziju, jāievēro tās struktūra.

Snieguma līmeņu apraksts. Recenzija

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Mākslas veidu valoda	Atpazīst un nosauc mākslas darbā (kultūras notikumā) izmantotos izteiksmes līdzekļus, stilistiskās iezīmes un tā uzbūvi, izvēlētos materiālus un tehnikas. Nosauc atsevišķus terminus, kuri ir attiecināmi uz izteiksmes līdzekļiem.	Identificē un apraksta mākslas darbā (kultūras notikumā) izvēlētos izteiksmes līdzekļus, stilistiskās iezīmes un tā uzbūvi, izmantotos materiālus un tehnikas. Lieto atsevišķus terminus, lai aprakstītu izteiksmes līdzekļus.	Raksturo mākslas darbā (kultūras notikumā) izvēlētos izteiksmes līdzekļus, stilistiskās iezīmes un tā uzbūvi, izmantotos materiālus un tehnikas. Lieto atbilstošu terminoloģiju, lai raksturotu mākslas darba iezīmes.	Demonstrē vērīgu attieksmi, interpretē un veido spriedumus par mākslas darbā (kultūras notikumā) izvēlētajiem izteiksmes līdzekļiem, stilistiskajām iezīmēm un tā uzbūvi, izmantotajiem materiāliem un tehnikām. Konsekventi lieto atbilstošu terminoloģiju, interpretējot mākslas darbu.
Nozīme un mērķis	Piedāvā subjektīvu redzējumu (pirmo iespaidu par iemesliem), kāpēc mākslas darbs ir radīts. Burtiski apraksta mākslas darbā pausto ideju. Pauž emocionālu reakciju uz mākslas darbu (kultūras notikumu).	Izsaka pieņēmumu par iemesliem, kāpēc mākslas darbs ir radīts, atsaucoties uz savu pieredzi. Interpretē mākslas darbā pausto ideju, atsaucoties uz atsevišķiem darba formas un satura elementiem. Pauž emocionālajā reakcijā balstīto personisko viedokli par mākslas darbu (kultūras notikumu).	Piedāvā iemeslus, kāpēc mākslas darbs ir radīts, atsaucoties uz kultūras faktiem. Interpretē mākslas darbā pausto ideju, veidojot sakarības starp darba formu, saturu un mērķi. Apspriež alternatīvas mākslas darba interpretācijas. Pauž izsvērtu personisku viedokli par mākslas darbu (kultūras notikumu).	Piedāvā iemeslus, kāpēc mākslas darbs ir radīts, atsaucoties uz kultūras faktiem, pastāvošo diskusiju (kritiķu, profesionāļu redzējumu). Interpretē mākslas darbā pausto ideju, formulējot darba autora nolūku, attieksmi un ņemot vērā saikni ar kultūras kontekstu. Savu viedokli pamato, veidojot sakarības starp personisko viedokli un mākslas darbā (kultūras notikumā) pausto vēstījumu.

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Sociālais, kultūras un vēsturiskais konteksts	Nosauca mākslinieka darbības kontekstu raksturojošas iezīmes. Nosauca sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru mijiedarbību ar mākslinieka jaunradi. Salīdzina savus iespaidus ar profesionālu kultūras un mākslas kritiķu vērtējumiem.	Apraksta mākslinieka darbības kontekstu. Apraksta sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru mijiedarbību ar mākslinieka jaunradi. Salīdzina un izklāsta savu viedokli, kas sakrīt ar kultūras un mākslas kritiķu vērtējumiem.	Raksturo mākslinieka darbības kontekstu un min piemērus no mākslinieka darbiem. Raksturo sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru mijiedarbību ar mākslinieka jaunradi. Salīdzina un argumentēti izklāsta savas atziņas, kas sakrīt un kas atšķiras no kultūras un mākslas kritiķu vērtējumiem.	Analizē mākslinieka darbības kontekstu un viedokli pamato ar piemēriem no mākslinieka darbiem. Piedāvā savu interpretāciju par sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru mijiedarbību ar mākslinieka jaunradi. Argumentēti izklāsta savus spriedumus, ņemot vērā dažādu laikmetu kritiķu vērtējumus un saglabājot savu skatījumu.
Recenzijas struktūra	Izmanto atsevišķus recenzijas elementus (informatīvā daļa, saturs, novērtējums). Formulē atsevišķus patstāvīgus vērtējošos spriedumus. Ievēro publicistikas stila pamatprincipus. Recenzijas apjoms atbilst minimālajām prasībām.	Daļēji ievēro recenzijas struktūru. Formulē patstāvīgus vērtējošos spriedumus, ilustrējot tos ar mākslas darbu iezīmēm. Lieto publicistikas stila izteiksmes līdzekļus. Recenzijas apjoms atbilst prasībām.	Ievēro recenzijas elementus un to proporcijas. Formulē patstāvīgus vērtējošos spriedumus, balstoties mākslas darbu analizē. Lieto publicistikas stilam atbilstošus izteiksmes līdzekļus. Recenzijas apjoms atbilst prasībām.	Prot mērķtiecīgi variēt recenzijas struktūrelementu apjomu, lai sasniegtu kritiskajai analīzei izvirzīto mērķi. Patstāvīgie vērtējošie spriedumi balstās loģiskajā argumentācijā, ņemot vērā personīgu mākslas darbu analīzi un kritiķu viedokļus. Mērķtiecīgi lieto publicistiskā stila izteiksmes līdzekļus. Recenzijas apjoms atbilst prasībām.
Pašvadīta mācīšanās	Ar skolotāja atbalstu izvirza uzdevuma izpildīšanas mērķus, plāno to īstenošanas soļus, uzņemas atbildību par to izpildi. Ar skolotāja atbalstu reflektē par savas darbības saistību ar emocijām, personiskajām īpašībām un uzvedību, daļēji prot sabalansēt emocijas un darbību.	Atbilstoši uzdevuma izpildīšanas vajadzībām izvirza mērķus un plāno īstenošanas gaitu, formulē atsevišķus kritērijus, lai izvērtētu mērķu sasniegšanu. Patstāvīgi reflektē par savas darbības saistību ar emocijām, personiskajām īpašībām un uzvedību, prot sabalansēt emocijas un darbību, saskata veidus, kā pārvaldīt savu domāšanu, emocijas un uzvedību.	Atbilstoši uzdevuma vajadzībām izvirza mērķus un plāno īstenošanas gaitu, formulē atbilstošus kritērijus, pēc kuriem izvērtēt mērķu sasniegšanu. Patstāvīgi un regulāri reflektē par savas darbības saistību ar emocijām, personiskajām īpašībām un uzvedību, rod veidus, kā attīstīt spējas pārvaldīt savu domāšanu, emocijas un uzvedību.	Izvirza mērķi un spēj plānot uzdevuma pildīšanas gaitu atbilstoši noformulētajiem kritērijiem, atrodot piemērotākās stratēģijas, kā vadīt savas emocijas, domāšanu un uzvedību. Patstāvīgi un regulāri analizē un reflektē par savas darbības saistību ar emocijām, personiskajām īpašībām un uzvedību, ir spējīgs pārvaldīt savu domāšanu, emocijas un uzvedību.

Metodiskais komentārs

Pašvadītās mācīšanās prasmes atspoguļojas recenzijas saturā, kas apliecina skolēna spēju rast līdzsvaru starp savu emocionālo attieksmi un gatavību analītiskajai pieejai mākslas darbu interpretācijā.

Skaidrojot uzdevumu, būtu jāaktualizē recenzijas struktūra un jāpievērš uzmanība rosinātajiem jautājumiem, kuri vērsti uz mākslas darba analītisko interpretāciju. Uzdevums balstās uz skolēna iepriekšējo pieredzi īsu komentāru rakstīšanā. Skolēns padziļina prasmi formulēt vērtējošo spriedumu par mākslas darbu, personīgo pozīciju pamatojot ne tikai ar subjektīvo uztveri, bet arī ņemot vērā kultūrvēsturiskā konteksta īpatnības un profesionālo kritiķu viedokli.

Recenzijas struktūru veido trīs elementi.

- 1. Informācija** par izstādes (pasākuma) nosaukumu, norises vietu, laiku, ilgumu (ja ir zināms). Recenzējot teātra izrādi vai multimediju projektu, norāda izrādes režisoru (vai radošo grupu), galveno lomu atveidotājus, scenogrāfu (arī citus izrādei vai projektam nozīmīgu veidotāju vārdus), iestudējuma pirmizrādi.
- 2. Saturiskā daļa** ir īss ieskats izstādes tematikā, vispārīgs pārskats par autoru loku (personālizstādes gadījumā – par autora radošo biogrāfiju, viņa statusu mūsdienu mākslas kontekstā), žanru, mākslas tehniku raksturojumu.

Rakstot par projektu vai pasākumu, norāda pasākuma tēmu, dalībniekus, mērķauditoriju un norises veidu, kā arī vispārējās līnijās apraksta norisi.

Recenzijā par teātra izrādi sniedz īsu kopsavilkumu par saturu (sižeta galvenās līnijas, nozīmīgie tēli u. tml.) un pieeju iestudējumam (reālistiskais, nosacīts, groteska, butaforiskais traktējums).

- 3. Subjektīvā uztvere un iespaids, vērtējošais spriedums.** Šīs recenzijas daļas uzdevums ir noskaņot lasītāju apmeklēt izstādi/pasākumu (vai aicināt izvairīties no apmeklējuma). Domas formulē, atbildot uz noteiktiem jautājumiem atbilstoši ieceres secībai.
 - Vai var nojaust, ko vēlējās pateikt autors/izstādes/pasākuma organizatori/kurators? (Ņemt vērā gan savus iespaidus, gan intervijas ar autoriem/organizatoriem, kurās viņi pauž savas ieceres un mērķus, sniedzot atsauci uz avotu.)
 - Vai es kā skatītājs jutos uzrunāts?
 - Vai un kas man šķita mākslas darbā personīgi nozīmīgs, uzrunājošs? Vai bija kas tāds, kas raisīja negatīvas sajūtas, nešķita saistošs? Kāpēc?

- Ko jaunu es saskatu (oriģinālu, neparastu, pievilcīgu, biedējošu)?
- Vai izstāde/pasākums iekļaujas kādā jau pastāvošajā diskusijā, tradīcijā, virzienā, eksperimentu sērijā, turpina šī autora pieredzi (vai liecina par radikālām izmaiņām tajā)?
- Kādas ir atsauces par izstādi/pasākumu? Par ko tas liecina? Kam tu piekriti vai nepiekriti?
- Par ko rosina domāt vai diskutēt izstāde/pasākums? Kāds ir iespējamo jautājumu loks? Vai tas ir aktuāli? Kāpēc?
- Kāda ir izstādes/pasākuma vislielākā vērtība tev personīgi? Kam vēl tas var būt interesanti? Kāpēc?
- Kam tu neieteiktu apmeklēt šo izstādi/pasākumu? Kāpēc?

7. uzdevums

Starpdisciplināra mākslas festivāla koncepcija (5. temats. Daba, tehnoloģijas un kultūra)

Sasniedzamais rezultāts: izprot dažādu mākslas darbu nozīmi un mērķi, sociālo, vēsturisko un kultūras kontekstu, interpretē un pārrada (vizuālu, audiālu, verbālu) informāciju, ievietojot to jaunā kontekstā, radot autentisku vēstījumu, kas atbilst noteiktai tēmai un mērķauditorijai.

Uzdevums

Sadarbojoties grupā, radiet starpdisciplinārā mākslas festivāla koncepciju, kurā būtu savienoti dažādu mākslas veidu darbi!

Uzdevuma darba gaita

1. Veidojot mākslas festivāla koncepciju, izvēlieties tēmu, kura atspoguļo kādu fenomenu, vērtību vai sajūtu, kādu pašiem vai sabiedrībā aktuālu jautājumu, kas saistīts ar tehnoloģijām, to attīstību un mijiedarbību ar dabu un kultūru!
 - Padomājiet, kādu ziņu vēlaties nodot festivāla apmeklētājiem!
 - Rūpīgi izvēlieties nosaukumu, kuram ir jābūt iekļaujošam, pamanāmam, bet tajā pašā laikā jādod vietu iztēlei un interpretācijai! Piemēram, "Raudāt nedrīkst smieties" (I. Gailes dzejoļu krājuma nosaukums), "Mīlestība nekad nebeidzas" (K. Kalna un S. Māliņas darba nosaukums), "Viss bija mūžīgs, līdz pārstāja tāds būt" (Riboca 1 nosaukums).
2. Definējiet mākslas festivāla mērķauditoriju!
3. Mākslas festivāla koncepcijā aprakstiet izvēlēto tēmu, mērķauditoriju, norises vietu, telpu un laiku (200–300 vārdus), pamatojot savu izvēli!
 - Rūpīgi izvēlieties festivāla norises vietu, kā arī laiku! Piemēram, gada laikam atbilstošu vietu. Atcerieties, ka pirms datuma izvēles, nepieciešams veikt izpēti par jau tradicionālajiem mākslas un kultūras notikumiem! Tāpat, domājot par norises vietu, pievērst uzmanību, vai piekļuve būs cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

4. Koncepcijā piedāvājiēt dažādu mākslas veidu autoru darbus!

- Grupā sadaliet lomas! Katrs var izvēlēties sev visatbilstošāko mākslas veidu (vizuālā māksla, mūzika, teātris, kino), lai tā ietvaros veiktu mākslas darbu atlasī.
- Izvēlieties daudzveidīgus darbus atbilstoši festivāla tēmai, ievērojot, ka darbi cits citu papildina vai gluži pretēji veido dažādus skatpunktus un ka apmeklētājiem ir dažādas uztveres – vizuālā, audiālā, kinestētiskā!

5. Koncepcijā iekļaujiet mākslas festivāla programmu, kurā ir komentāri par katru izvēlēto mākslinieku un viņa mākslas darbu!

- Komentārā norādīt šādu informāciju: mākslinieka vārds/uzvārds vai pseidonīms, dzimšanas dati, darba nosaukums, darba tapšanas gads, tehnika, darba apraksts.

6. Prezентējiet mākslas festivāla koncepciju!

Snieguma līmeņu apraksts. Starpdisciplināra mākslas festivāla koncepcija

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Saturs	Ideja ir neskaidra un tikai daļēji atbilst uzdevumam.	Ideja pausta atbilstoši uzdevumam, bet neskaidri.	Darbā ir nolasāma ideja, tā pausta atbilstoši uzdevumam. Darbs pauž personisku, atšķirīgu skatījumu tēmas risinājumā.	Darbā ir nolasāma ideja (doma), tā pausta atbilstoši uzdevumam. Darbā ir apvienotas savstarpēji atšķirīgas idejas, kas veido ko jaunu, darbs pauž unikālu skatījumu tēmas risinājumā.
Kompozīcija/uzbūve	Darbs ir sadrumstalots, darba daļas nav savstarpēji saistītas.	Darbam ir struktūra, tā atsevišķās daļas vēl nav savstarpēji saistītas, doto uzdevumu īsteno daļēji.	Darbam ir struktūra, tā atsevišķās daļas, elementu izkārtojums veido kopveselumu, sasniedz uzdevuma mērķi.	Darbam ir struktūra, kuras elementi ir savstarpēji saistīti un veido kopveselumu.
Komentārs	Neievēro komentāra divdaļīgo struktūru, izmanto tikai vienu elementu (personiskais spriedums vai mākslas darba/kultūras notikuma iezīmju raksturojums). Komentāra apjoms daļēji atbilst prasībām.	Daļēji ievēro komentāra struktūru, viens no elementiem (personiskais spriedums vai mākslas darba/kultūras notikuma iezīmju raksturojums) ir pārspīlēti izvērsti tekstā. Personīgais spriedums daļēji balstās mākslas darba/kultūras notikuma iezīmju raksturojumā. Komentāra apjoms daļēji atbilst prasībām.	Ievēro komentāra struktūras elementus (personiskais spriedums un mākslas darba/kultūras notikuma iezīmju raksturojums), kuru apjoms ir līdzīgs un sabalansēts. Personīgais spriedums balstās mākslas darba/kultūras notikuma iezīmju raksturojumā. Komentāra apjoms atbilst prasībām.	Ievēro komentāra struktūras elementus un to proporciju. Personīgais spriedums balstās mākslas darba/kultūras notikuma iezīmju analīzē un iepriekšējā personīgajā pieredzē. Komentāra apjoms atbilst prasībām.
Prezentācija	Prezentācija ir sadrumstalota. Ar grūtībām sadarbojas koncepcijas izstrādes grupā un nespēj pielāgot savu uzvedību un komunikācijas veidu auditorijai.	Prezentācijas atsevišķas daļas ir labi organizētas. Mijiedarbojas ar koncepcijas izstrādes grupu un pielāgo savu uzvedību un komunikācijas veidu auditorijai.	Prezentācija ir labi organizēta. Mērķtiecīgi un efektīvi mijiedarbojas ar koncepcijas izstrādes grupu un efektīvi pielāgo savu uzvedību un komunikācijas veidu auditorijai.	Prezentācijai ir skaidra un saprotama struktūra. Patstāvīgi, mērķtiecīgi un efektīvi mijiedarbojas ar koncepcijas izstrādes grupu un skaidri pauž grupas viedokli, aicina grupas dalībniekus to papildināt, pielāgo uzvedību un komunikācijas veidu auditorijai, izzina, vai un kā ir saprasts.

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Pašvadīta mācīšanās	Ar skolotāja atbalstu izvirza uzdevuma izpildīšanas mērķus, plāno to īstenošanas soļus, uzņemas atbildību par to izpildi. Uzdevuma izpildes gaitā spēj vadīt emocijas, ņemot vērā savas stiprās un vājās puses. Ar skolotāja atbalstu izvēlas un pielāgo domāšanas stratēģijas kompleksās situācijās.	Atbilstoši uzdevuma izpildīšanas vajadzībām izvirza mērķus un plāno īstenošanas gaitu, formulē atsevišķus kritērijus, lai izvērtētu mērķu sasniegšanu. Vada savas emocijas, orientējoties uz iespējām, ieguvumiem un pozitīviem risinājumiem. Patstāvīgi izvēlas un pielāgo domāšanas stratēģijas kompleksās situācijās.	Atbilstoši uzdevuma vajadzībām izvirza mērķus un plāno īstenošanas gaitu, formulē atbilstošus kritērijus, pēc kuriem izvērtēt mērķu sasniegšanu. Vada savas emocijas, orientējoties uz iespējām, ieguvumiem un pozitīviem risinājumiem, uzņemoties atbildību par mērķu īstenošanu. Patstāvīgi izvēlas, pielāgo un rada savas domāšanas stratēģijas kompleksās situācijās.	Izvirza mērķi un spēj plānot uzdevuma pildīšanas gaitu atbilstoši izvēlētajām stratēģijām, izvērtējot to piemērotību izvirzītajam mērķim. Patstāvīgi un regulāri reflektē par gūto pieredzi, patstāvīgi pielāgo un rada emociju un uzvedības vadīšanas stratēģijas. Patstāvīgi izvēlas, pielāgo un rada savas domāšanas stratēģijas kompleksās situācijās, reflektējot un kritiski izvērtējot gūto pieredzi.

Metodiskais komentārs

Festivāla dalībnieki (mākslinieki) un viņu darbi tiek atlasīti atbilstoši festivāla tēmai un iepriekš izveidotiem kritērijiem. Pirms tam skolēni kopā, nevis grupā, vienojas par kritērijiem, piemēram, latviešu vai ārzemju mākslinieki, izmantotā tehnika, tiek iekļauti starpdisciplināri darbi, piemēram, no kuriem četri pārstāv mūziku, četri – kino, četri – vizuālo mākslu un četri – teātri. Katrs grupas dalībnieks ir atbildīgs par vienas festivāla programmas sadaļas izveidi (vizuālā māksla, mūzika, teātris, kino u. c.). Ir iespējami, piemēram, trīs scenāriji.

1. scenārijs – skolēni izvēlas no skolotāja piedāvātajiem māksliniekiem.

2. scenārijs – skolēni patstāvīgi izvēlas māksliniekus.

3. scenārijs – skolēni izvēlas divus no skolotāja piedāvātajiem māksliniekiem katrā mākslas veidā un divus māksliniekus katrā mākslas veidā izvēlas paši.

Šī uzdevuma beigās būtiska loma ir refleksijas procesam, kura laikā skolēniem ir iespēja sarunāties ne tikai festivāla radošās grupas ietvaros, bet arī visiem kopā dalīties pieredzē par pašvadītu mācīšanos – personīgo un grupas mērķu izvirzīšanu, procesa plānošanu, uzraudzīšanu un novērtēšanu. Izvērtēt, vai stratēģijas ir bijušas piemērotas mērķa sasniegšanā un vai grupas izvēlētais stratēģijas ir bijušas atbilstošas katram individuāli.

8. uzdevums

Mākslinieciskās jaunrades darbs

Sasniedzamais rezultāts: spēj izmantot viena vai vairāku mākslas veidu izteiksmes līdzekļus, lai paustu konceptuāli pamatotu ideju par sev un sabiedrībai nozīmīgu tēmu; izvērtē sava jaunrades darba atbilstību iecerei.

Uzdevums

Radi mākslinieciskās jaunrades darbu par sev aktuālu un sabiedrībā nozīmīgu tēmu un izveido rakstisku mākslinieka vēstījumu, aprakstot sava darba tapšanas procesu un tajā pausto ideju!

Uzdevuma nosacījumi

1. Definēta darba problēma vai tēma.
2. Formulēts darba mērķis, iecere.
3. Radīta darba ideja (risinājums).
4. Atbilstoši jaunrades darba formai un idejai izvēlēti izteiksmes līdzekļi, tehnika un nepieciešamie resursi.
5. Izveidots risinājums/idejas īstenošanas plāns.
6. Veikta izpēte un eksperimentēts.
7. Izvērtēts un uzlabots.
8. Dokumentēts sava radošā procesa **portfolio**.
9. Prezentēta sava radošā procesa gaita un tā rezultāti (pašvērtējums).

Uzraksti savu mākslinieka vēstījumu (200–250 vārdu) brīvā formā, dokumentējot savu izpratni par procesu, idejām un gala rezultātu, kā arī atbildot uz noteiktiem jautājumiem!

1. Kas ir mana darba iedvesmas avots?
2. Ko es cenšos pateikt ar savu darbu?
3. Kas ir mana mērķauditorija?
4. Kas vai kurš ir visvairāk ietekmējis manu darbu?
5. Kā manas izvēlētās darba metodes (tehnika, stils, forma) atbalsta mana darba saturu?
Mini konkrētus piemērus no sava darba!
6. Kuri vietējie vai pasaules mākslinieki ir nodarbojušies ar līdzīgu tēmu/tēmām?
7. Kas citiem ir jāsaprot par manu darbu?

Izveido jaunrades darba portfolio, iekļaujot tajā prasīto!

1. Sākotnējās skices, uzmetumi, melnraksti par ideju un tās attīstību.
2. Avoti vai cita izpētes informācija, piemēram, kritikas, teorētiski teksti, raksti, intervijas ar māksliniekiem, kas izmantotas, lai attīstītu ideju.
3. Vizuālo un audiovizuālo materiālu iedvesmas kolekcija.
4. Jaunrades darba tapšanas dokumentācija.
5. Tava refleksija par progresu, skolotāja, klasesbiedru vai vecāku sniegto atgriezenisko saiti.
6. Noslēguma prezentācija par procesa un gala rezultāta izvērtēšanu.

Snieguma līmeņu apraksts. Mākslinieciskās jaunrades darbs

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Saturs	Galvenā ideja (doma) ir neskaidra un tikai daļēji atbilst uzdevumam. Ir tēls, bet tas nav izvērts.	Galvenā ideja (doma) pausta atbilstoši uzdevumam, bet neskaidri. Ir tēls, bet tas ir nepārliecinošs/nav viengabalains*. Darbā daļēji paustas tēla īpatnības. Darbs daļēji pauž žanram raksturīgās saturiskās iezīmes. * Viengabalains – vienots, bez pretrunām.	Darbā ir nolasāma galvenā ideja (doma), tā pausta atbilstoši uzdevumam. Tēls ir saturiski izstrādāts, viengabalains un pārliecinošs. Darbs pauž žanram raksturīgākās saturiskās iezīmes. Darbs pauž personisku, atšķirīgu skatījumu tēmas un tēla risinājumā.	Darbā ir nolasāma galvenā ideja (doma), tā pausta atbilstoši uzdevumam. Tēls ir saturiski izstrādāts, viengabalains* un pārliecinošs. Darbā pārliecinoši parādās visas žanram raksturīgās saturiskās iezīmes. Darbā ir apvienotas savstarpēji atšķirīgas idejas (domas), kas veido jaunu, darbs pauž unikālu* skatījumu tēmas, tēla risinājumā. * Unikāls – darbs saturiski atšķiras no citu vienaudžu un citiem iepazītajiem darbiem, kas risinājuši līdzīgu problēmu/tēmu.
Mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi nav atbilstoši darba galvenajai idejai (domai) un dotajam uzdevumam. Tehnika un mācību priekšmetam raksturīgās stratēģijas lietotas pavirši (nekārtīgi, nepārdomāti).	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi ir atbilstoši darba galvenajai idejai (domai) un dotajam uzdevumam. Tehnika un mācību priekšmetam raksturīgās stratēģijas lietotas pārdomāti, bet neprecīzi.	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi ir daudzveidīgi* un atbilstoši darba galvenajai idejai (domai) un dotajam uzdevumam. Tehnika un mācību priekšmetam raksturīgās stratēģijas lietotas pārdomāti, rūpīgi, prasmīgi. * Daudzveidīgi – katrā priekšmetā atbilstoši tēmai, specifikai un saglabājot samērīgumu.	Darbā izmantotie izteiksmes līdzekļi ir daudzveidīgi*, neierasti savienoti un atbilstoši darba galvenajai idejai (domai) un dotajam uzdevumam. Tehnika un mācību priekšmetam raksturīgās stratēģijas ir atjautīgi* un neparasti pielāgotas/apvienotas. Kombinējot dažādus izteiksmes līdzekļus, ir panāks kopveselums. * Atjautīgi – ar mērķtiecīgu izdomu.
Kompozīcija/uzbūve	Darbs ir sadrumstalots, darba daļas nav savstarpēji saistītas.	Darbam ir uzbūve (struktūra), tā atsevišķās daļas vēl nav savstarpēji saistītas, doto uzdevumu īsteno daļēji.	Darbam ir uzbūve (struktūra), darba atsevišķās daļas, elementu izkārtojums veido kopveselumu, sasniedz uzdevuma mērķi.	Darbam ir uzbūve (struktūra), un darba atsevišķās daļas, elementu izkārtojums ir savstarpēji saistīts un papildinošs, veido kopveselumu. (Ja atkāpjas no uzdevumā paredzētās darba uzbūves, rezultāts darbam sniedz papildus pievienoto vērtību.)

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Prezentācija par jaunrades darba tapšanas procesu un tā rezultātu	Prezentācija ir sadrumstalota. Spēj reflektēt par sava darba tapšanas procesu un ar auditorijas palīdzību novērtēt sava darba stiprās un vājās puses, atbildot uz papildu jautājumiem. Ar grūtībām pielāgo savu uzvedību un komunikācijas veidu auditorijai.	Prezentācijas atsevišķas daļas ir labi organizētas. Spēj reflektēt par sava darba tapšanas procesa atsevišķiem aspektiem un ir spējīgs identificēt atsevišķas sava darba stiprās un vājās puses. Pielāgo savu uzvedību un komunikācijas veidu auditorijai.	Prezentācija ir labi organizēta. Reflektē par sava darba tapšanas procesu un skaidri formulē sava darba stiprās un vājās puses. Efektīvi pielāgo savu uzvedību un komunikācijas veidu auditorijai.	Prezentācijai ir skaidra un saprotama struktūra. Reflektē par sava darba tapšanas procesu, paužot personisku ieskatu par gūto pieredzi un novērtējot personisko attīstību. Skaidri pauž viedokli, pielāgo uzvedību un komunikācijas veidu auditorijai, izzina, vai un kā ir saprasts.

Metodiskais komentārs

Noslēguma darbā ir būtiski organizēt mācību procesu tā, lai skolēniem būtu iespēja regulāri satikties un runāt par sava darba progresu un saņemt atgriezenisko saiti ne tikai no skolotāja, bet arī no klasesbiedriem. Tādā veidā nodrošinātu regulāru informācijas apmaiņu un nepieciešamo atbalstu.

Mākslinieka vēstījums netiek vērtēts. Tā mērķis ir dot iespēju skolēnam kā māksliniekam pašam runāt par savu darbu. Mākslinieka vēstījums dod iespēju aicināt auditoriju uz sarunu, kuru skolēns kā mākslinieks vēlas rosināt ar sava mākslas darba palīdzību.

Prezentācija ir paredzēta kā skolēna pašrefleksija, kurā skolēnam ir iespēja prezentēt jaunrades darba procesu un tā laikā izmantotās stratēģijas, kā arī savu personisko izaugsmi. Tāpat skolēnam ir iespēja dalīties pieredzē ar citiem klasesbiedriem par grūtībām, ar kurām skolēns ir saskāries radošā procesa gaitā, izvēlēto pieeju darba plānošanā, sevis vadīšanā (emocijas, motivācija), darba uzraudzīšanā un attīstībā, kā arī darba rezultātu izvērtēšanā attiecībā pret sākotnēji izvirzīto mērķi.

9. uzdevums

Eseja

Sasniedzamais rezultāts: izvēlas personīgi aktuālu mērķi pētniecības darbā, kritiski izvērtē un pamato izvēlēto izteiksmes līdzekļu un kultūras zīmju izmantošanu, argumentēti analizē izvēlēto mākslas valodas elementu atbilstību iecerētā stila iezīmēm.

Uzdevums

1. Izvēlies divus māksliniekus no dažādiem mākslas veidiem, no kuriem viens ir laikmetīgās mākslas pārstāvis (20./21. gs. mija), otrs mākslinieks pārstāv kādu no iepriekšējiem kultūras laikmetiem! Izvēlies vienu darbu no katra iepriekšminētā mākslinieka, kurā interpretēta viena un tā pati tev un sabiedrībā nozīmīga tēma!
Vēlams izvēlēties tādu mākslinieku daļrādī, kuri ir nozīmīgi vietējā vai pasaules kontekstā.
2. Dokumentē izpēti procesu salīdzinošā tabulā (par paraugu izmanto atgādni "Mākslas darba izpēte"), kas būs tava portfolio sastāvdaļa, lai piefiksētu iegūto informāciju par abiem mākslas darbiem! Atceries piefiksēt visus avotus un atsauces, ko vēlies izmantot savā esejā!
Esejā vari iekļaut vai tai pievienot vizuālu, audio vai audiovizuālu informāciju.
3. Prezentē pētniecības procesa gaitu un tā rezultātus (pašvērtējums)!

Raksti eseju (600–800 vārdu), ievērojot nosacījumus!

1. Atsaucies uz mākslu valodu (mākslinieciskās izteiksmes līdzekļi, simboli, zīmes)!
2. Mākslas darbu aprakstā izmanto atbilstošu terminoloģiju!
3. Apraksti darba kompozīciju/struktūru!
4. Spried par mākslas darbos pausto jēgu, vērtībām un uzskatiem!
5. Identificē stila un tehnikas elementus, kas veido pievienoto vērtību mākslas darbu funkcijai vai vēstījumam!
6. Spried par mākslinieka nolūku, ņemot vērā kontekstu un ietekmes!
7. Atsaucies uz mākslas darbu specifiskajām iezīmēm un piedāvā dažādas interpretācijas, lai apstiprinātu un pamatotu savu viedokli!

Noslēguma darba portfolio iekļaujamās sadaļas

1. Sākotnējās skices, uzmetumi, melnraksti par ideju un tās attīstību.
2. Avoti vai cita izpēti informācija, piemēram, kritikas, teorētiski teksti, raksti, intervijas ar māksliniekiem, kas izmantotas, lai attīstītu ideju.
3. Vizuālo un audiovizuālo materiālu iedvesmas kolekcija.
4. Tava refleksija par progresu, skolotāja, klasesbiedru vai vecāku sniegto atgriezenisko saiti.
5. Noslēguma prezentācija par procesa un gala rezultāta izvērtēšanu.

Atgāadne. Mākslas darba izpēte

Mākslas veidu valoda	Pierādījumi	Mākslas darbs	Mākslas darbs
Izteiksmes līdzekļi	Kādi izteiksmes līdzekļi ir izmantoti?	1.	2.
Mediji un tehnika	Kādi materiāli, mediji un tehnikas ir izmantoti?	1.	2.
Darba struktūra	Kādi principi izmantoti darba kompozīcijā/struktūrā/uzbūvē? Kāds efekts tiek panākts elementu iekļaušanai izkārtojumā (vienotība, savienojumi starp dažādām mākslas darba daļām, pievērš uzmanību, rada pārsteigumu, novelk robežas, veido pretnostatījumu)?	1.	2.
Subjektīvā uztvere	Pierādījumi	Mākslas darbs	Mākslas darbs
Pirmā reakcija (iespaidi, sajūtas)	Kāda ir tava emocionālā reakcija uz mākslas darbu? Ko tu redzi, dzirdi? Kā tu jūties? Par ko tas tev liek domāt? Par ko atgādina? Kāds ir vispārējais noskaņojums (t. i., pozitīvs, enerģisks, satraukts, nopietns, saspringts, mierīgs, melnholisks, nemierīgs, atbrīvojošs)? Kā tava emocionalitāte var palīdzēt/traucēt interpretēt mākslas darbu? Vai tava reakcija atšķiras no citu reakcijas?	1.	2.
Pierādījumi no mākslinieka dzīves, mākslas darba	Kas palīdz radīt vispārējo noskaņojumu (t. i., krāsa, gaisma, ritms, melodija, žesti, kustības)? Vai zināšanas par mākslas darba nosaukumu ietekmē tavu interpretāciju?	1.	2.
Nozīme un mērķis	Pierādījumi	Mākslas darbs	Mākslas darbs
Darba rašanās iemesli	Vai vari noteikt, kāpēc darbs ir radīts un kāds ir tā nodoms vai mērķis (t. i., radīts pēc pasūtījuma, radīts kā dāvana, dekoratīvs, konfrontējošs, kā protesta forma, lietderīgs vai praktisks, radīts privātai apskatei vai publiskai apskatei)?	1.	2.
Darbā paustās idejas, vērtības, uzskati	Vai mākslas darbā pausts konkrēts skatpunkts? Kāds ir mākslas darba vēstījums (t. i., godīgs, autobiogrāfisks, acīmredzams, tiešs, nesatricināms, konfrontējošs, smalks, neskaidrs, satīrisks, uz propagandu vērst)? Vai galvenajiem objektiem/elementiem vai attēliem ir simboliska vērtība vai arī tie norāda uz kādu konkrētu nozīmi? Kā tie atspoguļo dziļākus, konceptuālus motīvus (t. i., pieņēmumus, ikonogrāfiskus elementus, zīmes, metaforu, ironiju)?	1.	2.
Citu kritikas, interpretācijas	Avoti.	1.	2.

Sociālais, vēsturiskais un kultūras konteksts	Pierādījumi	Mākslas darbs	Mākslas darbs
Darba rašanās vieta, laiks	Vai vari noteikt, kad un kur darbs ir radīts? Kādas biogrāfiskās ziņas par mākslinieku ir svarīgas, lai varētu labāk izprast mākslas darbu (audzināšana, izglītība, ģimene, attiecības, psiholoģiskais stāvoklis, veselība, sociālais statuss, nacionalitāte, dzimums, reliģija, intereses, attieksme, vērtības un pārliecība)?	1.	2.
Ietekmes	Vai darbs pārstāv kādu noteiktu stilu, kustību vai laika periodu? Kā tu vari to noteikt? Kādi notikumi un apkārtējā vide ir ietekmējuši šo darbu (t. i., sociālās kustības, piemēram, feminisms, politiskie notikumi, ekonomiskās situācijas, vēsturiski notikumi, reliģiskie apstākļi, kultūras notikumi)? Kāda ir to ietekme? Kā darbs reprezentē dzimumu, rasi, sociālo stāvokli, politiku, ekonomiku un tehnoloģijas? Vai darbs ietver citu mākslinieku darbu citēšanu, piemēram, parodijā vai popārtā? Kāda ir ietekme (t. i., vai ir bažas par autortiesībām)?	1.	2.
Citu kritikas, interpretācijas	Kā tava audzināšana, uzskati, priekšstati un pieredze var palīdzēt/traucēt interpretēt mākslas darbu? Vai tavs viedoklis atšķiras no kritiķu interpretācijas?	1.	2.
Mērķauditorija	Kāda veida mērķauditorija ir ieinteresēta par mākslas darbu? Vai mākslas darbam ir iespēja mainīt sabiedrības viedokli? Vai ir vērojamas izmaiņas sabiedrībā mākslas darba iespaidā?	1.	2.

Snieguma līmeņu apraksts. Eseja

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Mākslas veidu valoda	Atpazīst un nosauc mākslas darbā (kultūras notikumā) izvēlētos izteiksmes līdzekļus, stilistiskās iezīmes un tā uzbūvi, izmantotos materiālus un tehnikas. Nosauc atsevišķus terminus, kuri ir attiecināmi uz izteiksmes līdzekļiem.	Identificē un apraksta mākslas darbā (kultūras notikumā) izvēlētos izteiksmes līdzekļus, stilistiskās iezīmes un tā uzbūvi, izmantotos materiālus un tehnikas. Lieto atsevišķus terminus, lai aprakstītu izteiksmes līdzekļus.	Raksturo mākslas darbā (kultūras notikumā) izvēlētos izteiksmes līdzekļus, stilistiskās iezīmes un tā uzbūvi, izmantotos materiālus un tehnikas. Lieto atbilstošu terminoloģiju, lai raksturotu mākslas darba iezīmes.	Demonstrē vērīgu attieksmi, interpretē un veido spriedumus par mākslas darbā (kultūras notikumā) izvēlētajiem izteiksmes līdzekļiem, stilistiskajām iezīmēm un tā uzbūvi, izmantotajiem materiāliem un tehnikām. Konskventi lieto atbilstošu terminoloģiju, interpretējot mākslas darbu.
Nozīme un mērķis	Piedāvā subjektīvu redzējumu (pirmo iespaidu par iemesliem), kāpēc mākslas darbs ir radīts. Burtiski apraksta mākslas darbā pausto ideju. Pauž emocionālu reakciju uz mākslas darbu (kultūras notikumu).	Izsaka pieņēmumu par iemesliem, kāpēc mākslas darbs ir radīts, atsaucoties uz savu pieredzi. Interpretē mākslas darbā pausto ideju, atsaucoties uz atsevišķiem darba formas un satura elementiem. Pauž emocionālajā reakcijā balstītu personisko viedokli par mākslas darbu (kultūras notikumu).	Piedāvā iemeslus, kāpēc mākslas darbs ir radīts, atsaucoties uz kultūras faktiem. Interpretē mākslas darbā pausto ideju, veidojot sakarības starp darba formu, saturu un mērķi. Apspriež alternatīvas mākslas darba interpretācijas. Pauž izsvērtu personisku viedokli par mākslas darbu (kultūras notikumu).	Piedāvā iemeslus, kāpēc mākslas darbs ir radīts, atsaucoties uz kultūras faktiem, pastāvošo diskusiju (kritiķu, profesionāļu redzējumu). Interpretē mākslas darbā pausto ideju, formulējot darba autora nolūku, attieksmi un ņemot vērā saikni ar kultūras kontekstu. Savu viedokli pamato, veidojot sakarības starp personisko viedokli un mākslas darbā (kultūras notikumā) pausto vēstījumu.

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Sociālais, kultūras un vēsturiskais konteksts	Nosauca mākslinieka darbības kontekstu raksturojošas iezīmes. Nosauca sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru mijiedarbību ar mākslinieka jaunradi. Salīdzina savus iespaidus ar profesionālu kultūras un mākslas kritiķu vērtējumiem.	Apraksta mākslinieka darbības kontekstu. Apraksta sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru mijiedarbību ar mākslinieka jaunradi. Salīdzina un izklāsta savu viedokli, kas sakrīt ar kultūras un mākslas kritiķu vērtējumiem.	Raksturo mākslinieka darbības kontekstu un min piemērus no mākslinieka darbiem. Raksturo sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru mijiedarbību ar mākslinieka jaunradi. Salīdzina un argumentēti izklāsta savas atziņas, kas sakrīt un kas atšķiras no kultūras un mākslas kritiķu vērtējumiem.	Analizē mākslinieka darbības kontekstu un viedokli pamato ar piemēriem no mākslinieka darbiem. Piedāvā savu interpretāciju par sociālo, kultūras un vēsturisko faktoru mijiedarbību ar mākslinieka jaunradi. Argumentēti izklāsta savus spriedumus, ņemot vērā dažādu laikmetu kritiķu vērtējumus, saglabājot savu skatījumu.
Esejas teksta organizācija (kompozīcija un domas attīstība) un esejas valoda	Esejas struktūra un domas attīstība ir organizēta vāji. Uzsvars likts pārsvarā tikai uz vienu elementu. Esejas struktūra ir nepilnīga, nav līdzsvara starp teksta daļām. Nav izprotams autora viedoklis. Valoda retos gadījumos ir skaidra, tēmai un jomai atbilstošie vārdi un termini tiek lietoti nekonsekventi, ir daudz kļūdu vārdu un teikumu lietojumā un pareizrakstībā; ir nepietiekama valodas stila izjūta, veidojot savu tekstu.	Esejas struktūra un domas attīstība ir organizēta nepilnīgi. Tekstā nav līdzsvara starp esejas daļām, izvēsta vai sašaurināta kāda esejas daļa. Autora viedoklis ir formulēts, tomēr tas ir neskaidrs, balstīts trafaretos, vispārīgās atziņās, vietumis pretrunīgs. Valoda ne vienmēr ir skaidra, izvēloties atsevišķus tēmai un jomai atbilstošus vārdus un terminus, izvēlētie vārdi un teikuma konstrukcijas lietoti, lielākoties ievērojot pareizrakstību, tomēr ir saskatāmas kļūdas un nekonsekvences. Atsevišķiem specifiskajiem faktiem vai idejām ir norādīti precīzi informācijas avoti.	Esejas struktūra un domas attīstība ir labi organizēta, ir ievēroti esejas uzbūves nosacījumi. Esejā ir ievērots līdzsvars starp teksta daļām, tās ir loģiski sasaistītas, ar pakāpenisku domas izvērsumu. Esejā labi atklāta autora attieksme, ir piedāvātas oriģinālas domas un atziņas. Valoda ir skaidra, izvēloties tēmai un jomai atbilstošus vārdus un terminus, teikuma konstrukcijas un ievērojot pareizrakstību. Pārsvarā specifiskajiem faktiem vai idejām ir norādīti precīzi informācijas avoti.	Esejas struktūra un domas attīstība ir teicami organizēta, ir ievēroti teksta uzbūves nosacījumi, kā arī rūpīgi izstrādātas detaļas. Teksta sastāvdaļas ir līdzsvarotas, loģiski sasaistītas, ar pakāpenisku domas izvērsumu. Analizē pārliecinoši atklāta autora attieksme, ir piedāvātas oriģinālas domas un atziņas. Valoda ir meistarīga, iedarbīga, izvēloties precīzus tēmai un jomai atbilstošus vārdus un terminus, teikuma konstrukcijas un ievērojot pareizrakstību, kā arī lietojot iederīgus stilistiskos izteiksmes līdzekļus. Visiem specifiskajiem faktiem vai idejām ir norādīti precīzi informācijas avoti.

Kritērijs	Sācis apgūt	Turpina apgūt	Apguvis	Apguvis padziļināti
Prezentācija par izpētes darba (esejas) tapšanas procesu un tā rezultātu	Prezentācija ir sadrumstalota. Spēj reflektēt par sava darba tapšanas procesu un novērtēt sava darba stiprās un vājās puses ar auditorijas palīdzību, atbildot uz papildu jautājumiem. Ar grūtībām pielāgo savu uzvedību un komunikācijas veidu auditorijai.	Prezentācijas atsevišķas daļas ir labi organizētas. Spēj reflektēt par sava darba tapšanas procesa atsevišķiem aspektiem un ir spējīgs identificēt atsevišķas sava darba stiprās un vājās puses. Pielāgo savu uzvedību un komunikācijas veidu auditorijai.	Prezentācija ir labi organizēta. Reflektē par sava darba tapšanas procesu un skaidri formulē sava darba stiprās un vājās puses. Efektīvi pielāgo savu uzvedību un komunikācijas veidu auditorijai.	Prezentācijai ir skaidra un saprotama struktūra. Reflektē par sava darba tapšanas procesu, paužot personisku ieskatu par gūto pieredzi un novērtējot personisko attīstību. Skaidri pauž viedokli, pielāgo uzvedību un komunikācijas veidu auditorijai, izzina, vai un kā ir saprasts.
Pašvadīta mācīšanās	Ar skolotāja atbalstu izvirza uzdevuma izpildīšanas mērķus, plāno to īstenošanas soļus, uzņemas atbildību par to izpildi. Uzdevuma izpildes gaitā spēj vadīt emocijas, ņemot vērā savas stiprās un vājās puses. Ar skolotāja atbalstu izvēlas un pielāgo domāšanas stratēģijas kompleksās situācijās. Ar skolotāja atbalstu apzina pētnieciskā darba stratēģijas un izstrādā kritērijus, kas palīdz uzraudzīt un virzīt savu pētniecisko procesu.	Atbilstoši uzdevuma izpildīšanas vajadzībām izvirza mērķus un plāno īstenošanas gaitu, formulē atsevišķus kritērijus, lai izvērtētu mērķu sasniegšanu. Vada savas emocijas, orientējoties uz iespējām, ieguvumiem un pozitīviem risinājumiem. Patstāvīgi izvēlas un pielāgo domāšanas stratēģijas kompleksās situācijās. Apzinot pētnieciskā darba stratēģijas, patstāvīgi izstrādā kritērijus, kas palīdz īstenot sava pētnieciskā procesa uzraudzīšanu un pilnveidošanu, izvērtē gūto pieredzi.	Atbilstoši uzdevuma vajadzībām izvirza mērķus un plāno īstenošanas gaitu, formulē atbilstošus kritērijus, pēc kuriem izvērtēt mērķu sasniegšanu. Vada savas emocijas, orientējoties uz iespējām, ieguvumiem un pozitīviem risinājumiem, uzņemoties atbildību par mērķu īstenošanu. Patstāvīgi izvēlas, pielāgo un rada savas domāšanas stratēģijas kompleksās situācijās. Patstāvīgi izmanto kritērijus, kas palīdz īstenot pētnieciskā procesa uzraudzīšanu un pilnveidošanu, izvērtē un apkopo gūto pieredzi.	Izvirza mērķi un spēj plānot uzdevuma pildīšanas gaitu atbilstoši izvēlētajām stratēģijām, izvērtējot to piemērotību izvirzītajam mērķim. Patstāvīgi un regulāri reflektē par gūto pieredzi, patstāvīgi pielāgo un rada emociju un uzvedības vadīšanas stratēģijas. Patstāvīgi izvēlas, pielāgo un rada savas domāšanas stratēģijas kompleksās situācijās, reflektējot un kritiski izvērtējot gūto pieredzi. Ievēro patstāvīgi izstrādātos kritērijus, kas palīdz īstenot pētnieciskā procesa uzraudzīšanu un pilnveidošanu, izvērtē, apkopo un turpmākā darba procesā mērķtiecīgi izmanto gūto pieredzi.

Metodiskais komentārs

Noslēguma darbā ir būtiski organizēt mācību procesu tā, lai skolēniem būtu iespēja regulāri satikties, runāt par sava darba progresu un saņemt atgriezenisko saiti ne tikai no skolotāja, bet arī no saviem klasesbiedriem. Tādā veidā nodrošinātu regulāru informācijas apmaiņu un nepieciešamo atbalstu.

Prezentācija ir paredzēta kā skolēna pašrefleksija, kurā skolēnam ir iespēja prezentēt pētniecības darba procesu un tā laikā izmantotās stratēģijas, kā arī savu personisko izaugsmi. Tāpat skolēnam ir iespēja dalīties pieredzē ar citiem klasesbiedriem par grūtībām, ar kurām skolēns ir saskāries pētniecības procesa gaitā, izvēlēto pieeju darba plānošanā, sevis vadīšanā (emocijas, motivācija), darba uzraudzīšanā un attīstībā, kā arī darba rezultātu izvērtēšanā attiecībā pret sākotnēji izvirzīto mērķi.

5. pielikums

Mācību satura apguvei izmantojamie avoti un literatūra

Noderīgie resursi visiem kursa tematiem

Avotu saraksts
<i>Latvijas kultūras kanons</i> [tiešsaiste] – [skatīts 04.03.2021.]. Pieejams: https://kulturaskanons.lv/ <i>Latvijas Nacionālā mākslas muzeja kolekcija (Google Art Project)</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: http://lnmm.lv/lv/mmrp/par_muzeju/kolekcijas/9-kolekcijas-tiessaiste/105-kolekcijas-tiessaiste <i>Latvijas Nemateriālā kultūras mantojuma vērtību saraksts</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.lnkc.gov.lv/Uploads/2019/09/18/1568807565_6596.pdf <i>Muzeju kolekciju tīkls</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: www.meandrs.lv/ <i>Museo Nazionale delle arti del XXI secolo</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.maxxi.art/en/ Ņujorkas Mākslas muzeja izglītojošā platforma: <i>MoMA Learning</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.moma.org/learn/moma_learning/ <i>Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksts</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://is.mantojums.lv/ <i>Zudusi Latvija</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: http://www.zudusilatvija.lv/ <i>Tate Modern Gallery</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.tate.org.uk/ <i>Latvijas laikmetīgās mākslas centra digitālā kolekcija</i> [tiešsaiste] – [skatīts 04.03.2021.]. Pieejams: https://lcca.lv/lv/petnieciba/#petnieciba-kolekcija
Literatūra
Aldersons, J. <i>Mākslas un kultūras vārdnīca ar interneta atslēgas vārdiem</i>. Rīga : Zvaigzne ABC, 2011. 392 lpp. ISBN 9789934020100 Arnolda, D. <i>Saprast mākslu. Sešas tēmas</i>. Rīga : Zvaigzne ABC, 2018. 192 lpp. ISBN 9789934069482 Avotiņa, A. <i>Vizuālizpratne kā 21. gadsimta kompetence</i>. Rīga : Latvijas Universitāte, 2019. 156 lpp. Digitālie mācību materiāli [tiešsaiste] – [skatīts 05.01.2021.]. Pieejams: http://www.lnkc.gov.lv Gīrcs, K. <i>Kultūru interpretācija</i>. Rīga : AGB, 1998. 478 lpp. ISBN 9984928810 Gombrihs, E. H. <i>Mākslas vēsture</i>. Rīga : Zvaigzne ABC, 1997. 688 lpp. ISBN 9789984046457 <i>Grove Music Online (Oxford Music Online)</i> [tiešsaiste] – [skatīts 05.01.2021.]. Pieejams: https://www.oxfordmusiconline.com/ <i>Kino skolās</i>. Metodiskais materiāls skolotājiem. Rīga : Nacionālais kino centrs, 2020. [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: http://nkc.gov.lv/wp-content/uploads/2020/02/kino_skolas_100m.pdf KRODERS.lv [tiešsaiste] – [skatīts 03.01.2021.]. Pieejams: https://www.kroders.lv

Literatūra

Letonika.lv [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: <https://www.letonika.lv/>

Nacionālā enciklopēdija [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/>

Britannica [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: <https://www.britannica.com/>

Laikmetīgās mākslas aktualitātes: Художественный журнал [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: <http://moscowartmagazine.com/>

Raksti par laikmetīgās kultūras aktualitātēm: E-flux journal [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: <https://www.e-flux.com/journal/>

The New York Times. Arts [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: <https://www.nytimes.com/section/arts>

Resursi atbilstoši tematu apguvei

Temats	1. Emociju atspoguļojums kultūrā
Avotu saraksts	Kino “Doktora Kaligari kabinets” (1920), rež. R. Vīne “Nosferatu, šausmu simfonija” (1922), rež. F. V. Mūrnavs “Metropolis” (1927), rež. F. Langs Teātris, performance “Garā dzīve” (2003), rež. A. Hermanis Valca, S. (Sasha Waltz) Projekti <i>Dialogue</i>, opera <i>Dido&Aeneas</i>, balets <i>Impromptus</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.sashawaltz.de/produktionen/ Kristas Burānes un Mārtiņa Eihs režisētais notikums “Robežas” [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: http://kristaburane.com/#robezas-riga-the-borders-riga-2016 Kristas Burānes un Mārtiņa Eihs režisētais notikums “Lasītava” [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: http://kristaburane.com/#lasitava-the-reading-room-2015 Marina Abramoviča “The artist is present” [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.moma.org/learn/moma_learning/marina-abramovic-marina-abramovic-the-artist-is-present-2010/ Mūzika Bahs, J. S. <i>Badinērija</i> (prieks) [tiešsaiste] – [skatīts 08.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/Tv40mcAM1ZA Van Bēthovens, L. 9. <i>simfonijas fināls “Oda priekam”</i> (prieks, liksme) [tiešsaiste] – [skatīts 08.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/-kcOpyM9cBg Vītols, J., Bārda, F. <i>Saules svētki</i> (pārsteigums, gaviles, prieks) [tiešsaiste] – [skatīts 08.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/og3MX4wlg7k

Temats	1. Emociju atspoguļojums kultūrā
Avotu saraksts	Grīgs, E. "Ozes nāve" no svītas "Pērs Gints" (skumjas) [tiešsaiste] – [skatīts 08.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/2aKxf1h5r4g Mocarts, V. A. <i>Lacrimosa no rekviēma</i> (bēdas) [tiešsaiste] – [skatīts 08.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/k1-TrAvp_xs Lists, F. <i>Huņņu kauja. Simfoniskā poēma</i> (satraukums, nemiers) [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/6v2Zxq9wVM0 Vēbers, K. M. <i>Ložu liešanas skats no operas "Burvju strēlnieks"</i> (bailes). Vāgners, R. <i>Valkīras lidojums</i> (trauksme, kustība) [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/GGU1P6IBW6Q Šēnbergs, A. <i>Mēness Pjero</i> (spriedze) [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/vQVkbKULKpl Gregoriskie dziedājumi, E. Vitakers, virtuālais koris <i>Lux Aurumque</i> (miers). Van Bēthovens, L. <i>Mēnesnīcas sonāte</i> (miers) [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/4Tr0otuiQuU
Literatūra	Burjo, N. <i>Attiecību estētika</i>. Rīga : Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs, 2009. 144 lpp. Ēriksens, T. H. <i>Mirkļa tirānija. Straujš un gauss laiks informācijas sabiedrībā</i>. Rīga : Nodern AB, 2004. 223 lpp. Groiss, B. <i>Mākslas vara</i>. Rīga : Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs, 2015. 256 lpp.
Temats	2. Vara un brīvība
Avotu saraksts	Teātris, performance Antiquitas.lv. Dr. hist. H. Tumana mājaslapa [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: http://www.antiquitas.lv/category/sena-griekija Zvēri ir nemierīgi: Individīda un varas attiecības. Mācību materiāli vidusskolai [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: http://www.kvadrifrons.lv/ekultura/ematerials Kvadrifrona audioizrāde "Rolanda dziesma" (2020). Anujs, Ž. <i>Antigone</i> (1944) (dažādi iestudējumi). Ai Weiwei "Sunflower seeds" [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.aiweiweiseeds.com/works/100-kg-sunflower-seeds-edition-of-10/100-kg-sunflower-seeds-edition-of-10-1 Mūzika Van Bēthovens, L. 3. <i>simfonija</i> [tiešsaiste] – [skatīts 08.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/nbGV-MVfgec (Komentārs. Sākumā komponists simfoniju bija iecerējis veltīt varonim Bonapartam Napoleonam, taču, redzot Napoleona vēlmi iegūt pasaules valdnieka slavu un viņam kļūstot par imperatoru, šis veltījums tiek izplēsts, simfonija tiek nosaukta par "Heroisko"). Verdi, Dž. <i>Vergu koris no operas "Nabuho"</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/fWk-SelJroA Kalniņš, I. <i>Leņinam</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/c-jcZGx09Vk Liepiņš, Z. <i>Uz krustcelēm</i> [tiešsaiste] – [skatīts 08.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/X-yCNyMP_kE Liepiņš, Z. <i>Latvju zeme vaļā stāv</i> [tiešsaiste] – [skatīts 08.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/aUFEg_Mw3o4 Ešēnavds, Ē. <i>Brīvība</i>.

Temats	2. Vara un brīvība
Avotu saraksts	Kultūras institūcijas <i>Ebreju muzejs un tolerances centrs</i> (Maskava): [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.jewish-museum.ru/ <i>Jüdisches Museum Berlin</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.jmberlin.de/ <i>Memoriāls</i> (Starptautiskā vēsturiski izglītojošā biedrība) [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.memo.ru/en-us/ <i>Muzejs "Ebreji Latvijā"</i> (Rīga): [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.ebrejumuzejs.lv/ <i>Žaņa Lipkes memoriāls</i> (Rīga): [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://lipke.lv/
Literatūra	<i>Atsedzot neredzamo pagātni</i>. Rīga : Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs, 2012. 280 lpp. Ābols, O. ...uz mūsu nemierīgās planētas. Rīga : Neputns, 2006. 156 lpp. ISBN 9984-729-85-0 <i>Bēgšana no brīvības? Erihs Fromms un Latvija</i>. Sast. I. Šuvajevs. Rīga : LU FSI, 2014. 234 lpp. <i>Bezvarīgo vara: Masariks, Patočka, Haveli</i>. Sast. N. Pazuhina, P. Štolls, I. Šuvajevs. Rīga : LU FSI, 2018. 382 lpp. <i>Cilvēkglābējs Žanis Lipke</i>. Sast. L. Tomsone. Rīga : [b.i.], 2018. Hemēns-Antila, J. <i>Mare nostrum. Rietumu kultūras pirmsākumu meklējumi</i>. Rīga : [b.i.], 2017. 272 lpp. Kļaviņš, K. <i>Savienotie trauki</i>. Rīga : [b.i.], 2018. Runce, I. <i>Pārtapšanas dilemmas</i>. Domuzīme. 2015. Nr. 3. 42.-43. lpp. Sīlis, V. <i>Aizstāvēt vērtības – kādas un kāpēc?</i> Domuzīme. 2015. Nr. 1. 58.-61. lpp. Snaiders, T. <i>Par tirāniju. Divdesmitā gadsimta divdesmit mācības</i>. Rīga : [b.i.], 2017.
Temats	3. Savējais un citālais
Avotu saraksts	Kino "Cilvēki tur", rež. A. Karapetjans (2012) Teātris, performance Arterritory: interneta mākslas un kultūras portāls [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://arterritory.com/lv/skatuve_-ekrans/ "Irānas konference", rež. E. Seņkovs (2020) [teātra iestudējums digitālajai videi] Schindowski, B. <i>Heavy Music</i> (2008). Bausch, P. <i>Foundation</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.pinabausch.org/en/home

Temats	3. Savēlais un citāda
Avotu saraksts	Mūzika Schaeffer, P. <i>Étude aux chemins de fer</i> [Šēfers, P. Dzelzceļa etiķe] [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/N9pOq8u6-bA Honegger, A. <i>Pacific 231</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/wS6XAJd-9h8 Russolo, L. <i>Meravigliose Macchine di Stampa</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/e6priGjX6iE Cage's, J. 4'33 [tiešsaiste] – [03.03.2021.]. Pieejams: https://www.youtube.com/watch?v=JTEFKFiXSx4 Krause, B. <i>The Great Animal Orchestra</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/Crk0REKzPAg Stockhausen, K. <i>Mantra</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/j5tjuKSx7BI Stockhausen, K. <i>Inori</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/RytjvycKMYI
Literatūra	<i>Afropean – online multimedia, multidisciplinary journal exploring the social, cultural and aesthetic interplay of black and European cultures</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://afropean.com/about/ Bērks, P. <i>Kultūru hibrīditāte</i>. Rīga : Mansards, 2013. <i>Bīstamie sakari: seno fobiju šodienā Latvijā</i> [tiešsaiste]. [Rīga : Žaņa Lipkes Memoriāls, 2016. 152 lpp.] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: http://www.punctummagazine.lv/wp-content/uploads/2016/06/BistamieSakari.pdf Cimdiņa, A., Hanovs, D. (red.) <i>Latvija un latviskais. Nācija un valsts idejās, tēlos un simbolos</i>. Rīga : Zinātne, 2010. 528 lpp. <i>Daudzveidīgās un mainīgās Latvijas identitātes = Multiple and changing Latvian identities</i>/Daina Bāra [u.c.]. Rīga : LU Akadēmiskais apgāds, 2014, 446 lpp. : il., kart., diagr., tab. ISBN 9789984458717. Dziesmu un deju svētki. Tradīcijas anatomija: kolektīvā monogrāfija. Rūtas Muktupāvelas un Andas Laķes zinātniskajā red. Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2018. 446 lpp. Ēriksens, T. H. <i>Saknes un pēdas. Identitāte mainīgā laikā</i>. Rīga : Zvaigzne ABC, 2010. 248.lpp. <i>Latvija: kultūru migrācija</i>. Rīga : LU Akadēmiskais apgāds, 2019. 808 lpp. <i>Starpkultūru stereotipi un aizspriedumi Latvijā</i>. Analītisks ziņojums. Sast. M. Kaprāns, I. Mieriņa, A. Saulītis. Rīga : LU FSI, 2021. Vīķe-Freiberga, V. <i>Kultūra un latvietība</i>. Rīga : Karogs, 2010. Zirņīte, M., Assereckova, M. (sast.). <i>Visi esam sava laikmeta bērni: krievu dzīvesstāsti Latvijā</i> [tiešsaiste]. [Rīga : [b.i.], 2016. 410 lpp. ISBN 978-9984-9599-9-3]– [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://mutvarduvesture.lv/publication/2016-vedi-esam-sava-laikmeta-berni/2016-vedi-esam-sava-laikmeta-berni

Temats	4. Skaistā un neglītā estētika
Avotu saraksts	Māksla un kultūras institūcijas <i>Centre Pompidou</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.centrepompidou.fr/en/ <i>Guggenheim / Collection online</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.guggenheim.org/collection-online <i>Museo Nazionale delle arti del XXI secolo</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.maxxi.art/en/ <i>Palais Populaire: Art, Culture & Sport by Deutsche Bank</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.db-palaispopulaire.de/index_en.html <i>Vija Celmins</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.tate.org.uk/art/artists/vija-celmins-2731/explore-art-vija-celmins Teātris, performance <i>Butoh theatre</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: http://www.butoh.de/buthoseething.html <i>Marie Chouinard. Henri Michaux: Mouvements</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.mariechouinard.com/english/works/henri-michaux-mouvements/ <i>New Butoh School (Italy)</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.newbutohschool.com/?lang=en
Avotu saraksts	Mūzika <i>Di Laso, O. Eco</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/-foB75466zY <i>Gesualdo, C. Moro, lasso, al mio duolo</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/6dVPu71D8VI <i>Mozart, W. A. Eine Kleine Nachtmusik</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://youtu.be/oy2zDJlgwc Haidns, J. <i>Atvadu simfonija</i>. 5. daļa. No: Torgāns J. <i>Jozefs Haidns</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/108816-Jozefs-Haidns Musorgskis, M. “Rūķis”, “Divi ebreji – bagātais un nabagais” no simfoniskā cikla “Izstādes gleznas”. (M. Ravels ir veidojis pārlikumu simfoniskajam orķestrim, Isao Tomita to aranžējis sintezatoram.) Štokhauzens, K. “Helikopteru kvartets”, “No septiņām dienām” (“intuitīvā mūzika”). Aivzs, Č. (Charles Ives) <i>Putnams camp</i>. “Trokšņu roks” (<i>Sonic Youth</i>, eksperimentālā roka grupa <i>Swan</i>). Vasks, P. <i>Mazs koncerts balsīm</i>.
Literatūra	Avotiņa, A. <i>Vizuālizpratne kā 21. gadsimta kompetence</i>. Projekta autore un sastādītāja A. Avotiņa. Rīga : Latvijas Universitāte, 2019. 156 lpp. Bonami, F. <i>Es arī tā mācētu</i>. Rīga : Neputns, 2015. Eko, U. <i>Neglītuma vēsture</i>. Rīga : [b.i.], 2008. Eko, U. <i>Skaistuma vēsture</i>. Rīga : [b.i.], 2009. Freiberga, E. <i>Estētika</i>. Lekciju kurss. Rīga : [b.i.], 2000. Freiberga, E. <i>Starp reālo un imagināro</i> [tiešsaiste]. [Sast. I. Gubenko. Rīga : LU FSI, 2016. 407 lpp. ISBN 978-9934-506-45-1] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/37261 <i>Deviņdesmitie. Laikmetīgā māksla Latvijā</i>. Sast. I. Astahovska. Rīga : LCCA, 2012. 565 lpp.

Temats	5. Daba, tehnoloģijas un kultūra
Avotu saraksts	Māksla un kultūras institūcijas <i>Ainavu dārgumi</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://ainavudargumi.lv/ <i>Mākslas, zinātnes un kultūras inovāciju tīkls "Rixc"</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: http://rixc.org/lv/artbase/ <i>"Rixc" virtuālās ekskursijas, video un foto dokumentācija</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://immersive.rixc.org/ Teātris, performance Teātra apvienība <i>Rimini</i> protokols, pieejami dažādi teatrāli, multimediju projekti [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.rimini-protokoll.de/website/en/videos <i>Starptautiskais teātra festivāls "Homo Novus"</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: http://www.homonovus.lv/ <i>Vides zinātnes un mūzikas projekts "Dabas koncertzāle"</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: http://www.dabaskoncertzale.lv/ <i>Nepieradinātās mūzikas festivāls "Skaņu mežs"</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://www.skanumezs.lv/lv/ <i>Alternatīvais kameramūzikas festivāls "Sansusi"</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://sansusi.lv/
Literatūra	<i>Autortiesību likums</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://likumi.lv/doc.php?id=5138 <i>Autortiesību un ar tām saistīto nozaru ekonomiskais ieguldījums Latvijā 2000</i> [tiešsaiste]. [Rīga : LR Kultūras ministrija, 2005.] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://culturelablv.files.wordpress.com/2009/04/latvian_copyright_lv_2000.pdf Bonami, F. <i>Es arī tā mācētu</i>. Rīga : Neputns, 2015. 152 lpp. Deiviss, Ē. <i>Tehnoloģijas. Mīts, maģija un misticisms informācijas laikmetā</i>. Rīga : [b.i.], 2014. <i>Deviņdesmitie. Laikmetīgā māksla Latvijā</i>. Sast. I. Astahovska. Rīga : LCCA, 2012. 565 lpp. <i>EU copyright & audiovisual rules</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/3109.html <i>Imagināro mediju grāmata</i>. Sast. Ē. Kluitenberg. Rīga : RIXC Jauno mediju kultūras centrs, 2011. 280 lpp. <i>Radoša kultūras mantojuma komunikācija</i> [tiešsaiste] – [skatīts 03.03.2021.]. Pieejams: http://www.unesco.lv/files/UNESCO_RadosaKulturasMantojumaKomunikacija_A5_148x210_WEB_small_1db7063a.pdf

DOMĀT. DARĪT. ZINĀT.

Valsts izglītības satura centra īstenotā projekta "Kompetenču pieeja mācību saturā" mērķis ir izstrādāt, aprobēt un pēctecīgi ieviest Latvijā tādu vispārējās izglītības saturu un pieeju mācīšanai, lai skolēni gūtu dzīvei 21. gadsimtā nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes.

Projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē